

Официален вестник на Европейския съюз

С 332

Издание
на български език

Информация и известия

Година 58

8 октомври 2015 г.

Съдържание

I Резолуции, препоръки и становища

СТАНОВИЩА

Европейски икономически и социален комитет

508-а пленарна сесия на ЕИСК, 27 и 28 май 2015 г.

2015/С 332/01	Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Дългосрочни социални грижи и деинституционализация“ (проучвателно становище)	1
2015/С 332/02	Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Завършване на изграждането на ИПС — политическият стълб“ (становище по собствена инициатива)	8
2015/С 332/03	Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Насърчаване на творчеството, предприемачеството и мобилността в образованието и обучението“ (становище по собствена инициатива)	20
2015/С 332/04	Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Европейска индустриална политика в подкрепа на сектора на храните и напитките“	28
2015/С 332/05	Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „С поглед към бъдещето. Триизмерният печат като инструмент за укрепване на европейската икономика“ (становище по собствена инициатива).	36
2015/С 332/06	Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Защита на инвеститорите и уреждане на спорове между инвеститорите и държавата в споразуменията за търговия и инвестиции на ЕС с трети страни“	45

BG

III Подготвителни актове

ЕВРОПЕЙСКИ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ

508-а пленарна сесия на ЕИСК, 27 и 28 май 2015 г.

2015/C 332/07	Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Предложение за директива на Съвета за изменение на Директива 2011/16/ЕС по отношение на задължителния автоматичен обмен на информация в областта на данъчното облагане“ [COM(2015) 135 final — 2015/0068 CNS] и „Предложение за директива на Съвета за отмяна на Директива 2003/48/ЕО на Съвета“ [COM(2015) 129 final — 2015/0065 (CNS)]	64
2015/C 332/08	Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Предложение за решение на Съвета относно насоки за политиките за заетостта на държавите членки“ [COM(2015) 098 final — 2015/0051 (NLE)]	68
2015/C 332/09	Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Предложение за регламент на Европейския парламент и на Съвета за изменение на Регламент (ЕО) № 1007/2009 относно търговията с тюленови продукти“ [COM(2015) 45 final — 2015/0028 (COD)]	77
2015/C 332/10	Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Предложение за регламент на Европейския парламент и на Съвета за изменение на Регламент (ЕС) № 1236/2010 на Европейския парламент и на Съвета за определяне на схема за контрол и изпълнение в зоната, обхваната от Конвенцията за бъдещо многостранно сътрудничество в областта на риболова в североизточната част на Атлантическия океан“ [COM(2015) 121 final — 2015/0063 COD]	81

I

(Резолюции, препоръки и становища)

СТАНОВИЩА

ЕВРОПЕЙСКИ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ

508-А ПЛЕНАРНА СЕСИЯ НА ЕИСК, 27 И 28 МАЙ 2015 Г.

Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Дългосрочни социални грижи и деинституционализация“

(проучвателно становище)

(2015/C 332/01)

Докладчик: г-жа Gunta ANČA

Съдокладчик: г-н José Isaías RODRÍGUEZ GARCÍA-CARO

В писмо от 25 септември 2014 г. и в съответствие с член 304 от ДФЕС г-н Rihards KOZLOVSKIS, и.д. министър на интеграцията и социалните въпроси на Латвия, от името на латвийското председателство поиска от Европейския икономически и социален комитет да изготви проучвателно становище относно

„Дългосрочни социални грижи и деинституционализация“.

Специализираната секция „Заетост, социални въпроси и гражданство“, на която беше възложено да подготви работата на Комитета по този въпрос, прие своето становище на 7 май 2015 г.

На 508-ата си пленарна сесия, проведена на 27 и 28 май 2015 г. (заседание от 27 май 2015 г.), Европейският икономически и социален комитет прие настоящото становище със 139 гласа „за“, 1 глас „против“ и 3 гласа „въздържал се“.

1. Заключение и препоръки

ЕИСК:

- 1.1. призовава за повишаване на осведомеността за положението на хората, които живеят в институции, чрез последователни и дезагрегирани данни, както и за създаването на показатели, свързани с правата на човека;
- 1.2. призовава държавите членки, като част от националните програми за реформи, да въведат антидискриминационни мерки и да насърчават правото на пълноценно участие в обществения живот и икономиката на хората с увреждания;
- 1.3. заключава, че мерките за бюджетни ограничения са намалили бюджетите на местните и регионалните власти с преки последиствия върху наличието на социални услуги. В резултат в някои държави членки възникна тенденцията на институционализация;
- 1.4. препоръчва държавите членки да използват европейските структурни и инвестиционни фондове за насърчаване на прехода от институционални грижи към грижи, предоставяни в общността, за развитие на социалните и здравните услуги и обучение на служителите в службите за оказване на подкрепа;

- 1.5. препоръчва държавите членки да извършат реформа на дългосрочните грижи въз основа на анализ на ефективността на разходите, като възприемат дългосрочен подход на инвестиране в хора и услуги, вместо да намаляват финансовите ресурси;
- 1.6. подчертава, че „деинституционализацията“ е процес, който изисква дългосрочна политическа стратегия и отпускане на достатъчно финансови средства за създаване на алтернативни услуги за подкрепа в общността;
- 1.7. настоятелно призовава държавите членки да признаят правоспособността на мъжете и жените с увреждания във всички аспекти на живота, на равна основа с останалите, и при необходимост да им оказват подкрепа за вземане на решения (¹);
- 1.8. препоръчва създаването на висококачествени услуги, предлагани в общността, като ключов етап от процеса на деинституционализация (²). Опасно е да се закриват специализирани заведения, без на хората да се предлагат алтернативни услуги;
- 1.9. смята, че в случаите, в които се предоставят надомни грижи, трябва да се гарантира необходимото създаване на професионални услуги на достъпни цени;
- 1.10. препоръчва специалисти от цяла Европа да бъдат обучени за работа в сферата на грижите, предоставяни в общността, и да бъдат информирани за процеса на деинституционализация;
- 1.11. препоръчва услугите, предоставяни в общността, да са налични на местно равнище и достъпни за всички на приемливи цени;
- 1.12. подчертава значението на достъпа до заетост за лицата, които напускат институциите, за да могат да участват пълноценно в обществото. Специализираните служби по заетостта и професионалното образование и обучение следва да бъдат достъпни за всички, които се нуждаят от тях, без дискриминация;
- 1.13. препоръчва да се създадат партньорства между участниците в процеса на деинституционализация;
- 1.14. подчертава, че различните групи от ползватели услугите имат различни нужди и по тази причина е необходимо да се предоставят специфични решения в сътрудничество със съответните участници, включително ползващите услугите и техните представителни организации, семействата, доставчиците на услуги, съответните икономически сектори и публичните власти;
- 1.15. настоятелно приканва Европейската комисия да приеме европейска рамка за качеството на услугите, предлагани в общността, и отново набляга на неотложната необходимост от задължителни стандарти за гарантиране на най-високо качество;
- 1.16. настоятелно призовава държавите членки да създадат независими и ефективни услуги за контрол и наблюдение, за да осигурят спазването на регулаторните стандарти и стандартите за качество за услугите за полагане на грижи;
- 1.17. препоръчва да се води борба с отрицателните стереотипи и да се повишава осведомеността в училище и в обществото чрез приобщаващи образователни и медийни кампании.

2. Въведение

- 2.1. Процесът на деинституционализация и зачитането на човешките права в Европа са протекли по различен начин през по-голямата част от миналия век. Поради това е трудно да се получат сравними данни от различни държави.
- 2.2. ЕИСК смята, че в нашето променящо се общество е важно да се анализира положението на лицата, нуждаещи се от социални грижи и високо равнище на подкрепа, за да се разработят най-подходящите отговори и се обменят добри практики.

⁽¹⁾ Съгласно член 12 от Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания.

⁽²⁾ Това се отнася и за закриването на заведения за принудително психиатрично лечение: необходимо е наличие на действителна алтернатива.

2.3. Поради това ЕИСК:

2.3.1. отбелязва факта, че в цяла Европа в институции живеят над един милион деца и възрастни с увреждания⁽³⁾;

2.3.2. разбира под „институция“ резидентен център за медико-социални грижи, като настанените в него са изолирани от по-широката общност и/или са принудени да живеят заедно. Обитателите на такъв център нямат достатъчен контрол над своя живот, нито за вземането на решения, които ги засягат, и изискванията на самата организация вземат надмощие над индивидуалните потребности на обитателите⁽⁴⁾;

2.3.3. посочва, че висококачествените грижи, предоставяни в местната общност, водят до по-добри резултати по отношение на качеството на живот, отколкото грижите, предоставяни в институция, което води до социална интеграция и намаляване на риска от сегрегация⁽⁵⁾;

2.3.4. осъжда всяка форма на дискриминация и злоупотреба, с която мъжете, жените и децата със или без увреждания, хората, нуждаещи се от високо равнище на подкрепа, и хората с психо-социални увреждания могат да се сблъскат в някои институции и при ползване на услуги за предоставяне на грижи;

2.3.5. позовава се на препоръките, изложени в предходните становища на ЕИСК⁽⁶⁾;

2.3.6. обръща внимание на задълженията на ЕС и неговите държави членки, произтичащи от Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания (КПХУ на ООН)⁽⁷⁾, за зачитане на човешкото достойнство, свобода и право на самостоятелен живот, на избор къде и с кого да се живее и на достъп до услуги за подкрепа, включително лична помощ, в общността;

2.3.7. подчертава, че според Конвенцията на ООН за правата на детето „за пълното и хармонично развитие на личността на детето, то трябва да расте в семейна среда, в атмосфера на щастие, любов и разбирателство“. Родителите са тези, които на първо място носят отговорността за отглеждането на децата си, а задължение на държавата е да подкрепя родителите, особено най-бедните, чрез подходящи инструменти за социална закрила. Децата имат право на закрила от нанасяне на увреждане и злоупотреба. Когато техните семейства не могат да осигурят нужните грижи, независимо от предоставянето на адекватна подкрепа от страна на държавата, децата имат право на грижи, заместващи семейните;

2.3.8. заявява отново, че хората с увреждания, и по-специално тези с умствени увреждания, по закон имат правото на признание навсякъде.

3. Преход от институционална грижа към грижа в общността

ЕИСК:

3.1. приветства факта, че много държави реформират начина на предоставяне на грижи и помощ за деца и възрастни чрез замяна на някои или всички домове за дългосрочен престой със семейни и предоставяни в общността услуги⁽⁸⁾;

3.2. призовава процесът на деинституционализация да се осъществява по начин, който зачита правата на групите от лица, ползващи грижи, свежда до минимум риска от увреждане и гарантира положителни резултати за всички засегнати лица. Новите системи за предоставяне на грижи и помощ трябва да зачитат правата, достойнството, потребностите и желанията на всеки човек и на неговото семейство;

⁽³⁾ Деца и възрастни с увреждания (включително хора с психични заболявания). Тук са включени ЕС и Турция. Източник: Mansell, J., Knapp, M., Beadle-Brown, J. and Beecham, J. (2007 г.): Deinstitutionalisation and community living — outcomes and costs: report of a European Study („Деинституционализация и живот в общността — резултати и разходи: доклад от европейско проучване“) том 2: Основен доклад, Canterbury: Tizard Centre, University of Kent (наричан по-нататък „доклад DECLOC“)

⁽⁴⁾ Report — Ad Hoc Expert Group on the Transition from Institutional to Community-based Care (Доклад на *ad hoc* експертна група за преминаване от институционални грижи към грижи, предоставяни в общността)
<http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=4017&langId=en>

⁽⁵⁾ „Общи европейски насоки за преход от институционална грижа към грижа в общността“ (www.deinstitutionalisationguide.eu).

⁽⁶⁾ ОВ С 204, 9.8.2008 г., стр. 103; ОВ С 181, 21.6.2012 г., стр. 2; ОВ С 44, 15.2.2013, стр. 28.

⁽⁷⁾ Вж. <http://www.un.org/disabilities/convention/conventionfull.shtml>

⁽⁸⁾ Примери за дългосрочни грижи могат да бъде намерени в проучване на Евробарометър относно здравеопазването и дългосрочните грижи (http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_283_en.pdf). Още добри практики в областта на деинституционализацията са описани в „Общи европейски насоки за преход от институционална грижа към грижа в общността“ (www.deinstitutionalisationguide.eu).

3.3. смята, че всяко лице има право да избира мястото и начина, по който иска да живее.

4. Деинституционализация за различни групи бенефициери

4.1. ЕИСК признава, че грижите, от които се нуждаят децата, хората с увреждания —включително хората с психо-социални увреждания — и възрастните хора, са много различни. По тази причина в процеса на деинституционализация на дългосрочните грижи би трябвало да се отчитат специфичните потребности на всяка група бенефициери.

4.2. Грижите в общността, включително предоставяни от професионалисти, и грижите, получени в рамките на семейството и социалната среда, носят добавена стойност, която липсва в домовете за настаняване.

4.3. Следователно институционалната система трябва да бъде адаптирана, за да допълва социалните и здравните услуги, предоставяни в общността, когато такива не са налични, както и по време на преходния период.

4.4. Самостоятелният живот не означава хората да живеят изолирани, а да имат избор от специализирани услуги и достъпни основни услуги в общността, в която са избрали да живеят.

4.5. Деинституционализацията се изразява в създаване на подходящи услуги, но също и в създаването на подходяща среда в общността. Необходимо е да се подготви обществото за този преход, да се повиши осведомеността по този въпрос и да се води борба със стигматизирането. В противен случай ще се стигне не до деинституционализация, а до реинституционализация чрез създаването на „гета“ на хора с психо-социални увреждания, които живеят в общество, но продължават да бъдат изолирани поради отрицателни нагласи. Медиите играят ключова роля в това отношение.

4.6. ЕИСК отбелязва различията между държавите — членки на ЕС, не на последно място по отношение на определението за дългосрочни грижи. Тези различия могат да се отнасят и до видовете предоставяни грижи и съответните служби. Също така съществуват значителни различия в рамките на държавите членки между регионите и общините, по-специално между градските и селските населени места⁽⁹⁾. ЕИСК смята, че това не би трябвало да оправдава липсата на напредък на дадена държава членка, която има собствени специфични характеристики, и поощрява постепенното преминаване към услуги, предоставяни в общността.

4.7. В преходно свое проучвателно становище⁽¹⁰⁾ ЕИСК препоръчва да се извърши оценка на дистанционните грижи и на интелигентната заобикаляща среда и да се създаде широка децентрализирана мрежа от структури близо до местоживеенето, в пряка връзка с възрастните хора. Комитетът припомня тази препоръка и подкрепя създаването на подходящ процес на деинституционализиране на възрастните хора, децата, хората с увреждания на всякаква възраст и хората с психо-социални увреждания⁽¹¹⁾.

4.8. Тези групи от ползвачи услугите включват хора, чиято способност за вземане на решения може да бъде намалена или да липсва поради тяхната възраст, увреждане или зависимост. По тази причина ЕИСК приканва държавите членки да осигурят максимална защита за тези хора, като част от постепенен и контролиран процес на деинституционализация, така че правата им да се спазват при всички обстоятелства и те да получават възможно най-добрите грижи в общността, включително да им се оказва помощ при вземането на решения.

4.9. ЕИСК следи за въздействието, което преходът от система на грижи, предоставяни в институция, към грижи, предоставяни в общността, може да окаже върху съответните работещи. Всички власти и заинтересовани страни, които участват в процеса, трябва да работят заедно, за да гарантират, че процесът на деинституционализация оказва постепенно ползотворно въздействие върху предоставящите грижи. Условията на труд винаги трябва да бъдат достойни.

4.10. Алтернативата на институционализацията не е услуга, предоставяна по домовете, а услуга, предоставяна в общността, и поради това трябва да бъдат гарантирани инвестициите в обслужващата инфраструктура.

⁽⁹⁾ „Дългосрочни грижи в Европейския съюз“. ISBN 978-92-79-09573-3. Люксембург: Служба за публикации на Европейския съюз.

⁽¹⁰⁾ ОВ С 44, 11.2.2011 г., стр. 10.

⁽¹¹⁾ Пак там.

4.1.1. ЕИСК приветства добрите примери, напр. отпуск за полагане на грижи, отпуск за полагане на грижи на непълно работно време и признаване на осигурителен стаж за непрофесионалните лица, предоставящи грижи⁽¹²⁾. Призовава Европейската комисия и държавите членки да насърчават обмяната на добри практики.

4.1.2. ЕИСК признава значението на лицата, полагащи грижи. Лицата, полагащи грижи на доброволна основа, се мъчат да съчетават грижата за близък с ежедневието. Това може да доведе до „синдром на болногледача“, който се проявява чрез физическо и психическо изтощение на лицето, извършващо по-голямата част от грижите. ЕС трябва да гарантира, че политиките за съвместяване и отговорността за полагането на грижи се основават на равенство за всички и че предоставянето на неформални грижи се поделва поравно и справедливо⁽¹³⁾; че се спазват основните права на предоставящите грижи; че се признават и подкрепят неформалните и семейните грижи, както и ролята на доброволците в областта на формалните и неформалните грижи⁽¹⁴⁾.

4.1.3. ЕИСК признава, че много от уязвимите групи, които обикновено се ползват от институционални грижи, са свръхпредставени сред бездомното население. Поради това ЕИСК настоятелно призовава държавите членки да разработят стратегии и програми за деинституционализация, в които се отчитат в пълна степен аспекта на оставането без дом и необходимостта да се предоставят услуги в рамките на общностите, за да се предотвратява оставането без дом и да се реагира в такива случаи;

4.1.4. Развитието и придаването на професионален характер на работата в домакинството е от стратегическо значение за професионалното равенство, защото главно жени извършват домакинската работа и се нуждаят от услуги, свързани с гледането на деца или помощ за възрастните хора и поддържане на жилището, за да имат равни възможности с мъжете в кариерното си развитие. Тези услуги са от полза както за отделните хора, така и за цялото общество. Те създават нови работни места, отговарят на потребностите на едно застаряващо общество, улесняват съвместяването на личния и професионалния живот. Тези услуги подобряват качеството на живот и социалното приобщаване, насърчават оставането у дома на възрастните хора⁽¹⁵⁾.

4.1.5. ЕИСК признава необходимостта от обучение по деинституционализация за професионалистите от цяла Европа. Например новото поколение психиатри ще трябва да бъде обучено така, че да се гарантира, че практикува специалността си в съответствие с Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания.

4.1.6. ЕИСК изразява загриженост, че в някои случаи хората биват изпращани в институции, без да се следва ясен процес или консултация. Комитетът признава значението на официалната оценка на потребностите на хората от дългосрочни грижи. Този процес трябва да зачита достойнството на хората и да води до разработването на индивидуализирани услуги.

5. Отражение на финансовата криза върху социалните услуги

5.1. ЕИСК е наясно, че предоставянето на дългосрочни грижи за нуждаещи се групи е едно от най-големите социални и икономически предизвикателства, пред които е изправен Европейският съюз, особено във време на икономическа криза, като в настоящия момент.

5.2. В Съобщението относно социалните инвестиции⁽¹⁶⁾ ясно се казва, че икономическата криза е заплашила системите за социална закрила, тъй като безработицата е нараснала, данъчните приходи са намалели, а броят на хората, нуждаещи се от услуги, се е увеличил. В този контекст ЕИСК изразява съгласие с Комисията относно необходимостта да се оказва подкрепа на държавите членки в разработването на дългосрочни стратегии, за да се намали, доколкото е възможно, въздействието на икономическата криза.

⁽¹²⁾ Подходящо законодателство съществува в Австрия. Примери:

Отпуск за полагане на грижи и отпуск за полагане на грижи на непълно работно време: с цел да се осигури по-добър баланс между работата и грижите, от 1 януари 2014 г. насам работниците имат възможност да вземат отпуск за полагане на грижи (без да получават заплатата си) или отпуск за полагане на грижи на непълно работно време (като получават част от заплатата си) за период от един до три месеца. През това време те имат законното право на надбавка за полагане на грижи, на защита срещу мотивирано уволнение и на социално осигуряване (здравно и пенсионно осигуряване, независещи от вноски). Надбавката за полагане на грижи е равностойна на евентуално обезщетение за безработица. Целта на този отпуск за полагане на грижи или на отпуска за полагане на грижи на непълно работно време е да се даде възможност на засегнатите работници да (ре)организируют своята система за полагане на грижи, особено в случай на внезапна нужда да се грижат за близък роднина или да облекчат лицето, полагащо грижи за определен период от време.

Пенсионно осигуряване за близки роднини, работещи като полагащи грижи: на лицата, полагащи грижи за близък член на семейството в рамките на пълно работно време или на част от него, се предлага един от следните варианти, които им позволяват да придобият права за пенсионно осигуряване, независещи от вноски: продължаване на осигуряването като част от пенсионното осигуряване; лична застраховка като част от пенсионното осигуряване; продължаване на личната застраховка като част от здравното осигуряване. Осигурителните вноски се поемат от федералното правителство, което означава, че близките роднини, работещи като полагащи грижи, не правят разходи.

⁽¹³⁾ Между мъжете и жените и между поколенията.

⁽¹⁴⁾ Препоръки на социалната платформа в областта на полагането на грижи:

http://www.socialplatform.org/wp-content/uploads/2013/03/20121217_SocialPlatform_Recommendations_on_CARE_EN1.pdf

⁽¹⁵⁾ ОВ С 12, 15.1.2015 г., стр. 16.

⁽¹⁶⁾ COM(2013) 83 final.

5.3. В своето становище ⁽¹⁷⁾ относно това съобщение ЕИСК заявява, че социалните инвестиции за растеж и сближаване би трябвало да укрепят и социалните служби. Те биха могли също да подкрепят създаването на работни места в сектора на услугите и развитието на нови услуги в общността.

5.4. Икономическата криза се отрази негативно на способността за самостоятелен живот на хората с увреждания и на семействата и уязвимите групи, които вече бяха изложени на по-висок риск от бедност и социално изключване.

5.5. Чрез пакета за социални инвестиции ще се разгледат предизвикателствата, свързани с икономическата криза и демографските промени ⁽¹⁸⁾.

5.6. ЕИСК е убеден, че има сериозно отстъпление в признаването на социалните права в резултат на кризата, тъй като бюджетите на тези политики са били намалени. По тази причина Комитетът настоятелно призовава Съвета, Комисията и държавите членки да гарантират, че социалните инвестиции се насочват към политиките, целящи поне възстановяване на социална закрила на нивото от преди икономическата криза ⁽¹⁹⁾.

5.7. ЕИСК подчертава, че удовлетворяването на новите потребности, произтичащи от нарасналата очаквана продължителност на живота, изисква да се обърне внимание на трудните въпроси за справедливостта и солидарността между поколенията. Крайната цел трябва да бъде възрастните хора и хората в най-напреднала възраст в Европа да могат да остаряват достойно и в условия на сигурност, включително и ако са зависими от грижи, и едновременно с това да се обръща внимание върху това за бъдещите поколения да не произтича бреме, което те да не могат да поемат ⁽²⁰⁾.

5.8. Въпреки че различията в рамките на ЕС по отношение на дългосрочните институционални грижи или грижи, предоставяни в общността, вече бяха очевидни, кризата утежни съществуващите значителни икономически и социални различия в рамките на ЕС. Тя подчерта липсата на последователност по отношение на конкурентоспособността и социалното сближаване, увеличи тенденцията към поляризация на растежа и развитието, с очевидни ограничения по отношение на справедливото разпределение на доходите, богатството и благосъстоянието между държавите членки и вътре в самите тях, и между регионите на Европа ⁽²¹⁾.

6. Използване на средствата от ЕС за дългосрочните социални услуги и деинституционализацията

ЕИСК:

6.1. изразява съжаление от факта, че по време на последния програмен период европейските структурни фондове са били предназначени за институции, допускащи сегрегация, а не за грижи, предоставяни в общността;

6.2. приветства новото законодателство относно европейските структурни и инвестиционни фондове за периода 2014 — 2020 г., което насърчава прехода от институционални грижи към грижи, предоставяни в общността, и разчита на Европейския фонд за регионално развитие за подобряване на социалната и здравната инфраструктура;

6.3. твърди, че възприемането на подход на многостранно финансиране би могло да ускори прехода към грижи, предоставяни в общността, включително с помощта на Европейския социален фонд за незадължителните мерки, като обучението на персонала от службите за оказване на помощ и създаването на нови социални услуги;

6.4. приветства предварителната тематична обвързаност на Регламента относно общите разпоредби за европейските структурни и инвестиционни фондове, свързана с борбата с бедността и социалното изключване; тази обвързаност изисква от държавите членки да създадат стратегия за деинституционализация;

6.5. препоръчва държавите членки да използват европейските структурни и инвестиционни фондове за насърчаване на прехода от институционални грижи към грижи, предоставяни в общността, за развитие на социалните и здравните услуги и обучение на служителите в службите за оказване на помощ;

6.6. смята, че Инструментът за предприемаческа помощ и Европейският фонд за развитие следва да бъдат използвани за подкрепа на правото на живот в общността и за отглеждане в семейна среда;

6.7. разбира, че преходът от услуги, предоставяни в специализирани институции, към такива, предоставяни в общността, е сложен. По тази причина призовава Комисията и държавите членки да разработят комуникационни и политически насоки за насърчаване на деинституционализацията, дори и особено по време на икономическа криза.

⁽¹⁷⁾ ОВ С 271, 19.9.2013 г., стр. 91.

⁽¹⁸⁾ Той е предназначен за деца и млади хора, хора с увреждания, бездомни и възрастни хора. Целите му са: гарантиране, че системите за социална защита отговарят на нуждите на хората; въвеждане на опростени и по-целенасочени социални политики и актуализиране на стратегията за активно включване в държавите членки. (Справочник относно използването на европейските фондове за прехода от институционални грижи към грижи в общността — <https://deinstitutionalisationdotcom.files.wordpress.com/2015/03/annex-1-en-orig.pdf>)

⁽¹⁹⁾ ОВ С 170, 5.6.2014 г., стр. 23 и ОВ С 226, 16.7.2014 г., стр. 21.

⁽²⁰⁾ ОВ С 204, 9.8.2008 г., стр. 103.

⁽²¹⁾ ОВ С 12, 15.1.2015 г., стр. 105.

7. Качествени услуги, предоставяни в общността

ЕИСК:

- 7.1. настоятелно приканва Европейската комисия да приеме европейска рамка за качеството на услугите, предоставяни в общността, и отново набляга на неотложната необходимост от стриктни и задължителни стандарти за гарантиране на най-високо качество;
- 7.2. заключава, че тези услуги трябва да бъдат достъпни, включително в отдалечените и селските райони, и че лицата трябва да получават адекватни индивидуални бюджети, за да избират свободно услугите, от които се нуждаят;
- 7.3. смята, че услугите, предоставяни в общността, трябва да бъдат разработвани в тясно сътрудничество с ползвателите им и техните представителни организации, които би трябвало да определят качеството на тези услуги в сътрудничество с други заинтересовани страни, включително доставчиците на услуги, публичните власти и профсъюзите;
- 7.4. настоятелно призовава държавите членки да създадат независими и ефективни услуги за контрол и наблюдение, за да осигурят спазването на регулаторните стандарти и стандартите за качество както за услугите, предлагани в общността, така и за тези, които се предлагат в институции;
- 7.5. препоръчва услугите, предоставяни в общността, да са налични на местно равнище и достъпни за всички на приемливи цени;
- 7.6. смята, че тези услуги следва да бъдат предмет на разрешение от компетентните органи и да бъдат акредитирани от сертифициращи органи;
- 7.7. помощните технологии и техническите помощни средства са от централно значение за живота в общност на хората с увреждания, включително на децата и възрастните хора. Тези технологии са най-ефективни, когато съответстват на предпочитанията на потребителя и зачитат неприкосновеността на личния живот.

Брюксел, 27 май 2015 г.

Председател
на Европейския икономически и социален комитет
Henri MALOSSE

Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Завършване на изграждането на ИПС — политическият стълб“

(становище по собствена инициатива)

(2015/С 332/02)

Докладчици: г-н Carmelo CEDRONE и г-н Joost VAN IERSEL

На 22 януари 2015 г. Европейският икономически и социален комитет реши, в съответствие с член 29, параграф 2 от Правилника за дейността си, да изготви становище по собствена инициатива относно

„Завършване на изграждането на ИПС — политическият стълб“.

Специализирана секция „Икономически и паричен съюз, икономическо и социално сближаване“, на която беше възложено да подготви работата на Комитета по този въпрос, прие своето становище на 6 май 2015 г.

На 508-ата си пленарна сесия, проведена на 27 и 28 май 2015 г. (заседание на 27 май 2015 г.), Европейският икономически и социален комитет прие настоящото становище със 183 гласа „за“, 16 гласа „против“ и 16 гласа „въздържал се“.

Преамбюл

С оглед на новия мандат на Европейския парламент и Европейската комисия ЕИСК прие през юли 2014 г. становище относно „Завършване на ИПС — следващ европейски законодателен мандат“. През ноември 2014 г. докладчикът направи актуализиране. Целта беше да се формулира съгласуван набор от политики за укрепване на структурата и ефективността на ИПС.

ЕИСК разграничава четири стълба: паричен и финансов стълб, макро- и микроикономически стълб, социален стълб и политически стълб, които са взаимосвързани. ЕИСК вече прие редица становища относно паричния и финансовия стълб, икономическия и социалния стълб. Понастоящем ЕИСК възнамерява да разгледа по-конкретно въпросите, свързани с всеобхватното политическо и институционално измѣрение на ИПС, което е изцяло от компетентността на държавите членки и на Европейския съвет. Това измѣрение започва с една основна група държави от ИПС, но е отворено и за други потенциални кандидати за еврозоната, които желаят да следват същия път.

1. Заключение и препоръки

1.1. След шест години финансова и икономическа криза икономическото и социалното бъдеще изглежда все по-трудно за предвиждане. Предвид геополитическите и икономическите предизвикателства само един стабилен ИПС ще гарантира ориентирана към бъдещето стабилност.

1.2. ИПС все още е уязвим — вж. поместените по-долу диагноза и SWOT анализ. ЕИСК счита, че продължаващите дисбаланси, както и изграждането на доверие в Европа, налагат необходимостта от по-ефективно и демократично икономическо управление, по-специално в еврозоната.

1.3. ЕИСК е наясно, че решителни стъпки не могат да се предприемат от днес за утре, но два елемента трябва да бъдат надлежно взети предвид: а) Европа не може да си позволи да отлага решенията с години и б) първото условие е в еврозоната да се постигне съгласие относно принципите на необходимите икономически политики, които да се водят чрез ефективно управление.

1.4. Паралелно с икономическото сближаване са необходими още демократична легитимност, солидна политическа рамка и споделено чувство за обща съдба. За тази цел могат да бъдат предприети конкретни стъпки в рамките на настоящия Договор и настоящите правила. В средносрочен до дългосрочен план едно евентуално преразглеждане на Договора следва да приведе институционалните разпоредби в съответствие със задължителните изисквания на един истински икономически и политически съюз.

1.5. Нуждаем се от съгласувана система на Европейския съвет, националните правителства, Европейския парламент, националните парламенти и Европейската комисия, която да отразява демократичната легитимност, отчетността и прозрачността, и да може да функционира ефективно в интерес на гражданите и икономическите участници.

1.6. Ясно е, че настоящата система от правила, които стоят в основата на ЕС и по-специално на еврозоната, доведе до объркване в правен, институционален и демократичен план. Ето защо е необходим нов подход. Политическата и икономическата динамика вече не позволяват на ЕС да поддържа настоящата си институционална архитектура. Затова ЕИСК счита, че задълбочаването на процеса на интеграция на страните от еврозоната е от решаващо значение.

1.7. С оглед на това ЕИСК би искал да представи пътна карта, включваща следните етапи:

1.7.1. 1-ви етап

- 1) Постоянен председател на Еврогрупата;
- 2) Стартиране на дейността на Междупарламентарната конференция;
- 3) „Парламентаризиране“ на еврозоната (комисия по въпросите на ЕС към ЕП с всички членове от страните, обхванати от ИПС).

1.7.2. 2-ри етап

- 4) Съвет по законодателни въпроси на ИПС;
- 5) Гласуване на парламентарни представители от еврозоната по въпроси от компетентността на ИПС;
- 6) Изпълнителен орган на ИПС (правителство) (понастоящем Еврогрупата и Комисията);
- 7) Укрепване на правомощията и компетентността на Междупарламентарната конференция (ЕП и националните парламенти).

1.7.3. 3-ти етап

- 8) Укрепване на правомощията на ЕП по отношение на ИПС (демократична легитимност) и създаване на истински европейски политически партии;
- 9) Камара на държавите (ИПС) (правителства);
- 10) Разделяне на законодателните и изпълнителните правомощия;
- 11) Премахване на гласуването с единодушие.

1.8. В допълнение следва да се предприемат следните инициативи, за да се подготвят и изпълнят посочените по-горе стъпки:

- Конференция на гражданското общество, организирана съвместно от ЕИСК/КР, председателството на ЕС и Комисията;

- Междупарламентарна конференция;
- Предложения на ЕП за действия без промяна на Договора и за преразглеждане на Договора от Лисабон;
- Конституционен конвент;
- Евентуална оценка на възможността за общоевропейски референдум.

2. Диагноза

2.1. ИПС вече има многобройни „достижения“. Той има обща валута и Централна банка; гарантира до известна степен координацията на фискалните и икономическите политики; приема задължителни за държавите членки решения, с което, по принцип, ограничава тяхната икономическа и бюджетна независимост, налага условия за всяка мярка за възстановяване в държавите членки и ги задължава да предприемат икономически и социални реформи.

2.2. Това означава, че ИПС е „изграждаща се“ федерация, която за момента играе ролята на „пазител“, но все още не действа съвместно. Неговата целенасоченост е по-силна в сравнение с други области и даде тласък на „обществено пространство“ за дебат. ИПС включва по-голямо прехвърляне на суверенитет от страна на държавите членки, въпреки че неговото управление остава основно под контрола на една технократска структура.

2.3. Този съюз трябва да бъде завършен, като се създадат необходимите условия, за да се гарантира, че страните, които са част от него или които желаят да се присъединят, могат да постигнат не само стабилност, но и развитие и просперитет. За тях би трябвало да бъде по-изгодно да се присъединят към еврозоната, отколкото да останат извън нея.

2.4. Избухването на финансовата криза през 2008 г. и последвалите събития, наред с катастрофалните последици за реалната икономика и европейското общество, бяха сигнал за всички, които до този момент вярваха, че архитектурата на ИПС ще продължи да функционира повече или по-малко задоволително, а страничните ефекти ще насърчат хармонично сближаването между държавите членки.

2.5. Скоро след първоначалния шок европейските институции започнаха да търсят краткосрочни решения на най-неотложните проблеми. Фактът, че бяха създадени механизми, които да пазят ИПС, еврото и еврозоната непокътнати, беше голямо постижение, въпреки че имаше и закъснения и сериозни пропуски, като например липсата на общ план за стимулиране на растежа и заетостта.

2.6. Друго голямо постижение беше, че при изключително трудни обстоятелства бяха предприети продуктивни мерки — поне отчасти — за да се установи по-стабилна почва за ИПС. ЕИСК приветства всяка от тези стъпки, но и разкритикува техните ограничения и представи други, по-подходящи за справяне с кризата идеи.

2.7. Финансовата и икономическата криза прерасна в продължителен икономически спад с огромни икономически дисбаланси между националните икономики. Шест години по-късно големи части от ЕС са в доста незавидно положение, характеризиращо се с нисък растеж и несигурна заетост. Икономическите и социалните последици говорят сами за себе си.

2.8. Независимо от всички постигнати успехи ИПС продължава да е незавършен. Положението е много сложно. Въпреки някои обнадеждаващи признаци на възстановяване, в редица страни все още са налице проблеми като икономическа стагнация, неразкриване на нови работни места и бедност; повечето от тях се дължат на различни дълбоко вкоренени причини, които си проличаха и се откритиха по време на кризата: историята, традициите на управление (или липсата им), различните пътища за растеж, различните икономически и социални структури и различните външни политики.

2.9. В еврозоната продължава неразбирателството между поддръжниците на съюз за стабилност, чийто двигател са икономическото сближаване и реформите в държавите членки, и поддръжниците на чисто фискалния съюз. Това неразбирателство води и до различаващи се мнения както сред политиците, така и сред социалните партньори, за това какви икономически политики следва да бъдат водени на национално равнище и на равнище ЕС.

2.10. Различните виждания и практики доведоха до изостряне на климата на недоверие не само в политически план, но и сред широката общественост в различните страни, колкото и повърхностни да са взаимните критики. Това развитие доведе до самоосъществяващо се пророчество — то лишава органите, отговарящи за изготвянето на политиката, от потенциалните възможности за маневриране и причинява вълни на еврофобия сред гражданите.

2.11. Предвид това, че в ИПС преобладава междуправителственото вземане на решения и технократското управление, липсата на демократична легитимност и доверие оказва сериозно въздействие, което подчертава още повече различията между партньорските държави.

2.12. ЕС не е изключение. Други големи държави като Съединените щати, Китай, Русия, Индия и Бразилия и голям брой по-малки държави също са изправени пред подобен вид трудности. Но не може да се отрече, че ЕС, и по-специално еврозоната, се справя с препятствията изключително трудно в сравнение със Съединените щати и азиатския континент („азиатската фабрика“).

2.13. По принцип ЕИСК счита, че, макар и днешното състояние на европейската икономика да се дължи на много различни и сложни фактори, по-ефективното политическо управление на ИПС би могло да допринесе в значителна степен за създаването на повече стабилност, като потърси решение на настоящите и бъдещите затруднения. Във всеки случай един посилен ИПС е абсолютно необходим за запазване на някои важни европейски интереси в света.

2.14. ЕИСК осъзнава, че в момента не могат да се вземат окончателни решения. Той също така осъзнава, че настоящата динамика, усложнения и дилеми пречат за създаването на надеждна пътна карта. От друга страна, настоящите институционални и управленски слабости не могат да продължават още дълго, без това да навреди трайно на доверието и икономическите резултати. Ето защо ЕИСК счита за неприемливи забавянето, примирението и липсата на план за бъдещето.

2.15. С оглед на това ЕИСК смята, че е неизбежно провеждането на сериозен дебат за изграждането на структура на ИПС със здрави основи, което предполага наличие на консенсус относно икономическите и социалните цели, както и споделено управление.

2.16. От създаването на ИПС насам дебатът дали европейската интеграция да е по-силна или по-слаба реално засяга въпроса за националния суверенитет. ЕИСК подчертава, че това е грешна парадигма, тъй като националният суверенитет постепенно започва да отслабва. В настоящата парадигма на глобализацията и свързаните с нея предизвикателства Комитетът не вижда осъществима алтернатива на по-доброто укрепване на общия или обединения суверенитет в ЕС, и по-специално в еврозоната. За тази цел ще е необходимо стабилно общо икономическо управление или икономическо правителство. В същия ред на мисли бъдещето на ИПС е тясно свързано с други жизненоважни „суверенни“ политики, като разработването на общата политика за сигурност и отбрана и на енергийния съюз.

3. SWOT анализ на настоящото положение в ЕС и еврозоната

Силни страни	Слаби страни
<ul style="list-style-type: none"> — Повишено осъзнаване на факта, че европейците имат общо бъдеще заедно — Водеща, макар и ограничена, роля на ЕЦБ (като наднационална институция) — Европейският механизъм за стабилност (ЕМС) и неотдавнашното признаване на правилата за гъвкавост — Подобряване на бюджетната дисциплина от страна на държавите членки — Нарастващото политическо одобрение от страна на правителствата на договорените на равнището на ЕС правила, по-специално по отношение на необходимостта от структурни реформи във всички държави членки — Все по-силен акцент от страна на ЕС върху подобряването на управлението и по-добрата администрация във всички държави членки — Началото на банков съюз и процесът на вземане на решения относно единния механизъм за реструктуриране — ЕЦБ увеличава паричната маса — По-активна, но все още ограничена, роля на ЕИБ и предложеният План за инвестиции за Европа — Европейският семестър и специфичните за всяка страна препоръки, които предполагат по-голямо участие на ЕС при установяването на слабостите в националните бюджети и управление — Повече прозрачност в обществения дебат за развитието в страните партньорки — По-голямо приемане във всички държави членки на необходимостта от насърчаване на растежа и конкурентоспособността, както и от подобряване на условията за вътрешните и чуждестранните инвестиции — Въпреки съществуващите на континента различия, европейските социални пазарни модели гарантират възможно най-стабилно развитие на обществото. 	<ul style="list-style-type: none"> — Трайни икономически дисбаланси в еврозоната, с тенденция за задълбочаване — Липса на солидарност между — и в рамките на — държавите членки — Непрекъснато гласуване с единодушие по въпроси от първостепенно значение — Необходими са много продължителни обсъждания, за да се постигне напредък, дори по въпроси, по които вече е постигнато съгласие — Освен еврото не съществува „общност с обща съдба“, а икономическите и фискалните политики до голяма степен остават от компетентността на държавите членки ⁽¹⁾ — Липса на демократична легитимност — Слаба позиция на ЕК относно прилагането на европейските правила и европейския семестър — Недостатъчно прилагане на приетите правила в държавите членки: прекомерни дефицити, специфични за всяка държава препоръки — Негативни ефекти от политиките, насочени изключително към строги икономии — Исторически обусловени национални предразсъдъци, водещи до постоянно недоверие между държавите членки — в по-малка степен между министерствата на финансите — Слабо участие на националните парламенти и гражданското общество в процеса на вземане на решения и/или повишаване на осведомеността в повечето държави членки — Незадоволителна комуникация, по-специално от страна на ръководните органи в държавите членки — Разногласия в общественото мнение и политическите партии в цяла Европа и в еврозоната — Акцентиране върху краткосрочните подходи, липса на дългосрочна визия, още по-малко на дългосрочен ангажимент — Незавършен банков съюз, все още няма решение относно рамката за депозитите — Задълбоченият общоевропейски капиталов пазар ще остане далечна мечта, докато банките остават обвързани на национално равнище — Незавършен и фрагментиран вътрешен пазар — Липса на дългосрочна политическа визия за бъдещето на ИПС/ЕС.

⁽¹⁾ „Подготовка за следващите стъпки към по-добро икономическо управление в еврозоната“ — обяснителна бележка, представена от Жан-Клод Юнкер на 12.2.2015 г., стр. 1

Възможности	Заплахи
<ul style="list-style-type: none"> — Укрепване на управлението на еврозоната — Укрепване на демократичната легитимност — Правилно прилагане на договорените правила — Мерки за изграждане на доверие, което да доведе до стабилен инвестиционен климат — Привличане на инвестиции в рамките на ЕС и от чужбина, включително чрез Плана за инвестиции за Европа — Успех на програмата на ЕЦБ за увеличаване на паричната маса — Сближаване на бюджетните и фискалните политики въз основа на договорени принципи: последователни национални политики в одобрена обща рамка — Договорни споразумения между държавите членки и ЕС — Справяне с икономическите дисбаланси в една обща рамка — Съгласие относно националните реформи, както и относно инициативите за растеж и създаване на работни места — Разумно решение за опасенията на Гърция — и на други държави — относно насърчаването на сближаването — Оставане на Великобритания при разумни основания, които не компрометират напредъка, постигнат от останалите — Успешно взаимодействие между ЕЦБ, ЕК и Съвета, особено в еврозоната — Солидно управление на еврозоната — Признание на проактивната роля на Комисията, включително стриктно прилагане на „общностния метод“ — Завършване на банковия съюз и общоевропейски капиталов пазар — Определяне на условия за въвеждане на еврооблигации за инвестиции — Обща данъчна основа за облагане с корпоративен данък — Планиране на данъчна основа за бюджета на ЕС, както и успоредното ѝ разширяване — Силен европейски глас в международните форуми 	<ul style="list-style-type: none"> — ЕС/еврозна: недостатъчни и твърде закъснели мерки — Негативно обществено мнение/евроскептицизъм — Липса на доверие сред инвеститорите както на вътрешния пазар, така и в чужбина — Дефлация — Продължаващ нисък растеж в сравнение с големите световни конкуренти — Текущи международни (военни) конфликти, особено на прага на ЕС — Недостатъчна подготвеност за евентуална нова икономическа криза — Нарастващи икономически различия в рамките на Съюза/еврозоната — Излизане на Гърция от еврозоната (или подобно развитие) — Излизане на Великобритания от ЕС (или застои в статуквото Великобритания — еврозоната) — Стагнация на банковия съюз — Продължаване на връзките между националните банки и държавите членки, липса на общоевропейски капиталов пазар — Недостатъчно прилагане на правилата във финансовия сектор — Недостатъчно прилагане на правилата на вътрешния пазар като цяло, водещо до все по-голяма фрагментация — Липса на напредък в други ключови области, като например енергийния съюз, цифровия съюз и ОПСО — Слаб успех на програмата на ЕЦБ за увеличаване на паричната маса.

4. Предложения относно политиките на ИПС и институциите на ЕС

4.1. Демокрация, прозрачност и легитимност

4.1.1. Основните предизвикателства пред Икономическия и паричен съюз, налагащи значително прехвърляне на национални правомощия към ЕС, са свързани с неговото демократично, и по-специално парламентарно измерение, с ефективността на неговата система за вземане на решения, със спазването на принципите на отчетност и лоялно сътрудничество и с прозрачността (видимостта) на начина му на функциониране. Според ЕИСК тези предизвикателства изискват политически съюз, който да възстанови и да гарантира участието на гражданите и ангажирането на всички заинтересовани страни с европейската интеграция.

4.1.2. Завършването на политическия съюз е процес, който трябва да протече поетапно. Някои условия и мерки могат да бъдат осъществени, без да се внасят промени в Договорите. Други обаче изискват задължително преразглеждане на Договорите.

4.1.3. С оглед на отчетността и сътрудничеството ЕИСК препоръчва начините за участие, които съществуват на национално равнище, да бъдат надлежно прилагани и на равнище ЕС, в това число:

- истински европейски политически партии;
- създаване на политически мнозинства и малцинства въз основа на избирателни програми;
- уеднаквяване на датата на провеждане на европейските избори.

4.1.4. Във всяка държава и в ЕС като цяло въпросът за демокрацията представлява сериозна слабост (достатъчно е да споменем ролята, която изигра т.нар. тройка в новата система на икономическо управление). Връзката между представляващи и представлявани постепенно изчезва — факт, който ясно си пролича по време на кризата. Оттук идва и спешната необходимост да се потърси решение на този проблем в рамките на процеса на завършване на Икономическия и паричен съюз в неговите четири форми или стълба на интеграция: банков съюз, фискален съюз, икономически съюз (който според ЕИСК трябва да включва социален съюз) и накрая — политически съюз.

4.1.5. За да се постигне този политически съюз — като се започне от страните, които искат такъв съюз, и като се прилага принципът на диференцирана интеграция — ЕИСК предлага да се следва своевременно подходът на Конвента, който ще бъде натоварен със задачата да намери решения извън Договора от Лисабон. ЕИСК ще се ангажира да изготви предложения за ефективно участие на гражданското общество в работата на този Конвент.

4.2. Законодателна власт:

Представителна демокрация: Европейски парламент и национални парламенти

4.2.1. Европейският парламент, където заседават депутатите от страните, които са приели или се подготвят да приемат единната европейска валута, е запазеното пространство на представителната демокрация в рамките на Икономическия и паричен съюз.

Предложение А

За да се осигури по-голяма видимост, съгласуваност и ефективност на дейността на тези депутати, ЕИСК предлага да се създаде постоянен орган в рамките на ЕП, който да ги обединява. Той ще има за цел да подкрепя отчетността на институциите, отговарящи за управлението на единната валута, и в същото време да създаде обществено пространство на диалог и консултация, където да се изготвят и гласуват текстове по икономически и парични въпроси, които да се внасят в Асамблеята за решение, и което да гарантира, че принципите на солидарност и лоялно сътрудничество се отчитат еднакво при изпълнението на политиките на ИПС.

4.2.2. Утвърждаването на представителната демокрация в рамките на ИПС няма да бъде пълно, ако методът на вземане на решения не отчита двойната легитимност — национална и европейска — която е от първостепенно значение за европейския модел, който е единствена по рода си система.

Предложение Б

ЕИСК предлага да се оползотвори и същевременно да се разшири мандатът на Междупарламентарната конференция (член 13 от фискалния пакт), като ѝ се предоставят правомощия да разисква и да изготвя обвързващи становища по въпросите на растежа, конкурентоспособността, заетостта, данъчното облагане и социалната политика. Освен това Европейският парламент следва да позволи на национални депутати от страни от еврозоната и страни, очакващи да се присъединят към нея, да участват, в качеството на наблюдатели, в неговия вътрешен орган, отговарящ за ИПС. Междупарламентарната конференция може да бъде съставена от председателите на комисиите по бюджета и промишлеността от страните от ИПС и от председателите на комисиите на ЕП, отговарящи за бюджета, икономическите и паричните въпроси, промишлеността, научните изследвания, енергетиката и сближаването. Задълбочаването на процедурата за съвместно вземане на решение трябва да поддържа легитимността на новите законодателни предложения.

Предложение В

От своя страна, националните парламенти трябва да се ангажират видимо с дебатите за ЕС. Това вече е факт в някои страни, например чрез участие на Комисията в парламентарните дебати. Добри практики в това отношение могат да бъдат разпространявани. Целта е националните политически сили да се ангажират по-видимо, на своето равнище, с политиките на ЕС, които ги засягат пряко.

Съветът

4.2.3. Този политически контекст ще предложи по-благоприятни условия за по-тясно сътрудничество и консултации между срещата на върха на страните от еврозоната и/или Еврогрупата — и, в случая, очакващите присъединяване страни — ЕП и националните парламенти. Следвайки логиката на предишния параграф, министрите на страните от еврозоната и на страните, които искат да се присъединят към нея, биха могли да изпълняват законодателни функции съвместно с ЕП по въпроси, засягащи ИПС.

4.2.4. Дейността на Съвета следва да бъде подкрепена от усилията на националните администрации, които трябва да бъдат в крак с това развитие, по-специално посредством обмен на длъжностни лица помежду им и активизиране на двустранните отношения.

4.2.5. ЕИСК подчертава, че разширяването на гласуването с квалифицирано мнозинство, и, в даден момент, премахването на гласуването с единодушие, ще улеснят задълбочаването на интеграцията в рамките на политическия съюз.

4.2.6. По-добре структурираното сътрудничество и консултации в рамките на политическия съюз ще повиши ефективността на политиките в ключовите области на ИПС. ЕС като цяло ще извлече полза от това развитие.

4.2.7. Както е посочено в таблицата към параграф 5, има много неща, които могат да се направят без промяна на Договорите. При повечето политики, свързани с ИПС, може да се поддържа засилено сътрудничество директно между държавите; за предпочитане е на ИПС да бъде дадена възможност за един вид постоянно засилено сътрудничество, което да позволи по-ефективното предприемане на действия от страна на евродепутатите от страните от еврозоната и страните кандидатки.

4.2.8. ЕИСК отбелязва, че би било полезно да се въведат отново т.нар. „Джъмбо“ заседания на Съвета в рамките на Еврогрупата, което би дало възможност за редовен диалог между министрите, отговарящи за финансовите, икономическите и социалните въпроси, от една страна, и социалните партньори и гражданското общество, от друга.

4.3. Изпълнителна власт

Изпълнителен орган на ИПС, Комисията

4.3.1. След изтичането на преходен период, който евентуално ще доведе до промяна в Договора, ще бъде сформиран управителен орган на ИПС. Неговият председател би следвало да изпълнява ролята на министър на икономиката и финансите на еврозоната, както и да бъде заместник-председател на Комисията — подобно на длъжността на върховния представител по въпросите на външните работи и политиката на сигурност.

4.3.2. В този единствен по рода си (по-малък и ефективен) европейски модел Европейската комисия ще продължи да играе първостепенна роля. „Общностният метод“ и сегашното право на инициатива на ЕК също имат много голямо значение за задълбочаването на ИПС. Тази роля следва да се гарантира в политическия съюз.

4.3.3. Европейската комисия следва да продължи за изпълнява „двойна“ роля и да осъществява връзка между ЕС и ИПС до създаването на истински изпълнителен орган на ИПС. Без да се засяга сегашното право на инициатива на ЕК, следва да се намерят начини и средства за надлежно включване на ЕП в процеса, за да се гарантира легитимността на новото законодателно предложение.

4.3.4. ЕИСК предлага да се определи постоянен председател на Еврогрупата, който да може да поддържа по-добро сътрудничество, директно от Брюксел, с Комисията, ЕП, и националните правителства и парламенти. Съгласно метода, използван от председателя на Комисията г-н Юнкер, един от заместник-председателите на Комисията би могъл да председателства заседанията на Еврогрупата. Така той/тя би могъл/могла да представлява ИПС на международни форуми.

4.4. ЕИСК

4.4.1. Всичко това трябва да ни мотивира повече от всякога да изградим по-стабилни и по-конструктивни отношения с хората в Европа и да намерим начини да ги привлечем за участие в обществения живот. Следва да се осигурят стабилни форми на консултация по конкретни въпроси със социалните партньори и гражданското общество, по-специално в еврозоната, тъй като тези организации играят важна роля в областите на политиката, върху които ИПС оказва пряко въздействие. Често те влияят и върху резултатите от политиките на национално равнище. На европейско равнище ЕИСК може да изпълнява ролята на посредник на гражданското общество, който да отговаря за участието на организираното гражданско общество в процеса на вземане на решения в ЕС, без да се засяга ролята на социалните партньори в социалния диалог, посредством:

- а) провеждане на форум на организираното гражданско общество по конкретни въпроси, в това число за оценка на ограниченията пред процеса на европейска интеграция и търсенето на нови форми на участие;
- б) организиране на специален форум за еврозоната, за да се оцени целеустремеността и чувството за принадлежност, като средство за преодоляване на предразсъдъците и повишаване на взаимното доверие;
- в) изготвяне на становища под формата на предварителни законодателни инициативи по някои въпроси от особена важност за обществото, и по които ЕП и Съветът са задължени да приемат законодателни актове.

5. Правни инструменти и тематични въпроси

5.1. За да се осъществят четирите съюза, които са в съответствие с доклада на четиримата председатели и отговарят на четирите стълба на ЕИСК ⁽²⁾, могат да се предприемат редица мерки или политики без промяна на Договора (1-ва колона на таблицата по-долу). Други мерки трябва да бъдат решени съвместно, на равнище ЕС (еврозона), въз основа на нов метод на вземане на решения и с нови инструменти, като се използва засиленото сътрудничество, предвидено в сегашния Договор (2-ра колона на таблицата) или чрез изменения в Договора, или, ако е необходимо, нов Договор за ИПС (3-та колона). Накрая, таблицата по-долу обобщава тези етапи и представя институционални предложения и подготвителни инициативи, свързани с политическия стълб на ИПС (4-та колона).

⁽²⁾ Също така въз основа на становище на ЕИСК относно „Завършване на ИПС — следващ европейски законодателен мандат“ (ОВ С 451, 16.12.2014 г., стр. 10).

5.2. Аналитична рамка на вариантите за завършване на ИПС ⁽³⁾

I) Политики в рамките на съществуващия Договор	II) Засилено/ структурирано сътрудничество клаузи за преход (член 136 от ДФЕС)	III) Извън рамките на Договора от Лисабон	Институционални стъпки за изграждане на политическия стълб: за страните от еврозоната и страните, които искат да се присъединят към нея
<p><u>Финансов, фискален и паричен стълб</u></p> <ul style="list-style-type: none"> — Обща консолидирана основа за облагане с корпоративен данък (ОКООКД) — Завършване на банковия съюз, капиталов пазар, европейски надзор — Финансова помощ за държава членка в случай на криза (член 122 от ДФЕС) — Изпълнение на националните програми за реформи 	<p><u>Финансов, фискален и паричен стълб</u></p> <ul style="list-style-type: none"> — Укрепване на Европейския механизъм за стабилност (ЕМС) — Допълване на правомощията на ЕЦБ — Обща фискална политика на ИПС — (Фискален) и бюджетен съюз — Обединяване на дълга (или с член 125 от ДФЕС?) — Механизъм за солидарност и конкурентоспособност за противодействие на асиметрични сътресения и дисбаланси (фискален съюз) — Платежен баланс на ИПС 	<p><u>Финансов, фискален и паричен стълб</u></p> <ul style="list-style-type: none"> — Собствени ресурси — Създаване на Европейски валутен фонд като агенция за управление на дълга — Еврооблигации за нови дългове — Фискална хармонизация 	<p><u>1-ви етап</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Постоянен председател на Еврогрупата</i> 2. <i>Стартиране на дейността на Междупарламентарната конференция</i> 3. <i>„Парламентаризиране“ на еврозоната (колесия по въпросите на ЕС към ЕП с всички членове от страните, участващи в ИПС)</i>

⁽³⁾ Пак там.

I) Политики в рамките на съществуващия Договор	II) Засилено/ структурирано сътрудничество клаузи за преход (член 136 от ДФЕС)	III) Извън рамките на Договора от Лисабон	Институционални стъпки за изграждане на политическия стълб: за страните от еврозоната и страните, които искат да се присъединят към нея
<p><u>Икономически стълб</u></p> <ul style="list-style-type: none"> — Укрепване и изпълнение на плана „Юнкер“ — Политики за инвестиции, растеж и заетост — Еврооблигации на ЕИБ — Стратегии за разпространение на знанията (Програма в областта на цифровите технологии) — Завършване на вътрешния пазар (единен енергиен/цифров/научноизследователски пазар) — Гъвкавост на правилата на Пакта за стабилност и растеж — По-добро изпълнение на Европейския семестър и договорните споразумения (ССИ) 	<p><u>Икономически стълб</u></p> <ul style="list-style-type: none"> — Макро- и микроикономическо управление на ИПС — Научни изследвания и иновации — Тясно сътрудничество между срещите на високо равнище на държавните и правителствените ръководители на страните от еврозоната, заседанията на Еврогрупата и заседанията на Работната група за Еврогрупата — Ново законодателство за еврозоната — Инвестиции в социална инфраструктура — Демокрация на участието в икономическия сектор 	<p><u>Икономически стълб</u></p> <p>(в случай че не бъде позволено засилено сътрудничество в рамките на ИПС)</p> <ul style="list-style-type: none"> — Върховен представител на ЕС за икономическата/фискалната политика — Задължителна координация на икономическите политики (изменение на член 5 от ДФЕС) — Гласуване с мнозинство по въпросите на макро- и микроикономическата политика със съвместно вземане на решения с Парламента (парламентарни представители от ИПС) — Прехвърляне на правомощия, като се започне от промишлеността и енергетиката 	<p><u>2-ри етап</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 4. Съвет по законодателни въпроси на ИПС 5. Гласуване от страна на парламентарни представители от еврозоната по въпроси от компетентността на ИПС 6. Изпълнителен орган на ИПС (правителство) (понастоящем Еврогрупата и Комисията) 7. Укрепване на правомощията и компетентността на Междупарламентарната конференция (ЕП и националните парламенти)
<p><u>Социален стълб и стълб, свързан с правата</u></p> <ul style="list-style-type: none"> — Присъединяване към Европейската конвенция за правата на човека — Обучение и образование — Рамкова директива за услугите от общ интерес — Интегриране на принципа на равенство между половете — Показатели за развитие — Присъединяване към Социалната харта на Съвета на Европа — Спазване на стандартите по отношение на правата — Хоризонтална социална клауза (член 9 от ДФЕС) 	<p><u>Социален стълб</u></p> <ul style="list-style-type: none"> — Координиране на социалната политика — Хармонизиране на системите за социална защита — Имиграционна политика — Индивидуални и транснационални пенсионни права — Минимален доход за гражданите — Европейски обществени блага — Подпомагане на заетостта — Пазар на труда, мобилност, признаване на квалификациите — Качество на обществените услуги 	<p><u>Социален стълб</u></p> <ul style="list-style-type: none"> — Гласуване с мнозинство по въпросите на социалната политика и политиката в областта на заетостта, образованието и здравеопазването — Изменяне на Хартата на правата по отношение на ограниченията върху правото на собственост — Прехвърляне на редица области от подкрепа към споделена компетентност (в частност образованието и обучението) 	<p><u>3-ти етап</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 8. Укрепване на правомощията на ЕП по отношение на ИПС (демократична легитимност) и създаване на истински европейски политически партии 9. Капара на държавите (ИПС) (правителства) 10. Разделяне на законодателните и изпълнителните правомощия 11. Премахване на гласуването с единодушие

I) Политики в рамките на съществуващия Договор	II) Засилено/ структурирано сътрудничество клаузи за преход (член 136 от ДФЕС)	III) Извън рамките на Договора от Лисабон	Институционални стъпки за изграждане на политическия стълб: за страните от еврозоната и страните, които искат да се присъединят към нея
<p><u>Политически стълб</u></p> <ul style="list-style-type: none"> — Парламентаризиране на ИПС — Комисия по въпросите на ЕС (парламентарни представители от еврозоната) — Постоянен председател на Еврогрупата — Съвет по законодателни въпроси — Междунституционални споразумения — Прилагане на политиката за съседство — Двустранни и многостранни търговски споразумения на ЕС 	<p><u>Политически стълб</u></p> <ul style="list-style-type: none"> — Гласуване от страна на парламентарни представители от ИПС по въпроси от компетентността на ИПС — Укрепване на Междупарламентарната конференция (член 13 от фискалния пакт) — Европейска отбрана — Външна политика — Един глас в Съвета за сигурност на ООН — Външно представителство на ИПС — Европейски прокурор — Европейски доброволчески корпус за хуманитарна помощ 	<p><u>Политически стълб</u></p> <ul style="list-style-type: none"> — Нов договор за ИПС — Европарламент (парламентарни представители от ИПС) с постоянно засилено сътрудничество (нов член 136 от ДФЕС) — Засилване на правомощията на ЕП (обикновено законодателство, право на инициатива в области, в които Комисията не предприема действия) — Камара на държавите (национални правителства +) — Премахване на гласуването с единодушие — Супер квалифицирано мнозинство, промяна на Договорите — Европейски изпълнителен орган (за ИПС) — Европейски партии, изборни програми и транснационални списъци — Разделяне на правомощията — Външна политика 	<p><u>Инициативи</u></p> <ul style="list-style-type: none"> — Конференция на гражданското общество, организирана от ЕИСК/КР в сътрудничество с председателството на ЕС и Комисията — Междупарламентарна конференция — Предложения на ЕП за действия без промяна на Договора и за преразглеждане на Договора от Лисабон — Конституционен конвент — Евантуална оценка на възможността за общоевропейски референдум

Брюксел, 27 май 2015 година.

Председател
на Европейския икономически и социален комитет
Henri MALOSSE

Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Насърчаване на творчеството, предприемачеството и мобилността в образованието и обучението“

(становище по собствена инициатива)

(2015/С 332/03)

Докладчик: г-жа Vladimíra DRBALOVÁ

На 16 октомври 2014 г. Европейският икономически и социален комитет реши, в съответствие с член 29, параграф 2 от Правилника за дейността си, да изготви становище по собствена инициатива относно

„Насърчаване на творчеството, предприемачеството и мобилността в образованието и обучението“.

Специализирана секция „Заетост, социални въпроси и гражданство“, на която беше възложено да подготви работата на Комитета по този въпрос, прие своето становище на 7 май 2015 г.

На 508-ата си пленарна сесия, проведена на 27 и 28 май 2015 г. (заседание от 27 май), Европейският икономически и социален комитет прие настоящото становище с 88 гласа „за“, 8 гласа „против“ и 21 гласа „въздържал се“.

1. Заключение и препоръки

1.1. ЕИСК подкрепя съвместната инициатива на Европейската комисия и тройката председателства на Европейския съвет, която има за цел да акцентира върху образованието по предприемачество ⁽¹⁾ и да насърчава предприемаческото мислене в Европа.

1.2. ЕИСК препоръчва на държавите членки да се върнат към стратегическата рамка за европейско сътрудничество в областта на образованието и обучението (ЕТ 2020), основаваща се на Програмата от Осло от 2006 г., която все още е напълно валидна.

1.3. ЕИСК препоръчва на държавите членки да разработят собствени стратегии в областта на образованието по предприемачество или да включат предприемаческата концепция в националните си стратегии за учене през целия живот.

1.4. ЕИСК призовава за постепенно развитие на ключови компетентности, както е посочено в препоръката на ЕП и Съвета (2006 г.) ⁽²⁾, с цел допринасяне за подобряването на приспособимостта, пригодността за заетост, социалното включване и мобилността.

1.5. Висококачествени стажове, обучения, чиракуване, дуални или други системи, основани на работния процес, новосъздадени предприятия и инкубаторни програми, доброволчески и спортни дейности могат да улеснят прехода от училище към работа или самостоятелна заетост.

1.6. Процедурите за признаване на знанията, придобити извън училище, трябва да бъдат подобрени и обучаващи се, учители и работодатели трябва да бъдат привлечени да участват в разработването на процедурите за признаване и да бъдат мотивирани от тях ⁽³⁾.

1.7. Образованието по предприемачество трябва обаче да бъде разглеждано в контекста на обществото като цяло, а не само в този на бизнес средата. Предприемаческите умения следва да бъдат обхванати по подходящ начин на всички равнища на образованието и обучението, като се започне от ранна възраст, по начин, който позволява непрекъснатото им развитие през целия учебен цикъл.

⁽¹⁾ Вж. определението в точка 5.3.

⁽²⁾ Препоръка от 18 декември 2006 г., 2006/962/ЕО, ОВ L 394, 30.12.2006 г., стр. 10.

⁽³⁾ ОВ С 214, 8.7.2014 г., стр. 31.

1.8. ЕИСК подкрепя предложението на Европейската комисия, отправено към държавите членки, да разработят референтна рамка на компетентностите за предприемачество в контекста на рамката за ключови компетентности. Това би спомогнало да се гарантира координиран подход между различните нива на образование и зачитане на неформалното и самостоятелното учене.

1.9. ЕИСК призовава държавите членки да въведат програма за учители, обучители и училищни ръководители, насочена към развиване на предприемачески умения и нагласи. Успоредно с това учебните заведения следва да предлагат учебна среда, която насърчава предприемаческо мислене и е отворена за широката общественост.

1.10. ЕИСК подчертава значението на партньорството между различните заинтересовани страни — държавни администрации, училища, предприятия, служби по заетостта и семейства, като акцентира по-специално върху ролята на социалните партньори в развитието на професионални и трансверсални компетентности, които са насочени към реалността.

1.11. ЕИСК приканва държавите членки да използват съществуващите програми и инструменти в подкрепа на предприемачеството в образованието и обучението, творчеството, иновациите и мобилността. ЕИСК настоятелно призовава Комисията да предостави на държавите членки подкрепа и подходяща помощ за изпълнението на програмата „Еразъм +“, като следи за правилното функциониране на нейните инструменти.

2. Европейската политическа рамка

2.1. Един от приоритетите в заключенията на Европейския съвет от 26—27 юни 2014 г., както е посочено в приложение I, „Стратегическа програма за Съюза в период на промени“⁽⁴⁾, е да се допринесе за развитието на компетентности и за отключването на талантите и промените в живота за всички чрез насърчаване на придобиването на умения, необходими за съвременната икономика, както и ученето през целия живот.

2.2. С цел да допринесе за прегледа на стратегията „Европа 2020“ италианското председателство⁽⁵⁾ постави началото на политическа дискусия за бъдещата роля на образованието и обучението в националните програми и програмите на ЕС за растеж. Латвийското председателство също продължава да насърчава цифровите възможности и образованието в областта на предприемачеството, особено на регионално равнище⁽⁶⁾.

2.3. Съветът по въпросите на младежта, образованието, културата и спорта подчерта в своите заключения от 12 декември 2014 г.⁽⁷⁾, че предприемачеството и образованието са приоритети на стратегията „Европа 2020“ за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж. Развиването на предприемаческо мислене може да бъде от голяма полза за гражданите в професионален план.

3. Общи бележки

3.1. Акцентът върху образованието по предприемачество е връщане към **Програмата от Осло за обучение по предприемачество в Европа**⁽⁸⁾, в която се предлага по-активно насърчаване на предприемаческото мислене в обществото, и към **Стратегическата рамка за европейско сътрудничество в областта на образованието и обучението (ЕТ 2020)**⁽⁹⁾.

3.2. Творчеството и иновациите са ключови фактори за развитието на предприятията и за способността на Европа да се конкурира в международен мащаб. Инвестициите в образование и обучение за развитие на уменията са от съществено значение за насърчаване на растежа и конкурентоспособността. Първото предизвикателство се състои в насърчаване на придобиването от всички граждани на универсални ключови компетентности, като цифрова компетентност, умения за учене, инициативност и предприемчивост, както и културна осведоменост⁽¹⁰⁾.

⁽⁴⁾ EUCO 79/14, стр. 15.

⁽⁵⁾ Програма на италианското председателство „Европа — ново начало“, стр. 72.

⁽⁶⁾ Конференция на латвийското председателство в Рига, 11—12 февруари 2015 г., „Предприемачеството в регионите за повишаване на конкурентоспособността на Европейския съюз“.

⁽⁷⁾ Заключение на Съвета относно предприемачеството на младите хора от 12 декември 2014 г., ОВ С 17, 20.1.2015 г., стр. 2.

⁽⁸⁾ Програма от Осло за обучение по предприемачество в Европа, 2006 г. http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/promoting-entrepreneurship/education-training-entrepreneurship/policy-framework/2006-conference/index_en.htm

⁽⁹⁾ Заключение на Съвета от 12 май 2009 г. относно стратегическа рамка за европейско сътрудничество в областта на образованието и обучението („ЕТ 2020 г.“), ОВ С 119, 28.5.2009 г., стр. 2.

⁽¹⁰⁾ В съответствие със стратегическа цел 4 (ЕТ 2020): Разгръщане на творчеството и новаторството, включително предприемаческия дух, при всички степени на образование и обучение, в заключения на Съвета от 12 май 2009 г.

3.3. Конференцията на Обсерваторията на пазара на труда (ОПТ) на тема „Подпомагане на новосъздадените предприятия за създаване на растеж и заетост“⁽¹¹⁾ също ясно показва, че образованието по предприемачество следва да се разглежда в по-широк контекст на социалната среда. Бизнес общността обаче би трябвало да положи усилия за улесняване на старта на новосъздадените предприятия посредством намаляване на бюрократичните формалности и създаване на възможности за работни места. Стимулите преди започване на дейност, за създаване на предприятие и за развитие на предприятие могат да бъдат ефективно обвързани със серия други активни политики на пазара на труда (АППТ) и трябва също така да се разглеждат в контекста на по-широка рамка за подкрепа на стопанската дейност и развитието на предприятията.

3.4. Преразглеждането на „Small Business Act“⁽¹²⁾ представлява уникална възможност за укрепване на връзките между мерките, насочени към МСП, и образованието по предприемачество чрез използване на всички съществуващи инструменти, като например Програмата за конкурентоспособност на предприятията и МСП (COSME). Насърчаването на усъвършенстването на уменията в МСП, както и всички форми на иновация е един от 10-те ръководни принципа за създаване на условия на равнопоставеност за МСП в ЕС.

4. Ключови компетентности

4.1. Включването на елементи на образованието по предприемачество в програмите за образование и обучение следва да има за цел да предоставя на всички учащи се, независимо от техния пол, социално-икономическо положение или специални потребности, възможности да развият уменията и компетентностите, необходими за предприемаческата дейност.

4.2. Наред с основните умения, като езикова и математическа грамотност, предприемачеството изисква постепенно развитие на редица ключови компетентности, определени в препоръката на ЕП и Съвета от 2006 г., включително инициативност и предприемачество и способност за превръщане на идеите в действия. Предприемачеството включва творчески дух, новаторство и поемане на риск, както и способността за планиране и управление на проекти за постигане на определени цели.

4.3. Общуването на чужди езици е от изключително важно значение, за да се гарантира, че европейските граждани са в състояние да се движат, работят и учат свободно в целия Европейски съюз, и придобива все по-голямо значение за младите хора⁽¹³⁾.

4.4. В ерата на цифровия единен пазар цифровото предприемачество е от решаващо значение за създаването на нови работни места, за иновативни идеи и за клъстери, които могат да ускорят темпа на иновации. ЕС трябва да разработи политическа рамка, която да насърчава уменията в областта на ИКТ и да поощрява държавите членки да се учат една от друга относно възможностите за увеличаване на броя и качеството на дипломираните специалисти в областта на ИКТ, в съответствие с потребностите на предприятията.

4.5. Необходимо е да се освободи огромният потенциал на жените и да се проучи техният уникален подход към ръководене и управление на предприятията. Държавите членки, в тясно сътрудничество със съответните заинтересовани страни, следва да прилагат програми за развитие на бизнеса и предприемаческите умения, както и за участието на предприятията, ръководени от жени, в световните вериги на доставки⁽¹⁴⁾.

5. Как да се насърчи „предприемаческо мислене“

5.1. Предприемаческите умения са важни за живота като цяло и за да могат хората да имат по-голям контрол върху бъдещето си. Предприемаческите умения следва да бъдат обхванати на всички равнища на образованието и обучението, като се започне подходящо от ранна възраст, по начин, който позволява непрекъснатото им развитие през целия учебен цикъл.

⁽¹¹⁾ 35-о заседание на Обсерваторията на пазара на труда на ЕИСК, 13 ноември 2014 г.

⁽¹²⁾ COM(2008) 394.

⁽¹³⁾ Стратегическа рамка на ЕК: 1) Целите от Барселона, одобрени през 2002 г. от държавните и правителствените ръководители, и 2) Държава и управление. В съобщението от 2008 г. „Многоезичието — преимущество и отговорност“ се очертават дейностите на Комисията в тази област.

⁽¹⁴⁾ Research Report 2013, Entrepreneurs: What can we learn from them? (Какво можем да научим от предприемачите?) Part 2/3 — Inspiring female entrepreneurs (Вдъхновяващи жени предприемачи). CIPD (Chartered Institute of Personnel and Development).

5.2. Всички ученици трябва да имат възможност да участват в програми за придобиване на трудов опит, които подпомагат развитието на тези умения, а инструментите, разработени за оценка на постигнатия напредък и удостоверяване на придобиването на предприемачески умения, следва да акцентират върху подобряване на качеството на бъдещия професионален опит. Добър пример в това отношение е финландска работна програма, която осигурява бизнес обучение на различни равнища на образование, „Yrittäjyyskasvatus“⁽¹⁵⁾.

5.3. Образованието по предприемачество е определено като „набор от неформални методи на образование, който предоставя информация, обучава и възпитава всеки, който желае да участва в социално-икономическото развитие чрез проект, насочен към насърчаване на осведомеността по въпросите на предприемачеството, създаването на предприятия или развитието на малки предприятия“⁽¹⁶⁾.

5.3.1. Днес Европа възлага всичките си надежди на популяризирането и развиването на двойните системи на обучение (съчетаващи теория и практика) и други подобни форми на обучение в процеса на работа. Държавите членки, които имат такива системи, постигат добри резултати в дългосрочен план и техните равнища на младежка безработица са под средните за ЕС.

5.3.2. Стажовете имат голямо значение за справяне с безработицата и несъответствието между търсените и предлаганите умения и гарантирането на плавен преход между образованието и пазара на труда. Следва да се подкрепи в по-голяма степен включването на стажовете в учебните програми⁽¹⁷⁾.

5.3.3. Стажове, които целят стимулиране на предприемаческите нагласи на наетите лица и чиито инициатори са самите служители/социално предприемачество, могат да бъдат успешни примери за схеми за участие на служителите, насочени към постигане на икономически и социални цели на организациите, за които работят.

5.3.4. Доброволството може да бъде полезен опит за развиването на умения. Ключовите неформални доставчици на образователни услуги са младежки организации. Чрез своите образователни програми те допринасят за разработването на редица трансверсални компетентности, като работа в екип, междуличностни умения, чувство за инициатива и поемане на рискове. Младите хора могат да се учат от грешките си в безопасна среда (за разлика от света на реалния бизнес).

5.4. През 2012 г. Европейската комисия публикува доклад, озаглавен „Обучение по предприемачество в училищата в Европа“⁽¹⁸⁾, с акцент върху национални стратегии, учебни програми и учебни резултати. Понастоящем образованието по предприемачество се насърчава в повечето европейски страни и са възприети редица различни подходи: 1) специални стратегии/планове за действие, насочени изключително към образованието по предприемачество, 2) по-широки образователни или икономически стратегии, които включват цели за образование по предприемачество, 3) еднократни или многократни инициативи в областта на образованието по предприемачество.

5.5. Не всички хора са родени бизнесмени. Предприемаческият дух само създава повече възможности за тях да успеят в професионалния и личния си живот. Но тези, които имат способности за правене на бизнес и смелостта да превърнат предприемаческия си дух в действие, следва да бъдат насърчавани.

5.5.1. Бизнес инкубаторите са центрове за иновационни и предприемачески дейности. Те съществуват в редица университети, предлагат сигурна среда, в която студентите могат да получат професионални съвети за превръщане на бизнес идеите си в практика и да поемат рискове, без да понесат отрицателните последици, без да бъдат наранени от неуспеха. Студентите в бизнес училища с инкубатори могат по-лесно да се включат към някое новосъздадено предприятие или да създадат свое собствено.

5.5.2. Предприемаческите умения могат да бъдат придобити и чрез програми за развитие на уменията, организирани извън системите за общо образование. Тези програми могат да включват дейности за обучение и наставничество, под ръководството на опитни обучаващи, предприемачи и бизнес експерти. Това помага не само да се предоставят на потенциалните предприемачи ценни бизнес познания, те също така им дават възможност да развият мрежа от контакти със съществуващите предприятия и предприемачи.

⁽¹⁵⁾ Финландско министерство на образованието (2009 г.), Насоки за обучението по предприемачество, Хелзинки.

Финландско министерство на заетостта и икономиката (2012 г.), Преглед на предприемачеството 2012 г.

⁽¹⁶⁾ Вж. определението на ЮНЕСКО и UNEVOC.

⁽¹⁷⁾ ОВ С 214, 8.7.2014 г., стр. 36.

⁽¹⁸⁾ „Евридика“, април 2012 г., Entrepreneurship education at school in Europe (Образованието по предприемачество в училищата в Европа).

5.5.3. Обученията в областта на предприемаческите умения, организирани от търговските и промишлените палати в цяла Европа, показват, че съществуват разнообразни форми на обученията и практики, които помагат на хората да намерят и започнат бизнес проекти, да определят и организират необходимите ресурси и да поемат рисковете, свързани с тяхното предприятие. Във връзка с това могат да бъдат посочени Entrepreneurial Skills Pass (Австрия)⁽¹⁹⁾, Startup@Campus (Белгия)⁽²⁰⁾, Incuba' school (Франция), Long night of Start-ups (Германия)⁽²¹⁾, New Entrepreneurs Day (Испания) и Bright and Young (Белгия)⁽²²⁾.

5.6. Заинтересованите страни и организациите на гражданското общество могат да играят важна роля, като допринасят ефективно за осъществяването на инициативи, насочени към насърчаване на предприемачеството и стимулиране на предприемаческия начин на мислене. Пример в това отношение е финландската фондация Startup Sauna⁽²³⁾, основана от финландски предприемачи в сътрудничество с редица заинтересовани страни от публичния сектор.

6. Как да се постигне признаване на предприемаческите умения и те да се направят по-прозрачни

6.1. Продължаващите трудности във връзка с признаването и прозрачността на уменията и квалификациите възпрепятстват разработването на подходящата комбинация от умения и квалификации и пречат на мобилността, която е необходима, за да се постигне по-тясно съответствие между уменията и работните места, с цел да се увеличат конкурентоспособността и просперитетът.

6.2. Редица инструменти бяха създадени на европейско равнище с цел да се улесни сътрудничеството чрез прозрачност и признаване на уменията и компетентностите, придобити чрез професионално образование и обучение и висше образование в целия ЕС⁽²⁴⁾.

6.3. В допълнение към тези инструменти, редица инициативи имат за цел преодоляването на несъответствията между търсените и предлаганите умения, а именно Европейската класификация на уменията, компетентностите и професиите (ESCO) и „Панорама на уменията“. За насърчаване на мобилността разполагаме също с рамката Европас (Europass), която включва Европейската автобиография (Europass CV) и Европейския паспорт на уменията, както и скорошното преразглеждане на Директивата за професионалните квалификации⁽²⁵⁾.

6.4. Гарантирането на по-голяма съгласуваност между Европейската квалификационна рамка (ЕКР), Европейската система за трансфер на кредити (ECTS и ECVET) и многоезичната Европейска класификация на уменията, квалификациите и професиите (ESCO) ще помогне да се гарантира признаване на квалификациите, удостоверяване на незадължителното и самостоятелното обучение и за професионално ориентиране през целия живот. Този процес трябва да бъде разбираем и съпътстван от оценка на различните включени инструменти, за да се гарантира тяхната ефективност.

6.5. Съобщението относно „Преосмисляне на образованието“⁽²⁶⁾ също така очертава необходимостта от признаване, оценяване и валидиране на уменията, които хората придобиват извън училище, оформяйки по този начин профил от умения за потенциалните работодатели. Признаването на уменията, придобити извън класната стая, е важно, когато се разглежда кандидатурата на някого за работа. Въпреки това задължението за оценяване и валидиране на такива умения не трябва да се вменява само на работодателите.

6.6. Освен това политиките и рамките, подкрепящи преносимостта на квалификациите, обикновено са свързани със съществуващото законодателство на ЕС, а някои национални инициативи предвиждат признаване на придобити по-рано знания на равнище държави членки. Систематичният преглед и мониторинг на тези национални инициативи следва да бъде насочен към идентифициране на добри практики и насърчаване на взаимното обучение и общите принципи⁽²⁷⁾.

⁽¹⁹⁾ Entrepreneurial Skills Pass, Австрия.

⁽²⁰⁾ Startup@Campus, Белгия.

⁽²¹⁾ Long night of Start-ups (Германия).

⁽²²⁾ Bright and Young (Белгия).

⁽²³⁾ Teknologiateollisuus (2012), Uusi Startup-säätiö vauhdittamaan suomalaisia kasvuyrityksiä, Helsinki.

⁽²⁴⁾ Централният инструмент е Европейската квалификационна рамка (ЕКР), която се отнася за всички видове и степени на квалификация. Професионалното образование и обучение включва Европейската система за кредити в професионалното образование и обучение (ECVET) и Европейската референтна рамка за осигуряване на качество в професионалното образование и обучение (EQAVET). Висшето образование включва инструменти, като Европейски стандарти и насоки за осигуряване на качеството във висшето образование (ESG) и Европейската система за трансфер и натрупване на кредити (ECTS).

⁽²⁵⁾ Директива ЕС 2013/55.

⁽²⁶⁾ COM(2012) 669 final.

⁽²⁷⁾ Въз основа на предстоящия доклад на Eurofound (2015 г.) „Youth Entrepreneurship in Europe“ („Предприемачеството сред младите хора в Европа“), EF 1507.

6.7. ЕИСК приветства предложението на ЕК за разработване на референтна рамка за компетентностите в областта на предприемачеството в контекста на рамката за ключови компетентности, разпределяйки компетенциите въз основа на съставните им елементи, на стойностите и равнищата на усвояване на наученото в Европейската квалификационна рамка (ЕКР). Това би спомогнало да се гарантира координиран подход между различните нива на образование и процедурата за зачитане на неформалното и самостоятелното учене.

6.8. ЕИСК приветства следните две съвместни инициативи на ЕК и ОИСР:

- 1) **Предприемачество 360**⁽²⁸⁾, чиято цел е да стимулира предприемачеството в училищата и в техническите и професионалните заведения и да предоставя безплатно инструмент за самооценка, което ще подкрепи учебните заведения и отделните преподаватели, като им помогне да развият своите стратегии и практики за насърчаване на предприемачеството; както и
- 2) **HEInnovate** онлайн инструмент, който помага на заведенията за висше образование да насърчават по-изразени предприемачески и иновативен начин на мислене в международен контекст⁽²⁹⁾.

7. Ролята на учителите, обучаващите и ръководителите в сферата на образованието

7.1. Учителите и възпитателите имат съществена роля за улесняване на ученето и зараждането на идеите. Интегрирането на нови образователни процеси и технологии за преподаване в класните стаи не е проста задача и ще изисква квалифицирани учители, които да насочват процеса⁽³⁰⁾. Те имат за цел да насърчават алтернативни и неформални подходи за учене и да прилагат индивидуален подход.

7.1.1. Качеството на учителите и наставниците е от основно значение за гарантирането на успеха и ефективността на програмите за обучение по предприемачество. Във връзка с това потенциалните предприемачи, които се намират на начален етап на своя професионален живот, оценяват положително опита и знанията например на опитни учители, по-възрастни предприемачи, които могат да споделят своя опит⁽³¹⁾.

7.1.2. Пример за ефективността на програмите за обучение по предприемачество е програмата, организирана от Ирландската национална фондация за преподаването на предприемачество (Irish National Foundation for Teaching Entrepreneurship)⁽³²⁾, която предлага интензивно обучение на учители, за да може преподавателите и работещите с младежи в средните училища да разполагат с необходимите умения и ресурси, за да осъществяват успешно обучение по предприемачество на млади хора. Участниците, които са завършили успешно тази програма, получават сертификат за преподаватели по предприемачество (CETs).

7.1.3. Друг пример е нидерландската „Програма за действие за предприемачество и образование“⁽³³⁾, която има за цел повишаване на предприемаческия дух и нагласа сред обучаващите се чрез включване на предприемачески умения и знания в рамките на нидерландската образователна система. Програмата се състои от различни схеми, чиито цели са да предлагат широк спектър от дейности за развиване на предприемаческите умения на обучаващите се през различните етапи от образователния им път, както и да предоставят курсове за обучение, които улесняват обучението по предприемачество за учители.

7.2. Учителите, обучителите и ръководителите в областта на образованието следва да се стремят да развият своите творчески и иновативни нагласи, докато училищата следва да предлагат учебна среда, която стимулира предприемаческото мислене и е отворена за широката общественост.

7.3. През юни 2013 г. Комисията публикува ръководство за преподаватели⁽³⁴⁾, което съдържа списък от основни принципи за учителите по предприемачество, оценява резултатите от обучението в качествен аспект, интердисциплинарното обучение, както и първоначалното и пропължавашото обучение, наставничеството, иновациите в педагогиката на преподаване на предприемачество, и представя основните послания от практически примери.

⁽²⁸⁾ Проект на ОИСР Предприемачество 360.

⁽²⁹⁾ HEInnovate.

⁽³⁰⁾ ОВ С 214, 8.7.2014 г., стр. 31.

⁽³¹⁾ Въз основа на предстоящия доклад на Eurofound (2015 г.) „Youth Entrepreneurship in Europe“ („Предприемачеството сред младите хора в Европа“), EF 1507.

⁽³²⁾ NFTE programme.

⁽³³⁾ Програми: Voortgangsrapportage Programma onderwijs en ondernemerschap и Landbouw en Innovatie, Brief Onderwijs en Ondernemerschap.

⁽³⁴⁾ Насоките, изготвени от ICF GHK за ЕК, ГД „Предприятия и промишленост“ „Обучение по предприемачество — ръководство за специалисти по подготовка на учители“.

7.3.1. Институциите, които обучават учители по предприемачество, следва да изготвят ясна педагогическа концепция, която да ги подготвя също да преподават за пазара на труда. Образованието в подкрепа на предприемаческото мислене трябва да бъде интегрирано като хоризонтален подход и интердисциплинарен предмет в учебната програма.

7.3.2. Програмите за обучение на учители по предприемачество следва да мотивират студентите в педагогическите специалности да развият своите предприемачески знания, умения и нагласи.

7.3.3. Следва да се подкрепи разработването на безплатни цифрови и онлайн инструменти със свободен достъп за преподаване на предприемачески умения, както и да се проучат възможностите за сътрудничество с общността на работещите с отворени кодове с цел насърчване на безплатни бизнес инструменти и обучение за работа с такива инструменти.

7.3.4. Мобилността на учителите в рамките на Европа е от съществено значение, особено в областта на висшето образование, посредством програмата на ЕС за обучение през целия живот и/или с помощта на други инструменти, които са специално разработени за тази цел. Необходимо е да се повишат мобилността и обменът на опит в Европа, не само между университетите, но също така и между академичните среди, когато е необходимо, и света на бизнеса. Трябва да бъдат разработени програми, позволяващи на преподавателите да прекарват известно време в други учебни институции и/или в частния сектор, за да им се даде възможност реално да се ангажират, учат и напредват.

8. Принципът на партньорство

8.1. Формулирането на дейностите, свързани с обучението по предприемачество, би трябвало да се извършва в сътрудничество с предприятията. Това е необходимо, за да се гарантира, че дипломантите разполагат с уменията, които са им нужни, за да успеят. Предприятията следва да бъдат поканени да участват по-активно в обучението на ръководители и работници в областта на предприемачеството, сътрудничеството и участието в управлението на техните организации. Предприятията трябва също да обучават своите работници за придобиване на необходимите умения и нови знания, както и за вземане на решения в трудовия процес, като им осигуряват възможности за участие в тези програми за обучение. Освен това те следва да си сътрудничат с образователната общност, така че младите хора да могат да учат за пазара на труда и да намерят своето място в него.

8.2. Връзката между синдикатите и младите хора в областта на обучението е особено важна. Синдикалните организации могат да участват в обучението на младите хора в работна среда, различна от училищата или образователните центрове. Най-опитните и най-добрите в професията си работници могат да работят с младите работници, стажанти и доброволци като ментори и наставници или да станат преподаватели в специализираните центрове за чиракуване. Тези връзки с дружества са важни за обучаването на младите хора по отношение на пазара на труда и индустриалните взаимоотношения. Синдикалните организации на учителите са важен ресурс, с който трябва да се работи съвместно за изграждане на ефективна политика в областта на образованието и обучението, но взаимодействието с бизнеса е от жизненоважно значение.

8.3. Преди всичко, в контекста на социалното партньорство, е важно организациите на работодателите и на работниците да участват в изготвянето на националните стратегии за учене през целия живот и плановете за действие за действие за прилагане на Гаранцията за младежта. ЕИСК подкрепя новата рамка за действие относно младежката заетост⁽³⁵⁾, разработена от европейските социални партньори.

8.4. От първостепенно значение е да се осигури участието на организациите на гражданското общество. По този начин различните организации на гражданското общество (независимо дали дейността им е насочена към жените, младите хора, семействата, хората с увреждания, мигрантите, малцинствата и други групи) биха могли да се фокусират по-резултатно върху нуждите и приоритетите в областта на образователната система и пазара на труда на специфични групи от граждани.

8.5. Семейството продължава да играе важна роля, както вече беше споменато в становището на Комитета⁽³⁶⁾.

⁽³⁵⁾ Рамка за действие относно младежката заетост.

⁽³⁶⁾ ОВ С 68, 6.3.2012 г., стр. 1.

9. Ефективно използване на съществуващите и на новите програми

9.1. **Еразъм+** ⁽³⁷⁾, нова програма на Комисията в областта на образованието, обучението, младежта и спорта за периода 2014 — 2020 г., има за цел подобряване на уменията и пригодността за заетост, както и модернизиране на образованието, обучението и работата с младежта. Седемгодишната програма ще разполага с бюджет от 14,7 милиарда евро, което представлява увеличение с 40 % спрямо настоящото равнище на разходите, което свидетелства за ангажмента на ЕС за инвестиране в тези области. „Еразъм+“ ще даде възможност на над четири милиона европейци да учат, да придобият трудов опит и да работят като доброволци в чужбина. Това е важна стъпка напред към пълноценно използване на потенциала в подкрепа на обучението по предприемачество, например чрез насърчване на включването на сътрудничеството между образованието и бизнеса в алианси на знанието — за висшето образование, и в секторни алианси на уменията — за ПОО.

9.2. Има и други програми и инструменти в подкрепа на образованието по предприемачество в ЕС: **ЕСФ** ⁽³⁸⁾, **ESCO** — **Европейска класификация на уменията, компетентностите, квалификациите и професиите** ⁽³⁹⁾, **COSME** ⁽⁴⁰⁾, **Хоризонт 2020** ⁽⁴¹⁾, **Инициатива за младежка заетост** ⁽⁴²⁾ и **Творческа Европа** ⁽⁴³⁾.

Брюксел, 27 май 2015 г.

Председател
на Европейския икономически и социален комитет
Henri MALOSSE

⁽³⁷⁾ Еразъм+, ОВ L 347, 20.12.2013 г., стр. 50.

⁽³⁸⁾ ЕСФ.

⁽³⁹⁾ ESCO.

⁽⁴⁰⁾ http://ec.europa.eu/cip/cosme/index_en.htm

⁽⁴¹⁾ http://ec.europa.eu/research/horizon2020/index_en.cfm?pg=home&video=none

⁽⁴²⁾ COM(2013) 144 final.

⁽⁴³⁾ Творческа Европа.

Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Европейска индустриална политика в подкрепа на сектора на храните и напитките“

(2015/C 332/04)

Докладчик: г-н Ludvík JÍROVEC

Съдокладчик: г-н Edwin CALLEJA

На 10 юли 2014 г. Европейският икономически и социален комитет реши, в съответствие с член 29, параграф 2 от Правилника за дейността си, да изготви становище по собствена инициатива относно

„Сектор на храните и напитките“.

Консултативната комисия по индустриални промени, на която беше възложено да подготви работата на Комитета по този въпрос, прие своето становище на 4 май 2015 г.

На 508-ата си пленарна сесия, проведена на 27 и 28 май 2015 г. (заседание от 27 май), Европейският икономически и социален комитет прие настоящото становище със 151 гласа „за“, 1 глас „против“ и 5 гласа „въздържал се“.

1. Заключение и препоръки

1.1. Заключение

1.1.1. Тенденции

Основните демографски тенденции до 2050 г. ще включват нарастване и застаряване на населението, урбанизация и увеличаване на неравенството. „До 2050 г. населението на света ще достигне 9,1 милиарда души, което е увеличение от 34 % в сравнение с настоящия момент. Почти цялото нарастване на населението ще бъде регистрирано в развиващите се страни. Процесът на урбанизация ще продължи да нараства с много бързи темпове и около 70 % от световното население ще живее в градовете (в сравнение с 49 %, живеещи понастоящем). Производството на храни (нетно производство на храни, използвани за биогорива) трябва да се увеличи със 70 %, за да отговори на повишеното търсене, резултат на нарасналото население“⁽¹⁾.

1.1.2. Ролята на европейската хранително-вкусова промишленост

Европейската хранително-вкусова промишленост ще трябва да разработи стратегия за развитие в условия на нисък икономически растеж, по-малко природни ресурси, структурно високи цени на стоките и енергията и труден достъп до капитали. Иновациите ще бъдат централна предпоставка за нейната конкурентоспособност.

Във връзка с това секторът трябва да е готов да посрещне бъдещите предизвикателства. Настоящото становище на ЕИСК е насочено към основни области на политиката, които трябва да бъдат разглеждани, за да се създаде благоприятна среда за развитието на предприятията. Те следва да дадат възможност на хранително-вкусовата промишленост да постигне устойчив растеж, да бъде иновативна и да създава заетост, като същевременно продължава да предлага на потребителите безопасни, пълноценни и висококачествени храни на достъпни цени.

1.1.3. Призив за специфична индустриална политика за европейската хранително-вкусова промишленост

ЕИСК решително подкрепя създаването на специфична индустриална политика за европейската хранително-вкусова промишленост, която да отговаря на конкретните потребности на тази промишленост. Той счита, че това може да се постигне чрез подновяване на изтеклия на 31 декември 2014 г. мандат на Форума на високо равнище за подобряване на функционирането на веригата за предлагане на храни за периода 2015 — 2019 г.

⁽¹⁾ http://www.fao.org/fileadmin/templates/wsfs/docs/expert_paper/How_to_Feed_the_World_in_2050.pdf

1.2. Препоръки

ЕИСК насочва вниманието на Европейската комисия, Европейския парламент, Европейския съвет и правителствата на държавите членки към изброените по-долу приоритетни области, в които е необходим по-нататъшен напредък на европейската хранително-вкусова промишленост. Той също така насочва вниманието на предприятията от сектора към необходимите от тяхна страна инициативи и действия.

1.2.1. Напредък по доизграждането на вътрешния пазар

Европейската комисия и държавите членки следва да работят за доизграждането на единния пазар, като се гарантира свободното движение на храни и напитки. Това е предпоставка за подобряване на конкурентоспособността на предприятията от хранително-вкусовата промишленост в ЕС, което не означава непременно приемане на допълнителни законодателни актове, а по-скоро предприемане на стъпки за по-добро прилагане на съществуващите правила.

Комисията следва да начертае пътя към напредъка и да следи за неговото постигане по отношение на:

- текущата програма за пригодност и резултатност на регулаторната рамка (REFIT), ръководена от Комисията. Това следва да допринесе за завършването на единния пазар за храни, без да се заобикалят съществуващите стандарти при условията за наемане на работници,
- неотдавнашната реформа на ОСП, която трябва да се прилага, без да се нарушава конкуренцията между държавите членки, по насърчаваш устойчивото производство начин,
- ангажимента към чиракуването на ЕС, като се изисква пълна подкрепа от страна на държавите членки за неговото прилагане.

1.2.2. Международни усилия за улесняване на търговията с храни и напитки

В съответствие със становището си от 4 януари 2010 г. относно „Търговия и продоволствена сигурност“⁽²⁾ ЕИСК припомня, че продоволствената сигурност трябва да остане сред основните цели на текущите световни търговски преговори.

Стратегиите на ЕС за водене на преговори на международно равнище трябва да имат за цел премахване на митата за европейския износ и улесняване на търговията посредством прилагането на международно признатите стандарти в държавите с най-голям потенциал за разширяване на търговията. Комисията следва:

- да се стреми към успешното приключване на важни все още неподписани търговски споразумения на ЕС (по-специално със САЩ, Япония и южноазиатски партньори), тъй като те могат да донесат значителни ползи за европейските производители на храни и напитки,
- да контролира прилагането на действащите търговски споразумения,
- да се стреми към по-добра координация между двустранните и многостранните споразумения,
- да гарантира реципрочност както при намаляването на тарифните бариери, така и при премахването на нетарифните бариери (НТБ), и спазване на съществуващите стандарти за защита на потребителите, околната среда и здравето в ЕС.

Европейската комисия следва да увеличи подкрепата си за МСП, за да стъпят на повече международни пазари. Обществената подкрепа продължава да бъде много важна с цел:

- създаване на подходящи условия за износ чрез премахване на търговските бариери,
- улесняване на достъпа до търговско финансиране (експортни кредити и застраховане),

⁽²⁾ ОВ С 255, 22.9.2010 г., стр. 1.

- подкрепа за насърчаване на износа, основан на публично-частно сътрудничество,
- събиране на информация относно изискванията за внос в трети страни и споделянето ѝ с представителните организации на МСП.

1.2.3. Инициативи от самия сектор на храните и напитките с цел укрепване на човешките ресурси и заетостта

Крайно необходимо е секторът да подобри имиджа си особено сред младите хора. Необходимостта да се назначат по-висококвалифицирани кадри следва да бъде подкрепена от:

- повече висококачествена информация, достъпна във всички държави членки, относно пазара на труда в сектора, за да се спомогне за преодоляване на асиметрията на информацията, съществуваща между работодатели и потенциални работници, и за да се открият и преодолеят несъответствията между търсените и предлаганите умения,
- редовно валидиране на програмите на учебните курсове във висшите учебни заведения с участието на представители на хранително-вкусовата промишленост с цел запазване на ролята на сектора на професионалното образование,
- програми за чиракуване, които са достъпни не само за младите хора, но и за всички наскоро наети в сектора на храните и напитките. Това е особено важно за отключване на потенциала на завърщащите се на пазара на труда жени и по-възрастни работници, търсещи промяна в кариерата,
- средства и ресурси за обучение и учене през целия живот, за да се осигури квалифицирана работна ръка. В това отношение социалният диалог е от съществено значение.

ЕИСК насърчава създаването на общност на знание и иновации (ОЗИ) за храните в сектора на храните и напитките, тъй като това представлява не само основен ангажимент за увеличаване на инвестициите в НИРД до 2020 г., но и допринася за увеличаване на работните места и за по-голям растеж.

Накрая, ЕИСК подчертава голямото значение на:

- защитата на правата на европейските работници и на потребителите,
- пълната и ефективна ратификация, въвеждането и прилагането на основните стандарти на МОТ,
- европейските стандарти за качество в сектора на храните и напитките.

1.2.4. Осигуряване на устойчива верига за доставки на храни

ЕИСК би искал да повтори, че е от съществено предимство да се насърчава устойчивото производство и потребление заедно с прилагането на „Пътна карта за ефективно използване на ресурсите в Европа“⁽³⁾, и затова насърчава държавите членки да осъществяват тези политики чрез Пътната карта и Европейския семестър⁽⁴⁾. Поради това ЕИСК призовава за цялостен план за постигане на устойчивост на веригата на предлагането на храни. ЕИСК призовава Комисията да приеме съобщение относно „Устойчивостта на хранителните системи“.

По време на Световното изложение в Милано ЕИСК следва да даде пълна гласност на препоръките от това становище и от други скорошни становища, посветени на храните.

⁽³⁾ COM(2011) 571 final.

⁽⁴⁾ ОВ С 191, 29.6.2012 г., стр. 6.

1.2.5. Разхищаване на храна

ЕИСК повтаря своето становище ⁽⁵⁾, като набляга на необходимостта от определение и обща за ЕС, глобално съгласувана методология за количествено оценяване на загубите и разхищението на храни, в това число рециклиране и възстановяване на непродадената храна. Въпреки това счита, че трябва да бъдат предприети конкретни действия, без да се изчакват резултатите от текущите изследователски проекти на европейско и глобално равнище. Тези действия включват повишаване на осведомеността относно разхищаването на храни по цялата верига на предлагането на храни и принос за развитието и разпространението на най-добри практики.

Всяка бъдеща индустриална политика за сектора на храните и напитките следва да има балансиран подход и да се занимава с превенцията на разхищаването на храни: политиките за превенцията на разхищаването на храни следва да обхващат цялата верига на предлагането на храни от етапа преди събирането на реколтата до достигането до потребителите.

Освен това трябва да се разгледа задълбочено и политиката на данъчно облагане (ДДС) и координацията на действията в държавите членки за улесняване на даренията за хранителните банки като един от инструментите за ограничаване на разхищаването на храни.

1.2.6. Лоялни практики по веригата за доставка

ЕИСК продължава да насърчава, както в становището си от 9 май 2013 г. ⁽⁶⁾, промяната в културата на бизнес отношенията, за да се осигурят справедливи търговски практики по цялата агрохранителна верига, и поради това приветства усилията, предприети както от производителите, така и от дистрибуторите на храни и напитки, за разработване на доброволна инициатива за насърчаване на справедливи търговски отношения по веригата за доставка на храни (ИВД — инициатива за веригата за доставка ⁽⁷⁾).

1.2.7. Научноизследователска и развойна дейност и иновации

Секторът на храните е изправен пред нови предизвикателства поради ограничените средства за НИРД. ЕИСК смята, че НИРД трябва да бъде прецизно насочена, а промишлеността да бъде основен партньор при определянето как това да се случи. Освен това, за да бъде НИРД успешна и добре приета, според ЕИСК, иновациите следва да се основават преди всичко на очакванията на потребителите.

1.2.8. МСП в сектора на храните и напитките

Разходите за спазване на законодателството на ЕС са особено тежки за МСП. Честите промени и липсата на хармонизация, например относно изисквания за етикетиране, създават тежести и пречки пред растежа. ЕИСК счита, че специфичните нужди на МСП заслужават специално внимание, по-специално намаляването на административната тежест, но призовава за предпазливост по отношение на изключенията най-вече при безопасността на храните за МСП, които биха могли да имат отрицателно въздействие и да допринесат за изключването им от пазара.

1.2.9. ЕИСК настоятелно призовава Комисията да представи доклад, в който да определи дали следва да се изисква предоставяне на информация за съставките и хранителното съдържание на алкохолните напитки.

⁽⁵⁾ ОВ С 161, 6.6.2013 г., стр. 46.

⁽⁶⁾ Становище на ЕИСК относно „Актуално състояние на търговските отношения между големите дистрибутори и доставчиците на хранителни продукти“, публикувано в ОВ С 133, 9.5.2013 г., стр. 16.

⁽⁷⁾ <http://www.supplychaininitiative.eu/>

2. Настоящото положение на европейската хранително-вкусова промишленост

2.1. Европейската хранително-вкусовата промишленост е най-големият производствен отрасъл в икономиката на ЕС с годишен оборот от над 1 трилион евро и в него са пряко заети 4,25 милиона работници. Също така тя е част от верига за създаване на стойност, която дава работа на общо 32 милиона души и създава 7 % от БВП на ЕС, а 99,1 % от предприятията в хранително-вкусовата промишленост са МСП⁽⁸⁾.

2.2. Делът на частните инвестиции в НИРД е 0,27 % от оборота на промишлеността. За 2012 г. Контролното табло на Съвместния изследователски център потвърди отчетени в предходни години тенденции, а именно, че ЕС притежава устойчиво равнище на частна НИРД, но все още изостава от своите международни партньори⁽⁹⁾.

2.3. Европейската хранително-вкусова промишленост обработва 70 % от селскостопанската продукция на ЕС и осигурява безопасна, качествена и пълноценна храна за европейските потребители.

2.4. Износът от Европа на храни и напитки в световен мащаб през 2012 г. възлезе на 86,2 милиарда евро⁽¹⁰⁾, което я прави най-големия световен износител в сектора. Нещо повече, търговският баланс на ЕС регистрира рекорден излишък от 23 милиарда евро за 2012 г. През последните 20 години търговията с храни и напитки между държавите членки нарасна три пъти до около 450 милиарда евро⁽¹¹⁾.

2.5. Секторът не подлежи на циклични фактори, той е устойчив стълб на икономиката със силно присъствие във всички държави членки и без съмнение е важен фактор, който подпомага европейската производствена промишленост да постигне целта от 20-процентен дял от БВП на ЕС, определена от Комисията в контекста на стратегията „Европа 2020“⁽¹²⁾. ЕИСК потвърждава своята подкрепа и повтаря препоръката си тази цел да бъде допълнена чрез акцентирание върху качеството⁽¹³⁾.

2.6. По основни показатели за конкурентоспособност обаче секторът губи своите конкурентни предимства. В контекста на нарастващото световно търсене делът на износа намалява от година на година (износът за 2012 г. е 16,1 % в сравнение с 20,5 % през 2002 г.)⁽¹⁴⁾.

2.7. Настоящото становище по собствена инициатива на ЕИСК се стреми да обърне специално внимание върху сектора на храните и напитките, като посочи мерките, които са необходими за преодоляване на тази отрицателна тенденция и за подобряване на конкурентоспособността на сектора както на вътрешния, така и на световния пазар.

2.8. Потребителите имат право на достоверна и балансирана информация относно алкохолните напитки, която да им помогне да вземат информирани решения за тяхното потребление. Всички алкохолни напитки, независимо от тяхното алкохолно съдържание, трябва да бъдат обхванати от едни и същи правила. ЕИСК настоятелно призовава Комисията да представи незабавно доклада, който съгласно Регламент (ЕС) № 1169/2011 трябваше да бъде представен до декември 2014 г. и в който да се направи оценка дали и в бъдеще трябва да се изисква предоставяне на информация за съставките и хранителното съдържание на алкохолните напитки.

3. Усилия за повишаване на промишлената дейност в Европа

3.1. Инициативи от страна на европейските институции

Съветът по конкурентоспособност призна приноса на всички промишлени сектори към европейската икономика и насърчи изпълнението на секторните инициативи от страна на Комисията⁽¹⁵⁾.

⁽⁸⁾ Източник: „Данни и тенденции в европейската хранително-вкусова промишленост 2013 — 2014 г.“
http://www.fooddrinkeuropa.eu/uploads/publications_documents/Data_Trends_of_the_European_Food_and_Drink_Industry_2013-20141.pdf

⁽⁹⁾ Източник: „Контролно табло на ЕС за инвестиции за научни изследвания и развойна дейност в индустрията“, 2012 г., Съвместен изследователски център (СИЦ) и ГД „Научни изследвания и иновации“.

⁽¹⁰⁾ http://www.fooddrinkeuropa.eu/uploads/publications_documents/Data_Trends_of_the_European_Food_and_Drink_Industry_2013-20141.pdf

⁽¹¹⁾ http://ec.europa.eu/internal_market/publications/docs/20years/achievements-web_en.pdf

⁽¹²⁾ http://ec.europa.eu/about/juncker-commission/docs/pg_bg.pdf

⁽¹³⁾ Становище на ЕИСК относно „За възраждане на европейската промишленост“, ОВ С 311, 12.9.2014 г., стр. 47.

⁽¹⁴⁾ Източник: Comtrade на ООН за 2012 г.

⁽¹⁵⁾ <http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?!=BG&f=ST%2017202%202013%20INIT>

Малко след това последва съобщението на Европейската комисия „**За възраждане на европейската икономика**“ **COM (2014) 14 final** ⁽¹⁶⁾. На срещата на върха на държавните и правителствени ръководители на ЕС два месеца по-късно през март 2014 г. беше изтъкната и „необходимостта Европа да развива промишлена си база, подчерта се важноста на една стабилна, опростена и предвидима регулаторна среда и се изрази съгласие, че проблемите във връзка с конкурентоспособността на промишлеността следва да бъдат обхващани във всички области на политиките“ ⁽¹⁷⁾.

Междувременно създаденият от европейския комисар по въпросите на промишлеността и предприемачеството през 2009 г. **Форум на високо равнище (ФВР)** ⁽¹⁸⁾ за подобряване на функционирането на веригата за доставки на храни публикува окончателния си доклад. Форумът прие единодушно ⁽¹⁹⁾ на последното си заседание на 15 октомври 2014 г. препоръки за разработване на индустриална политика в сектора на селскостопанските хранителни продукти. ЕИСК взе под внимание тези препоръки в своето становище.

Сега ЕИСК се надява да даде своя принос за още инициативи на Европейската комисия, включително чрез присъствие на световното изложение в Милано през тази година, където централна тема на павилиона ще бъде продоволствената сигурност. До октомври 2015 г. трябва да се публикува и изследване относно **конкурентната позиция на европейската хранително-вкусова промишленост**.

ЕИСК отбелязва също, че Световното изложение в Милано, което току-що отвори врати, се организира под мотото „Изхранването на планетата, енергия за живот“. Европейската комисия насърчава дебат относно начините, по които науката и иновациите могат да допринесат за световната продоволствена сигурност и за устойчивостта. Това открива отлична възможност за ЕИСК да представи за разискване пред обществеността възгледите си, произтичащи от това становище и от други завършени през последните месеци становища относно храните. Щандът на Комисията на изложението е идеалното място, където този дебат би могъл да се проведе под формата на един или повече информационни семинари, организирани за тази цел.

3.2. Производителите на храни вземат съвместни решения със синдикатите

През март 2014 г. FoodDrinkEurope и EFFAT (**Европейската федерация на профсъюзите от хранително-вкусовия, земеделския и туристическия сектор**) подписаха съвместно изявление относно необходимостта от секторни действия на европейско равнище по отношение на сектора на храните и напитките.

4. Основни насоки на действие: изготвяне на индустриална политика за европейския сектор за храните и напитките

4.1. Към подобряване работата на веригата за доставки на храни на единния пазар за храни и напитки

4.1.1. Законодателството на ЕС в областта на храните притежава висока степен на хармонизация и секторът извлича съществени ползи от предлаганите от вътрешния пазар възможности. Търговията между държавите членки се разрасна значително през последното десетилетие и понастоящем обхваща около 20 % от производството на храни и напитки. Въпреки това предприятията продължават да съобщават за различно тълкуване и прилагане на законодателството на ЕС относно стандартите за храните. По-нататъшно интегриране би предложило нови възможности за растеж ⁽²⁰⁾.

От съществено значение е и подобряването на отношенията във веригата за доставки на храни, за да бъде секторът на храните и напитките конкурентен ⁽²¹⁾.

4.1.2. От първостепенно значение е работата, извършвана от Комисията на ЕС, за проследяване на ефикасността на европейската инициатива за веригата на доставка ⁽²²⁾ (ИВД), както и за прилагането на правилата на национално равнище ⁽²³⁾. ИВД е важна съвместна доброволна инициатива, създадена от организации на заинтересованите страни по цялата верига за доставки на храни. Тя осигурява система за подобряване на икономическите отношения между тях и намиране на решения на спорове, породени от търговските отношения между заинтересованите страни.

⁽¹⁶⁾ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/ALL/?uri=CELEX:52014DC0014>

⁽¹⁷⁾ <http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=EN&t=PDF&gc=true&sc=false&f=ST%207%202014%20INIT> (единствено на английски език).

⁽¹⁸⁾ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:210:0004:0005:BG:PDF>

⁽¹⁹⁾ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-14-1139_en.htm

⁽²⁰⁾ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:52014SC0014>

⁽²¹⁾ Вж. становище на ЕИСК, публикувано в ОВ С 133, 9.5.2013 г., стр. 16.

⁽²²⁾ <http://www.supplychaininitiative.eu/>

⁽²³⁾ COM(2014) 472.

4.2. Насърчаване на устойчива заетост и производителност на труда

4.2.1. През 2013 г. EFFAT и FoodDrinkEurope, в стремеж да подобрят уменията на работната сила в сектора, приеха съвместен доклад, очертаващ политики за обучение и умения с цел да се отговори на предизвикателствата на пазара на труда ⁽²⁴⁾.

4.2.2. Те също така поставиха началото на „Ангажимент за младежко чиракуване в хранително-вкусовата промишленост“ ⁽²⁵⁾, целящ да улесни внедряването на качествени възможности за чиракуване в предприятията от сектора, особено в МСП.

4.3. Укрепване на международната търговия

4.3.1. С положителен търговски баланс от 23 млрд. евро през 2012 г. ЕС продължава да бъде най-големият износител на храни и напитки въпреки своя намаляващ пазарен дял в световната търговия на храни и напитки. От друга страна, през последните години държави като Китай и Бразилия непрекъснато увеличават експортните си пазарни дялове ⁽²⁶⁾.

4.3.2. Въпреки общото признание, че продоволствената сигурност е от първостепенно значение ⁽²⁷⁾, увеличението на износа е един от основните източници на растеж за всеки отрасъл. С нарастването на заможните хора в страните с бързо развиваща се икономика промишлеността трябва да бъде готова да отговори на по-голямото световно търсене.

4.3.3. Едно стойностно многостранно споразумение в рамките на СТО щеше да бъде най-ефикасното решение за отварянето на пазарите, но въпреки последователните кръгове от преговори всеобхватно споразумение не можа да бъде постигнато.

4.3.4. Ето защо двустранните търговски споразумения придобиха голямо значение и се оказаха работещ вариант за европейската промишленост като цяло и за сектора на храните и напитките в частност. Текущите преговори за ТПТИ следва да разгледат въпросите за тарифните и нетарифните бариери (НТБ), като обърнат особено внимание на реципрочността по отношение на храните и напитките от Европа, но по никакъв начин не бива да излагат на риск интересите на европейските потребители. Резултатите следва да доведат до значителни ползи за селското стопанство и хранително-вкусовата промишленост в Европа ⁽²⁸⁾.

4.3.5. Политиката на ЕС за насърчаване е добро средство, за да се оползотворява в световен мащаб положителният имидж на продуктите на европейската хранително-вкусова промишленост и да се популяризират основните характеристики на европейските хранителни продукти.

4.4. Принос за устойчиво производство и потребление

4.4.1. Както се посочва в становището от 2012 г. ⁽²⁹⁾: „Устойчивото производство и потребление, разбирано и като използване на услуги и продукти, които предлагат повече стойност с по-малко използване на природните ресурси, е в основата на стратегиите за увеличаване на ефективността на ресурсите и популяризиране на зелената икономика“.

4.4.2. Хранително-вкусовата промишленост разчита на достъп до достатъчно количество селскостопански суровини, които покриват специфични критерии за качество и се предлагат на достъпни цени.

4.4.3. Разхищението на храни е едно от основните предизвикателства: годишно по европейската верига на предлагането на храни се изхвърлят около 90 милиона тона храни. Когато храната се похабява, се похабяват и ресурсите за нейното производство, като суровини, вода, торове и гориво. Някои основни инициативи като кампанията „Всяка троха е важна“ и публикуването на Наръчник за отрасъла доведоха до партньорства със съответните заинтересовани страни. Становището на ЕИСК от 2013 г. относно „Предотвратяване и намаляване на разхищението на храни“ (NAT/570) хвърли светлина върху тези проблеми и предложи вероятни решения.

⁽²⁴⁾ <http://www.effat.org/en/node/10599>

⁽²⁵⁾ http://ec.europa.eu/education/policy/vocational-policy/doc/alliance/fooddrinkurope-effat-pledge_en.pdf

⁽²⁶⁾ http://www.fooddrinkurope.eu/uploads/publications_documents/Data_Trends_of_the_European_Food_and_Drink_Industry_2013-20141.pdf

⁽²⁷⁾ ОВ С 255, 22.9.2010 г., стр. 1.

⁽²⁸⁾ Вж. общата позиция на Организацията на европейските кооперативи (Copa-Cogeca) и FoodDrinkEurope

<http://www.fooddrinkurope.eu/news/statement/agri-food-chain-reps-call-on-negotiators-to-resolve-non-tariff-measures-in/>

⁽²⁹⁾ ОВ С 191, 29.6.2012 г., стр. 6.

4.4.4. Европейската комисия препоръча секторът на храните да се разглежда като приоритетен с оглед на по-голяма ресурсна ефективност и проведе задълбочени консултации относно устойчивостта на европейската продоволствена система ⁽³⁰⁾.

4.4.5. Устойчивостта следва да се разглежда от по-широка перспектива, а не само от гледната точка на устойчивостта на околната среда, но също и от гледната точка на социалната и икономическата устойчивост. Това е заложено в съвместна декларация, приета от 11 организации, представляващи веригата на предлагането на храни, в контекста на Форума на високо равнище (ФВР) ⁽³¹⁾.

4.5. Изграждане на иновативен съюз

4.5.1. Равнището на инвестиции в НИРД в сектора на храните и напитките в ЕС е ниско в сравнение с други сектори на производството и с други хранително-вкусово производства в световен мащаб ⁽³²⁾.

4.5.2. Трябва да се насърчават и подкрепят общности за знания и иновации (ОЗИ) в сектора на храните и напитките. Те покриват дългосрочен хоризонт от 7 до 15 години, но работят и за постигането на краткосрочни и средносрочни цели, като например за изпълнението на основния ангажимент за увеличаване на инвестициите в НИРД до 2020 г. и за увеличаване на работните места и растежа.

Предприятията от сектора на храните и напитките са изправени пред безкрайни проблеми при въвеждането на иновационни продукти и процеси. МСП са засегнати най-силно поради ограничения от организационно естество и недостатъчен ресурсен капацитет, както и поради липса на необходимите управленски умения, опит и стратегическа визия. Необходимо е да се ускорят процедурите за издаване на разрешения за пускането на нови продукти на пазара, като същевременно се съблюдават предохранителните мерки и винаги се пускат само продукти, които са безопасни за здравето на потребителите.

4.6. Намаляване на административните тежести, особено за МСП

4.6.1. МСП най-вече са потърпевши от умножаването на структури, които водят до ненужна административна тежест. Те играят основна роля за конкурентоспособността на сектора и поради това се нуждаят от специално внимание, без да се засяга безопасността на храните или правата на работниците и потребителите.

4.6.2. В контекста на REFIT Комисията предприе важна стъпка, целяща да гарантира, че законодателството на ЕС е подходящо за предприятията и спомага за конкурентоспособността ⁽³³⁾.

Брюксел, 27 май 2015 г.

Председател
на Европейския икономически и социален комитет
Henri MALOSSE

⁽³⁰⁾ <http://ec.europa.eu/environment/eussd/food.htm>

⁽³¹⁾ Съвместна декларация относно „Действия за по-устойчива европейска верига на предлагането на храни“ от 7 март 2014 г.
<http://www.fooddrinkeurope.eu/news/press-release/europes-food-chain-partners-working-towards-more-sustainable-food-systems/>

⁽³²⁾ Вж. бележка под линия 15.

⁽³³⁾ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-14-682_en.htm

Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „С поглед към бъдещето. Триизмерният печат като инструмент за укрепване на европейската икономика“

(становище по собствена инициатива)

(2015/С 332/05)

Докладчик: г-н Dumitru FORNEA

Съдокладчик: г-жа Hilde VAN LAERE

На 10 юли 2014 г. Европейският икономически и социален комитет реши, в съответствие с член 29, параграф 2 от Правилника за дейността си, да изготви становище по собствена инициатива относно

„С поглед към бъдещето. Триизмерният печат като инструмент за укрепване на европейската икономика“.

Консултативната комисия по индустриални промени (ССМІ), на която беше възложено да подготви работата на Комитета по този въпрос, прие своето становище на 4 май 2015 г.

На 508-ата си пленарна сесия, проведена на 27 и 28 май 2015 г. (заседание от 28 май), Европейският икономически и социален комитет прие единодушно настоящото становище.

1. Заключение и препоръки

1.1. Технологията на печатане с насляване (ТПН) е една от ключовите базови технологии, които ще оформят нови подходи към производството и продуктите и фабриките на бъдещето. Цифровата революция, заедно с тази революция в производството, ще дадат възможност на Европа да върне обратно в своите граници производството си от регионите по света с по-ниско заплащане, за да се стимулират иновациите и да се постигне устойчив растеж в ЕС;

1.2. ЕИСК счита, че ЕС може да задържи сегашната си позиция на основен участник в технологията на печатане с насляване, но за да постигне това, трябва да бъдат взети следните мерки на европейско и национално равнище;

1.3. инвестициите в инфраструктура за ИКТ следва да се ползват с приоритет, за да може всички граждани и предприятия да имат достъп до високоскоростни интернет мрежи при съблюдаване на най-високи стандарти за качество и сигурност;

1.4. европейският капацитет за съхранение и предаване на големи количества цифрови данни трябва да бъде укрепен и актуализиран, а защитата на тези данни — гарантирана в съответствие със законните интереси на гражданите и предприятията в ЕС;

1.5. институциите на ЕС и националните правителства следва да подготвят хората за предизвикателствата на цифровото общество и свързаните с тях революционни технологии, като технологията на печатане с насляване, чрез инвестиции в културни програми и програми за образование и обучение, които съответстват на динамиката и изискванията на новите професионални профили, свързани с новото поколение производствени системи;

1.6. за да се разгърне пълният потенциал на ТПН, в предприятията и съответните образователни и научни институции е необходимо да се насърчат научноизследователските дейности и творчеството (чрез финансови и фискални стимули);

1.7. необходими са допълнителни научни изследвания за разширяване на набора от материали и броя на приложенията, както и за подобряване на устойчивостта, скоростта, производителността и напредъка на тази технология. Мерките за постигане на един по-развит производствен процес следва да бъдат осъществени в Европа с цел да се осигури конкурентната ни позиция на световните пазари и да се запазят икономическите ползи и качествените работни места в границите на ЕС;

1.8. чрез Европейските партньорства за иновации трябва да се оптимизират усилията за разработване на нови материали за ТПН. По-широкият набор от материали и по-големият брой доставчици ще насърчат едно по-конкурентно ценообразуване, ще разкрият нови промишлени сектори и ще създадат по-големи количества материали за ТПН, както и по-конкурентни пазари за доставки;

1.9. за да повиши броя на приложенията и да увеличи оборота, ЕС трябва да подпомогне инвестициите в ново оборудване за ТПН и да насърчи развитието на технологията на печатане с насляване в отворени производствени системи, които са гъвкави и се интегрират лесно с други производствени и довършителни технологии;

1.10. европейската и националната регулаторна рамка не беше в състояние да отговори на бързия темп на промяна на технологията на печатане с насляване, поради което е необходимо въвеждането на специфична нормативна уредба, в която да се разглеждат най-вече стандартите и сертифицирането, интелектуалната собственост, защитата на потребителите, здравословните и безопасни условия на труд и околната среда;

1.11. необходимо е регулаторният процес относно ТПН да бъде основан на интердисциплинарни и научни изследвания на въздействието на тази технология, в които в пълна степен да участват всички заинтересовани страни.

2. Общи бележки

2.1. Производството има значителен принос към икономиката, особено по отношение на иновациите, производителността и висококачествените работни места. При все това европейската промишленост е загубила позиции през последните две десетилетия, което е довело до **спад на заетостта в промишлеността и намаляване на добавената стойност** ⁽¹⁾. След десетилетия на свиване на производствения сектор (поради изнасяне на производството към региони с евтина работна ръка) акцентът отново се премества върху производството в държави с високи възнаграждения, както и върху изключително важната роля, която играят местните производствени възможности за практическо осъществяване на иновациите, и върху възможността за бързо увеличаване на мащаба на производството на нови продукти въз основа на авангардни технологии. Иновациите, автоматизацията и усъвършенстваните процеси са в основата на стратегиите за индустриален успех и са се доказали като критично важни за поддържане на водеща позиция ⁽²⁾. Като използва правилната модерна производствена технология, Европа може да **върне обратно производството си** от регионите с по-ниско заплащане, **за да се стимулират иновациите и да се постигне устойчив растеж в ЕС**. Само по този начин Европа би могла да поеме ролята на лидер в новата индустриална революция.

2.2. Технологията на печатане с насляване (ТПН) е процесът на комбиниране на материали за създаване на обекти въз основа на данни от триизмерни модели, обикновено слой върху слой, за разлика от субтрактивните методи на производство. „Технология на печатане с насляване“ е официалният стандартно използван термин в промишлеността (ASTM F 2792), а „триизмерен печат“ е често използван синоним.

2.3. „Технологията на печатане с насляване“ е общ термин за набор от технологии и процеси за различни материали (метали, полимери, керамика и други). Тези технологии са достигнали степен на развитие, която все по-често позволява да се създават търговски приложения с добавена стойност. По света технологията на печатане с насляване се счита за една от ключовите базови технологии, които ще оформят нови подходи към производството и към продуктите и фабриките на бъдещето. Вече съществуват т.нар. FabLabs — лаборатории за услуги и продукти, свързани с триизмерен печат.

⁽¹⁾ Industry 4.0 The new industrial revolution: How Europe will succeed („Новата индустриална революция: Как Европа ще успее“), Roland Berger Strategy Consultants 2014 г.

⁽²⁾ Production in the Innovation Economy („Производството в икономиката на иновациите“) (PIE Study), MIT, 2013 г.

2.4. Технологията на печатане с насляване е **бързо развиващ се сектор**. Темпът на растеж е нараснал през последните четири години, тъй като все повече организации въвеждат продукти и услуги, произведени чрез технология на печатане с насляване. Кумулативният годишен ръст (КГР) на световните приходи, реализирани от всички продукти и услуги през последните 25 години, е впечатляващ и възлиза на 27 %. Кумулативният годишен ръст за последните три години (2011 — 2013 г.) е 32,2 %, достигайки пазарен дял на стойност от 2,43 милиарда евро през 2013 г.⁽³⁾. Wohlers Associates очакват, че пазарът ще надхвърли 5,5 милиарда евро до 2016 г. и 10 милиарда евро до 2018 г. Тъй като това е нововъзникваща технология обаче, според експертите по ТПН сегашното навлизане на пазара обхваща само част от установените потенциални приложения. През 2011 г. експертите изчислиха навлизане на пазара от порядъка на поне 8 % (което означава общ пазарен дял, възлизащ приблизително на 17 милиарда евро)⁽⁴⁾. Ако ТПН се разрасне, така че да обхване само 2 % от световния производствен пазар, потенциалът ѝ ще е 10 пъти по-голям (приблизително 170 милиарда евро)⁽⁵⁾.

2.5. Сферата на приложение се разви от създаването на прототипи в началото на деведесетте години до производството на функционални части. Основният двигател за очаквания растеж е бързото, разходоефективно и по-машабно серийно **производство на крайни, сложни функционални продукти** от различни материали (пластмаса, метал или керамика), а не толкова на дизайнерски продукти и прототипи. ТПН е достатъчно развита за създаването на прототипи, но все още се намира в „новаторска“ фаза за производството на крайни, функционални продукти. Започват да се появяват иновативни продукти, произведени чрез ТПН, но те все още не са жизнеспособни, тъй като липсват надеждни машини за ТПН и системи за машабно производство.

2.6. Иновативните адитивни процеси ще имат революционно влияние върху начина, по който нещата се проектират и произвеждат. ТПН може да подобри придаването на стойност на сегашните продукти в рамките на съществуващите вериги на доставка или да окаже радикално въздействие върху продуктите, веригите за доставка и бизнес моделите⁽⁶⁾. Европа трябва да бъде на челна стартова позиция, когато започне индустриализацията на ТПН. В рамките на европейските екосистеми за печатане с насляване бъдещият растеж се очаква да бъде постигнат чрез разширяване на текущите дейности (когато настоящите участници на пазара преминат от създаване на прототипи към производство) и чрез разкриване на нови дейности по веригата на стойността.

2.7. По света ТПН се разглежда като ключовата базова технология, даваща възможност за иновации на продуктите и веригата за доставка. Тя навлиза все повече и получава значително държавно финансиране за допълнително развитие (в САЩ, Китай и Сингапур). Исторически погледнато, ЕС се намира в добра позиция, но ако не се предприемат действия, той ще я загуби и ще изостане в надпреварата за нови пазари.

3. Специфични бележки

3.1. Революционно въздействие на технологията на печатане с насляване

3.1.1. На фабрично равнище ТПН ще оформи нови подходи към производството и фабриките на бъдещето:

- ТПН позволява производството на множество различни крайни продукти при използване на едно и също оборудване, материали и процеси и улеснява производствените подходи, които са непрактични или невъзможни при използването на традиционни методи за производство.
- Едно от най-големите предимства на ТПН ще бъде възможността ѝ да се комбинира с други решения за производство с висока стойност в предприятието.

⁽³⁾ Wohlers Associates, 3D Printing and Additive Manufacturing: State of the Industry, Annual Worldwide Progress Report 2014 (Триизмерният печат и технологията на печатане с насляване: Състояние на индустрията, Годишен доклад за напредъка в света за 2014 г.).

⁽⁴⁾ Special Interest Group Additive Manufacturing for the Technology Strategy Board of the UK (2012 г.) „Shaping our national competency in Additive Manufacturing, A technology innovation needs analysis“ („Формиране на наша национална компетентност в областта на технологията на печатане с насляване. Анализ на потребностите от технологични иновации“).

⁽⁵⁾ Wohlers Associates, 3D Printing and Additive Manufacturing: State of the Industry, Annual Worldwide Progress Report 2014 (Триизмерният печат и технологията на печатане с насляване: Състояние на индустрията, Годишен доклад за напредъка в света за 2014 г.).

⁽⁶⁾ 3D Opportunity Additive manufacturing paths to performance, innovation, and growth (Триизмерна възможност: пътища на технологията на печатане с насляване за постигане на ефективност, иновации и растеж), Преглед на Deloitte от 2014 г.

- ТПН е ключова технология за цифрово производство в динамични, децентрализирани вериги на доставка. Глобалното разпространение на цифровото проектиране (или инженерни решения) и файловете със спецификации формират основата на местното персонализиране и производство и заменят транспортирането на продукти от централизирани предприятия. Цифровото производство води до децентрализирана и разнообразна производствена база, където производството е по-близо до клиентите (включително производство в малък мащаб у дома или в печатници за някои продукти). Веригите на доставки биха могли да съчетават капиталоемки предприятия, произвеждащи сложни продукти, с персонализиране на компоненти в децентрализиран и малък по мащаб производствен метод (бюра за проектиране и изработка близо до клиента/мястото на потребление).

3.1.2. На продуктово равнище ТПН ще се превърне в крайъгълен камък на продуктовете иновации:

- По-голямата свобода за инженеринг води до нови поколения продукти: почти **неограничената свобода при проектирането** може да донесе множество ползи за различни сектори (напр. за автомобилния, авиокосмическия и медицинския сектор и секторите за машини и оборудване, спортно оборудване и стоки, свързани със стила на живот): миниатюризация, функционална интеграция, леко тегло, персонализирани свойства и геометрия и др.
- **Ултразвукът** **подготвителни периоди** ще отворят нови възможности за функционални прототипи или нови, съобразени с нуждите на клиента/персонализирани продукти, предназначени за сделки между стопански субекти (B2B) и между стопански субекти и потребители (B2C), във всички промишлени сектори.
- **Развитието на приложенията представлява огромна икономическа възможност за Европа.** Технологичното и пазарното **развитие на авангардни приложения** започва с обединяването на една екосистема и цифровизацията на всички стъпки. Това води до централизирана бизнес концепция. Увеличаването на пазарния обем (в рамките на региона или в чужбина) включва сегментирана децентрализация на блокове в рамките на веригата на стойността. Франчайзингът на решения за продуктите, проектирането и производството дава възможност за реализиране на стойност в Европа от глобалната дистрибуция на приложения.

3.1.3. На бизнес равнище ТПН ще доведе до революционни бизнес модели:

- **Цифровото производство води до революционни** „стимулирани от цифровите технологии“ бизнес модели — бързо променящи се и с високи нива на персонализация. Интернет позволява генерираното от потребителите съдържание да достигне до производителя на физически стоки. Преразглеждането на начина, по който дружествата произвеждат и придвижват продуктите във веригите си на доставка, ще доведе до качествено нови производствени вериги и бизнес модели, т.е.: производство на принципа just-in-time (точно навреме), по заявка, близо до клиентите, ремонт на компоненти, електронно производство, цифрови складове за резервни части от тип „дълга опашка“⁽⁷⁾ или масова персонализация. Настоящата верига на стойността може да бъде заменена с по-опростена и по-къса верига на стойността.
- Традиционните доставчици на услуги за ТПН се преориентират към договорно производство и специализирани услуги, за да обслужват клиентите от вида ПОО⁽⁸⁾. Веригите на доставка се подкрепят от инженерни инструменти и цифрови процеси на електронно производство, като „демократизират“ проектирането, така че всеки да може да го прави, с всички предимства и проблеми, породени от подобен бизнес модел.

⁽⁷⁾ Резервни части, които са в ограничена наличност и поради това цената им е висока.

⁽⁸⁾ Производител на оригинално оборудване (ПОО).

- ТПН дава възможност за икономическо серийно производство от доставчици на услуги за ТПН, производствени дружества или дори у дома въз основа на триизмерен модел („настолни фабрики“). Появяват се нови видове доставчици на услуги: печатници за триизмерен печат отвори ха врати в европейските градове; услугите за триизмерно съдържание и услугите по заявка свързват създателите на триизмерно съдържание, потребителите, които поръчват части от библиотеки, и производителите, използващи ТПН.

3.2. Технологично въздействие на технологията на печатане с насляване

3.2.1. Необходимост от ново поколение производствени системи

- В международните „пътни карти“ за ТПН ⁽⁹⁾ ⁽¹⁰⁾ ⁽¹¹⁾ ⁽¹²⁾ ⁽¹³⁾ се подчертава необходимостта от значителни технологични стъпки в ТПН като ключов фактор за постигане на предложената добавена стойност и въвеждането на ТПН. Днешната технология за ТПН е разработена с цел създаване на прототипи чрез ТПН; машините все още не са готови за производство в голям обем. Дружествата за ТПН са изправени пред технологични пречки, които не им позволяват да превърнат ТПН в технология за серийно производство. Концепциите за машинна архитектура за ТПН са все още от етапа на прототипите и са въведени твърде малко иновации (отвътре днешните машини изглеждат почти по същия начин като техните предшественици отпреди 10 — 15 години). Необходими са революционни „машинни“ иновации, за да се отведе този отрасъл до следващото ниво ⁽¹⁴⁾.
- За да се ускори развитието, дружествата и изследователите в областта на ТПН се нуждаят от достъп до отворени платформи (по отношение и на хардуера, и на софтуера), за да преодолеят ограниченията на търговските машини от типа „черна кутия“.
- Увеличаването на възможностите (ефективност на разходите, устойчивост и надеждност) би разширило сегашния потенциал на технологията на печатане с насляване в посока към производство в по-голям мащаб за широк набор от приложения. Изместването на технологичните ограничения и интеграцията с други процеси (хибридно производство) ще позволят осъществяването на радикално нови приложения ⁽¹⁵⁾. Навлизането им в производствената промишленост изисква интегрирането на ТПН във фабрична среда и в системите за контрол.
- Наред с тези стратегически изследвания трябва да бъдат изобретени нови революционни концепции за производствените системи, като из основи се преосмисли начинът, по който се изработват продуктите въз основа на текущите технологии на печатане с насляване, както и начинът, по който тези системи се интегрират във фабрична среда. Това означава, че утрешното производство чрез ТПН вече няма да се основава на партидни машини за ТПН, поставени една до друга в производствено хале; нуждите, свързани със съответните приложения, изискват концепция за непрекъснати производствени системи с ТПН, основани на верига от различни производствени стъпки. Тези концепции вече са известни като „машина за ТПН 2.0“ и ще бъдат двигател за бъдещото развитие на машините за ТПН.

3.2.2. Необходимост от нови процеси, позволяващи сертифициране на ТПН

За да бъдат технически въведени в промишлеността, технологиите за ТПН трябва да бъдат сертифицирани. Сертифицирането ще бъде двигателят за индустриализация на технологията. В днешно време се нуждаем от разработването на процеси, които да дадат възможност за сертифициране на ТПН, като например усъвършенствани техники за проверка на технологичния процес и за контрол на качеството, които да гарантират, че се поддържат необходимите стандарти. Тези процеси трябва като минимум да откриват случаите, когато продуктът не отговаря на стандартите, и действително следва да бъде разработена методология за предотвратяване на несъответствия и отстраняване на дефекти.

⁽⁹⁾ European AM Platform initiated by Manufacture (2013 г.) „Additive Manufacturing: Strategic Research Agenda (consultation document)“ („Технология на печатане с насляване: Програма за стратегически изследвания (консултативен документ)“).

⁽¹⁰⁾ DMRC (Direct Manufacturing Research Centre, Paderborn Germany) (2012 г.) „Thinking ahead the Future of Additive Manufacturing — Analysis of Promising Industries“ („С поглед към бъдещето на технологията на печатане с насляване — анализ на обещаващите промишлености“).

⁽¹¹⁾ Innovatie Zuid (2013 г.) Hightech Systemen en materialen: Roadmap 3D-Printen („Високотехнологични системи и материали: пътна карта за триизмерния печат“).

⁽¹²⁾ EFFRA (2013 г.), „Factories of the Future 2020: Factories of the Future Public-Private Partnership roadmap“ („Фабрики на бъдещето — 2020 г.: Пътна карта на публично-частните партньорства за фабриките на бъдещето“).

⁽¹³⁾ Flanders MAKE, Additive Manufacturing for Serial Production: Research Roadmap, („Технология на печатане с насляване за серийно производство: Пътна карта за изследвания“), 2014 г.

⁽¹⁴⁾ Flanders MAKE, Additive Manufacturing for Serial Production: Research Roadmap, („Технология на печатане с насляване за серийно производство: Пътна карта за изследвания“), 2014 г.

⁽¹⁵⁾ EPSRC Centre for Innovative Manufacturing in Additive Manufacturing (Научноизследователски съвет за техническите и физическите науки, Център за иновативно производство в областта на технологията на печатане с насляване), <http://www.3dp-research.com/Home>

3.2.3. Необходимост от развитие и достъпност до нови материали

- Тези, които контролират каналите за дистрибуция, поддържат господстващо положение; напр. производителите на машини включват в своите договори за поддръжка и гаранция задължението да се използват конкретни скъпи суровини, често разпространявани само от тях, или използват бизнес модела „самобърсначка-ножчета за самобърсначката“, при който се създава зависимост от консумативите. Контролът на каналите за дистрибуция, съчетан с все още ограничения обем⁽¹⁶⁾, беше причината доставчиците на материали да не са толкова привлечени от идеята да инвестират значителни средства в разработването на нови материали.
- Ограниченият брой източници за доставка на материали води до прекомерно високи цени на суровините и увеличава рисковете около гарантирането на доставката за крайните потребители. Този пазарен механизъм ограничава потенциала на технологията за ТПН.
- Понастоящем двуцифреният растеж на пазара създава икономически възможности и привлича повече доставчици на материали. Разработването на материалите трябва да бъде подпомагано и насърчавано. Важно е да се разшири наборът от материали и да се подобрят техните характеристики. Увеличаването на броя на доставчиците ще насърчи по-конкурентно ценообразуване, което ще направи по-привлекателна идеята да се игнорират гаранциите за машините, ще генерира по-големи обеми и по-конкурентни пазари на материали.
- Един по-широк набор от материали ще разкрие нови промишлени отрасли и ще генерира търсене на по-големи обеми от материали за ТПН.

3.2.4. Основни технически пречки — Основните пречки пред широкомащабния пробив в сектори като авиокосмическата, автомобилната и медицинската промишленост или в сектора за потребителски стоки са свързани предимно с повишаване на производителността и могат да бъдат обобщени, както следва:

- недостатъчно стабилен процес и недостатъчна скорост на производство (водещи до прекомерно високи производствени разходи),
- необходимост от производствена технология за ТПН от следващо поколение, която да може да бъде интегрирана във фабрична среда и хибридни производствени системи,
- недостатъчни и несъвместими характеристики на материалите и продуктите, прекалено ограничен набор от материали за ТПН и бавно разработване на материалите,
- липса на технология за мултидисциплинарно разработване на радикално нови приложения.

3.2.5. Стратегически изследвания са необходими за:

- превръщане на ТПН в **технология за серийно производство** с машини от следващо поколение,
- **интегриране на ТПН** като реален производствен инструмент във фабричната среда и системите,
- разширяване на **набора от материали за ТПН**,
- разработване на **нови приложения** (и инструменти за тяхното разработване).

⁽¹⁶⁾ Wohlers Associates, 3D Printing and Additive Manufacturing: State of the Industry, Annual Worldwide Progress Report 2014 (Триизмерният печат и технологията на печатане с наслояване: Състояние на индустрията, Годишен доклад за напредъка в света за 2014 г.).

3.2.6. Риск от изтичане на технологии от Европа:

- Технологията и пазарът за ТПН достигнаха определена степен на развитие, което доведе до първите консолидации в тази област. Големи американски дружества инвестират и придобиват малки (често установени в ЕС) МСП, притежаващи знания, интелектуална собственост и патенти за ТПН. Придобитите знания често влизат в употреба извън Европа, тъй като пазарите в ЕС са разнородни и труднодостъпни. В интерес на европейските МСП е да бъдат придобивани от големи дружества извън ЕС, тъй като те отварят големи нови пазари за техните приложения. И двете съображения обаче крият опасност от това, че базирани в Европа разработки на ТПН ще напуснат региона.
- За установените в ЕС дружества за ТПН увеличаването на мащаба не е лесно постижимо в Европа. Големият брой малки и много различни пазари води до високи инвестиционни разходи, преди да се достигне до определено ниво на жизнеспособен пазарен обем. Освен това преминаването към нови пазари често се забавя от липсата на определени елементи от веригата на стойността. Поради това установените в ЕС дружества за ТПН се стремят да търсят големи пазари извън ЕС, където да приложат своите познания още на ранен етап.

3.3. Въздействие на технологията на печатане с наслояване върху правните въпроси ⁽¹⁷⁾:

- Днес ТПН масово се възприема (от медиите, пресата, обществото и политиците) като технология за триизмерен печат с ниска производителност за интелигентен „печат в домашни условия“, а не като бъдеща производствена технология. Въпреки че и двете представи ще бъдат верни в бъдеще, тенденциите, пречките и приоритетите на изследванията се различават фундаментално. Въпроси като стандартизацията, правата върху интелектуалната собственост и отговорността трябва да се разглеждат в напълно различна светлина в зависимост от това какви технологии и приложения се разглеждат.
- **Стандарти и сертифициране.** Общопризнат факт е, че липсата на стандарти ограничи навлизането на ТПН в ключови промишлени сектори като авиокосмическата и медицинската/стоматологичната промишленост. Наличието на стандарти ще спомогне за ускоряване на прилагането на технологиите и за откриване на възможности за обширни научни изследвания и развитие. Професионалните пазари често се характеризират с високи изисквания и необходимост от сертифициране, което прави много трудно прилагането на нови технологии. Пречките пред масовото приемане на ТПН са както технически, така и законодателни. Поради това допълнителното ангажиране на промишлеността с работните групи по ASTM F 42, BSI и ISO е от съществено значение за бъдещото развитие на тези технологии.
- **Интелектуална собственост (ИС).** Експертите изразяват загриженост относно неизбежните въпроси, свързани с интелектуалната собственост, които ще повдигне нарастващото прилагане на технологиите на печатане с наслояване ⁽¹⁸⁾.
- ТПН би могла да окаже значително въздействие върху интелектуалната собственост, тъй като обектите, описани в цифров файл, биха могли много по-лесно да бъдат копирани, разпространявани и използвани незаконно. С развитието на нови нетърговски модели и с увеличавашото се напрежение между възпрепятстването на иновациите и насърчаване на пиратството би могъл да се разиграе абсолютно същият сценарий, както с музикалната и филмовата индустрия ⁽¹⁹⁾.
- Защитата на интелектуалната собственост на разработчиците е сериозен проблем, който е много сходен със защитата на правата в музикалната и филмовата индустрия. Секторът на ТПН следва да търси решение по отношение на защитата на ИС, което следва да бъде разработено от самия сектор. Една широко разпространена технология за защита на ИС дори ще превъзмogne опасението, че технологията за ТПН се контролира от много малък брой организации чрез защитата на съответната интелектуална собственост, като по този начин се ограничават конкуренцията и откриването на нови приложения. Това забавя иновациите и поддържа системните разходи високи.

⁽¹⁷⁾ European AM Platform initiated by Manufature (2013) „Additive Manufacturing: Strategic Research Agenda“ (Европейска платформа за ТПН, създадена по инициатива на Manufature (2013 г.) „Технология на печатане с наслояване: Програма за стратегически изследвания“) (консултативен документ).

⁽¹⁸⁾ The National Law Journal, Is intellectual property law ready for 3D printers? The distributed nature of Additive Manufacturing is likely to present a host of practical challenges for IP owners („Има ли готовност законодателството за интелектуалната собственост за навлизането на триизмерните принтери? Децентрализираният характер на технологията на печатане с наслояване вероятно ще предизвика редица практически предизвикателства за притежателите на интелектуална собственост“), 4 февруари 2013 г.

⁽¹⁹⁾ Scarpolo, F., Churchill, P., Castillo, H. C. G. & Viaud, V., декември 2012 г. Draft foresight study on: „How will standards facilitate innovation and competitiveness in the European Union in the year 2025?“ (Проект на прогнозно проучване на тема: „Как стандартите ще улеснят иновациите и конкурентоспособността в Европейския съюз през 2025 г.“), s.l.: Европейска комисия.

- **Отговорност:** Съществуват редица последици по отношение на отговорността, особено за любители или недобре осведомени проектант, производители на части или дистрибутори. Ако някоя част се развали, кой ще носи отговорност? Това е област на нарастваща загриженост в сектора на ТПН, особено когато чрез гъвкавостта, индивидуалността и самостоятелното проектиране може да се навлезе в непозната територия. Трябва да бъдат разработени нови бизнес модели за доставката на части, изработени чрез технология на печатане с насляване, и за свързаните с това бизнес рискове.
- **Квалификация и сертифициране на ТПН**⁽²⁰⁾. Всеки елемент от технологията на печатане с насляване (т.е. материали, оборудване, процеси) трябва да бъде квалифициран и сертифициран, за да може да се използва за възпроизводимо производство на висококачествени части. Без стандартизация производството на висококачествена част първоначално е трудно. Разработването на стандарти за ТПН за квалификация и сертифициране се усложнява от многобройните комбинации от машини, материали и процеси и липсата на централно хранилище на данни за ТПН или орган, отговарящ за методите за ТПН. По-нататъшното навлизане на технологиите за печатане с насляване ще изисква разработването на стандарти, за да се улесни по-бързото и по-ефективното от гледна точка на разходите сертифициране на всички материали, процеси и продукти.

3.4. Въздействие на технологията на печатане с насляване върху заетостта, обучението и образованието

- Навлизането на технологиите на печатане с насляване ще има пряко въздействие върху традиционните производствени модели, и по-специално върху вътрешната организация в цеховете. ТПН ще улесни монтирането на мини-цехове много близо до клиентите; навсякъде, където има търсене. Това ще създаде нови работни места, които все още не могат да бъдат измерени, тъй като навлизането на технологията в промишлеността е твърде отскоро.
- Реалното въздействие върху данните за заетостта е много трудно да се определи, тъй като не са правени проучвания и тъй като е много вероятно да има заместване между действителните работни места и бъдещите оператори на ТПН.
- Работните места, свързани с технологиите на печатане с насляване, ще изискват нови умения, като например оператори на машини, които могат да работят със специфичния за процеса софтуер, или инженери, които могат да проектират части с нови системи: топологична оптимизация, реинженеринг и др.
- С навлизането на технологиите на печатане с насляване ще бъдат необходими обучителни центрове и учебни заведения за запазване и развитие на пригодността за заетост на работниците. Понастоящем в европейските училищни програми до голяма степен се пренебрегва ТПН, а същото се отнася и за следучилищното обучение. Повечето курсове за обучение просто описват технологиите и тяхното потенциално действие, а не са предназначени да помогнат на обучаващите се да придобият реални умения. Местните власти следва да интегрират ТПН в своите планове за обучение, най-малкото за целите на професионалното обучение. Привлекателността на триизмерния печат, обхващащ целия иновационен процес (концепция, дизайн, изчисления, роботика и изготвяне на окончателен физически продукт) в кратък срок, би могла да бъде използвана като ефективен метод на обучение в училищното образование, насочвайки вниманието на децата към технологията и производството.
- Желателно е всички предлагани обучения да бъдат планирани в сътрудничество между промишлеността, местните власти, образователните институции и организациите на работниците, както и да се основават на реалните нужди на предприятията, работещи в този сектор.

3.5. Здравословни и безопасни условия на труд

Има много малко проучвания на ТПН от гледна точка на здравословните и безопасни условия на труд, а съществува реална необходимост от такива проучвания поради:

- химичните рискове, произтичащи от летливите смоли, използвани при ТПН за производство на полимерни части, както и от летливите метални или неметални добавки в металните прахове,

⁽²⁰⁾ Measurement Science: Roadmap for metal-based Additive Manufacturing (Науката за измерванията: Пътна карта за технология на печатане с насляване, основана на метали), Национален институт за стандарти и технологии, май 2013 г.

- физико-химичните рискове, произтичащи от използването на прахове, особено когато тези прахове съдържат наночастици,
- риска от експлозия в резултат от използването на прахове,
- специфичните рискове, произтичащи от използването на лазерни източници, електронни лъчи, и т.н.

С навлизането на промишлени приложения на ТПН се появява спешна необходимост от конкретни проучвания за оценка на риска за работниците, за да се разработят стандарти и системи за защита. Трябва да се разработи обучение по безопасност също и за работниците, работещи с машини за ТПН. То би могло да бъде част от образователната програма, която да бъде подобрена или въведена.

Брюксел, 28 май 2015 г.

Председателна
Европейския икономически и социален комитет
Henri MALOSSE

Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Защита на инвеститорите и уреждане на спорове между инвеститорите и държавата в споразуменията за търговия и инвестиции на ЕС с трети страни“

(2015/C 332/06)

Докладчик: г-н Sandy BOYLE

На пленарната си сесия на 10 юли 2014 г. Европейският икономически и социален комитет реши, в съответствие с член 29, параграф 2 от Правилника за дейността си, да изготви становище по собствена инициатива относно

„Защита на инвеститорите и уреждане на спорове между инвеститорите и държавата в споразуменията за търговия и инвестиции на ЕС с трети страни“.

Специализираната секция „Външни отношения“, на която беше възложено да подготви работата на Комитета по този въпрос, прие своето становище на 28 април 2015 г.

На 508-ата си пленарна сесия, проведена на 27 и 28 май 2015 г. (заседание от 27 май), Европейският икономически и социален комитет прие настоящото становище със 199 гласа „за“, 55 гласа „против“ и 30 гласа „въздържал се“.

Списък на абривиатурите, използвани в настоящото становище

- ДИС — двустранно инвестиционно споразумение
- ВИТС — всеобхватно икономическо и търговско споразумение (Канада)
- ХОП — Харта на основните права
- ГО — гражданско общество
- ОГО — организация на гражданското общество
- ЕК — Европейска комисия
- ЕКПЧ — Европейска конвенция за правата на човека
- ДЕХ — Договор за Енергийната харта
- СЕС — Съд на Европейския съюз
- ЕП — Европейски парламент
- ЕС — Европейски съюз
- ПЧИ — преки чуждестранни инвестиции
- ССТ — споразумение за свободна търговия
- ICSID — Международен център за разрешаване на инвестиционни спорове
- МИС — Международно инвестиционно споразумение
- INTA — Комисия по международна търговия на Европейския парламент
- ЗИ — защита на инвеститорите
- УСИД — уреждане на спорове между инвеститор и държава
- LSE — London School of Economics (Лондонски икономически университет)
- ДЧ — държави — членки на ЕС
- НАФТА — Северноамериканско споразумение за свободна търговия
- ОИСР — Организация за икономическо сътрудничество и развитие
- МСП — малки и средни предприятия

ТСБ — Трансатлантически съвет за бизнес

ДЕС — Договор за Европейския съюз

ДФЕС — Договор за функционирането на Европейския съюз

ТПТИ — Трансатлантическо партньорство за търговия и инвестиции

UNCITRAL — Комисия на Организацията на обединените нации по международно търговско право

ЮНКТАД — Конференция на ООН за търговия и развитие

ПУС-СТО — Процедура на Световната търговска организация за уреждане на спорове

1. Заключение и препоръки

Заключения

1.1 Преките чуждестранни инвестиции имат важен принос за икономическия растеж и чуждестранните инвеститори трябва да разполагат с глобална защита срещу пряко отчуждаване, да не са подложени на дискриминация и да се ползват с еквивалентни права като местните инвеститори.

1.2 Правото на държавата да предприема регулаторни мерки в защита на обществения интерес е от първостепенно значение и не трябва да бъде възпрепятствано от разпоредбите на което и да е международно инвестиционно споразумение. Изключително необходима е недвусмислена клауза, която хоризонтално потвърждава това право.

1.3 УСИД не трябва да издига статута на транснационалния капитал до този на суверенна държава или да дава възможност на чуждестранните инвеститори да оспорват правото на правителствата да регулират и да решават собствените си дела.

1.4 С течение на времето редица злоупотреби възникнаха чрез използването на УСИД и сега те трябва да бъдат разгледани. Системните недостатъци, произтичащи от прилагането на УСИД, са липсата на прозрачност, липсата на ясни правила за арбитраж, липсата на право на обжалване, дискриминацията по отношение на местните инвеститори, които не са в състояние да използват системата, опасенията, че са защитени чисто спекулативни инвестиции, които, наред с другото, не водят до създаване на работни места, както и страхът от злоупотреба от страна на специализираните адвокатски кантори. Сега целта е да бъде предложена процедура за алтернативно решаване на спорове в интерес на съвместяването на законните искания на инвеститорите със загрижеността на други участници на гражданското общество, която е резултат от такива отрицателни възприятия по отношение на УСИД.

Консултацията на ЕК относно УСИД в ТПТИ изтъкна чувствителното разделение между гледните точки на широката бизнес общност и тези в преобладаващата част от отговорите от останалата част на гражданското общество.

1.5 Изразяват се притеснения относно правомощията, предоставени на група от трима частни адвокати, да се произнасят и да вземат обвързващи решения в области от основно обществено значение. Въпреки че Комисията по международно търговско право на ООН (UNCITRAL) наскоро прие нови правила относно прозрачността, все още се изразяват притеснения, че голяма част от настоящата система се характеризира с липса на прозрачност и на право на обжалване.

1.6 Първоначалната идея зад УСИД отдавна беше загърбена. Днес то се е превърнало в изключително доходоносен бизнес за малък брой специализирани в областта на инвестициите адвокатски кантори, които доминират в този сектор.

1.7 Някои специализирани адвокатски кантори популяризират УСИД като важен инструмент за предварително намаляване на риска при предприемането на инвестиции. В някои нашумели случаи УСИД се превърна в инструмент за лобиране, при който самата заплаха от завеждане на дела създава регулаторна сдържаност, която възпира законодателите да преследват легитимни политики от обществен интерес. Също така съществуват опасения, че то привлича спекулативни инвестиции от страна на хедж фондове и др.

1.8 Известен брой либерални тълкувания относно това какво представлява отчуждаването предизвикаха нарастваща загриженост, че данкоплатците са задължени да плащат обезщетения за политики от обществен интерес, за които се твърди, че ограничават печалбите.

1.9 Споразумението на ЕС с Канада (ВИТС), подписано в края на 2014 г., заедно с отделната глава за инвестициите, добавена към ССТ между ЕС и Сингапур, съдържат първите по рода си глави относно инвестициите, договорени от ЕС в споразумение, откакто ЕС придоби правомощия в областта на инвестициите в съответствие с Договора от Лисабон през 2009 г. Въпреки че тези глави имат за цел да осигурят подобрения в настоящата система на УСИД, както и да въведат, по определението на ЕК, нов „съвременен“ модел на УСИД в ЕС, те не са достатъчни да успокоят опасенията на обществеността. Моделите в споразуменията със Сингапур и Канада не са идентични и съгласно мнението на мнозина УСИД продължава да бъде небалансиран, много скъп процес, който контролира положението в условията на демокрация, не подлежи на обжалване и излага на риск правото на правителствата да регулират, като предоставя на чуждестранните инвеститори повече права от тези, заложили в националните конституции, и преди всичко от тези, с които се ползват местните инвеститори. ЕИСК отбелязва със загриженост, че текстът на ВИТС относно УСИД в момента е основата за водене на преговори по ССТ между ЕС и Япония.

1.10 Размяната на роли между арбитри и съветници е явен конфликт на интереси, с който ВИТС не успява да се справи. Това потвърждава възгледа, че УСИД не е справедлив, независим или балансиран метод за разрешаване на инвестиционни спорове.

1.11 ЕИСК приветства обществената консултация относно УСИД в ТПТИ. За разлика от ВИТС тя спомогна за постигане на по-голяма прозрачност на преговорите по ТПТИ и създаде важен прецедент, който, както Комитетът е твърдо убеден, трябва да се следва във всички бъдещи търговски преговори. Реакцията на ЕК беше да идентифицира четири конкретни области за допълнителен по-подробен анализ и макар че според ЕИСК те не са всеобхватен списък, в глави от 7-ма до 10-та на настоящото становище той предоставя подробна информация по тези конкретни въпроси.

1.12 Комитетът приветства също така целта за елиминиране на „необоснованите искове“ от всеки бъдещ механизъм за защита на инвеститорите. Важно е страните по всяко МИС да разполагат със защитата на общ политически филтър, който да им позволява по споразумение да блокират по основателни причини иск за завеждане на арбитражно дело.

1.13 Инвеститорите следва да бъдат насърчавани да прибегват до разрешаване на спорове въз основа на споразуменията само в краен случай и да търсят алтернативни методи като помирение и медиация. Частното застраховане и основаващата се на договор защита са подходящи средства, чрез които чуждестранните инвеститори могат да сведат риска до минимум.

1.14 Необходимостта от защита на преките чуждестранни инвестиции варира в различните страни. В страни с демократично функционираща, развита правна система без корупция инвестиционните спорове би трябвало да се решават чрез медиация, в националните съдилища и между държавите. Тези компоненти са налице в ЕС, САЩ и Канада и настоящите високи равнища на трансатлантическите инвестиционни потоци показват убедително, че липсата на разпоредби относно УСИД не възпрепятства инвестициите. Ето защо ЕИСК заключава, че регламентирането на УСИД не е необходимо в ТПТИ или ВИТС и се противопоставя на включването му.

1.15 УСИД има потенциала да осуети както ТПТИ, така и ВИТС. Европейската комисия трябва да обмисли дали понататъшното преследване на тази политически чувствителна и непопулярна сред обществеността цел представлява разумен и правилен път напред.

1.16 Налице е ясно послание от развиващите се страни, че УСИД е неприемлив механизъм, на който твърдо ще се противопоставят все по-голям брой важни глобални участници. Ако не се намери алтернативна система, ще става все по-трудно защитата на потребителите да се включва в бъдещите споразумения с държави, където тя е най-необходима.

1.17 Съществуват значителни опасения, свързани с договорите на ЕС и конституционното право, относно връзките между решенията по УСИД и правния ред в ЕС. Частните арбитражни съдилища могат да постановяват решения, които не са в съответствие с правото на ЕС или нарушават Хартата на основните права. Поради тази причина ЕИСК счита, че е изключително важно съответствието на УСИД с правото на ЕС да се проверява от Съда на Европейския съюз чрез официална процедура за искане на становище, преди компетентните институции да вземат решение и преди временното влизане в сила на всяко международно инвестиционно споразумение, договорено от Европейската комисия.

Препоръки

1.18 Ако трябва да се намери универсален начин за разрешаване на инвестиционни спорове, той не може да се основава на незначителна промяна на настоящата система на УСИД, която е с много ниско равнище на публична подкрепа.

1.19 В момент, когато всички държави от Г-7 участват в напреднал етап на преговори за всеобхватни търговски и инвестиционни споразумения, е налице уникална възможност да се намери надеждна система, която съчетава легитимните интереси на инвеститорите с правата на дадена държава.

1.20 Ако решението занаяпред следва да бъде единен орган, той не би трябвало да се състои от частни адвокати, трябва да бъде по-достъпен за МСП и да има заложено право на обжалване.

1.21 ЕИСК настоятелно призовава Европейската комисия да обмисли предложенията на ЮНКТАД за реформа на УСИД и заключава, че създаването на международен инвестиционен съд представлява най-доброто решение за гарантиране на демократична, справедлива, прозрачна и справедлива система.

2. Въведение

2.1 Приемайки с голямо мнозинство своето становище REX/390⁽¹⁾, ЕИСК реши да изготви становище по собствена инициатива относно УСИД. Въпреки че тази препоръка се отнасяше специално за ТПТИ, впоследствие беше постигнато съгласие обхватът да се разшири и да обхване защитата на инвеститорите и УСИД в споразуменията за търговия и инвестиции с трети страни.

2.2 Въпреки че настоящото становище разглежда в широк смисъл последиците от УСИД, голяма част от използваните материали и позовавания неминуемо се отнасят за ТПТИ. По време на преговорите за ТПТИ системата на УСИД беше доминираща за заинтересованите страни от ЕС и САЩ.

2.3 ЕС проведе обществена консултация онлайн в продължение на повече от 15 седмици (от март до юли 2014 г.) относно УСИД в ТПТИ. ЕИСК реши, че е разумно да се изчака публикуването на резултатите от тази консултация и да проведе последващо публично изслушване, преди да приключи с изготвянето на становището си. Резултатите бяха публикувани в средата на януари 2015 г., след което се проведе изслушване на 3 февруари 2015 г. И двете бяха от голяма помощ при изготвянето на настоящото становище.

3. Контекст

3.1 Системата

3.1.1 УСИД е инструмент на международното публично право, който дава на чуждестранен инвеститор правото да започне процедура срещу чуждестранно правителство за уреждане на спор в съответствие с договореностите в МИС. Договорите са замислени да въведат някои основни задължения на страните във връзка с чуждестранните инвестиции, предоставяйки гаранции, че правителствата ще спазват основни принципи, като например

- задължение да не се извършва дискриминация въз основа на националност и да се гарантира справедливо и равноправно третиране;
- забрана за пряко или непряко отчуждаване без бърза, адекватна и защитна компенсация;
- защита на възможността за трансфер на капитал.

3.1.2 В случай на предполагаемо нарушение на тези задължения от страна на държавата, чуждестранните инвеститори, въз основа на условията на международното инвестиционно споразумение, могат да прибегнат до международен арбитраж чрез механизма за УСИД. Ищите трябва да докажат, че с въпросните мерки са им нанесени значителни вреди. Ако жалбата бъде уважена, приемащата държава трябва да им осигури обезщетение за нанесените вреди. За разлика от Органа за разрешаване на спорове към СТО, ако дадена държава загуби дело, тя не е задължена да промени законодателството си.

3.1.3 УСИД се основава до голяма степен на аргумента, че то предоставя деполитизирано неутрално пространство за уреждане на спорове между чуждестранните инвеститори и приемащите държави. То дава възможност на дружествата да съдят държавите в международни съдилища. Тази мярка се предоставя само на чуждестранни или на транснационални корпорации, действащи чрез трансгранично дъщерно дружество. Засегнати общности, граждани, местни предприемачи и правителства не могат да се възползват от този механизъм.

3.1.4 Арбитрите не са шатни съдии на публична длъжност, както в националните съдебни системи. Трибуналите са съставени основно от по трима частни адвокати, които заседават при закрити врати и се определят на *ad hoc* принцип. Тяхното решение е окончателно и не подлежи на каквато и да е процедура на официално обжалване.

⁽¹⁾ Становище на ЕИСК относно Трансатлантическите търговски отношения и позицията на ЕИСК относно засиленото сътрудничество и евентуалното сключване на Споразумение за свободна търговия между ЕС и САЩ, ОВ С 424, 26.11.2014 г., стр. 9.

3.1.5 Ако двете страни по спора поискат това, производството по УСИД може да остане напълно поверително, дори ако спорът включва въпроси от обществен интерес. Въпреки че стандартното ДИС със САЩ предоставя по-голяма прозрачност, поверителността е все още налице в много настоящи споразумения. Ако се прилагат всеобхватно, правилата за прозрачност на UNCITRAL значително ще подобрят тази ситуация.

3.2 Факти и статистика

3.2.1 93 % от двустранните инвестиционни споразумения съдържат разпоредба относно УСИД⁽²⁾. УСИД присъства и в някои международни търговски споразумения като НАФТА и в международни инвестиционни споразумения като например Договора за енергийната харта. През 2014 г. Договорът за енергийната харта изпревари НАФТА като договора, върху който най-често са се правили позовавания⁽³⁾.

3.2.2 От 50-те години на миналия век досега държавите членки са сключили над 1 400 двустранни инвестиционни споразумения, което представлява около половината от общия брой⁽⁴⁾. Всички те съдържат до голяма степен сходни разпоредби за защита на инвеститорите и УСИД. Посочва се, че инвеститорите от ЕС са най-големите потребители на УСИД в световен мащаб (50 % от всички случаи).

3.2.3 Понастоящем ЕС води преговори за ТПТИ със САЩ, за всеобхватно ССТ с Япония и неотдавна приключи преговорите с Канада. Те повече от всеки друг въпрос предизвикаха широк обществен дебат относно необходимостта от механизъм за УСИД в главите относно инвестициите.

3.2.4 Само девет от държавите — членки на ЕС, имат двустранно инвестиционно споразумение със САЩ (България, Естония, Латвия, Литва, Полша, Румъния, Словакия, Хърватия и Чешката република), седем имат двустранно инвестиционно споразумение с Канада и нито една с Япония. Всички те предхождат присъединяването към ЕС.

3.2.5 Обемът на ПЧИ на инвеститори от САЩ в тези девет държави членки се равнява на 1 % от общите преки чуждестранни инвестиции на САЩ в ЕС. Що се отнася до преките чуждестранни инвестиции от тези държави членки към САЩ, те представляват едва 0,1 % от общия обем на ПЧИ в САЩ⁽⁵⁾.

3.3 Брой на случаите на УСИД

3.3.1 Случаите на УСИД нараснаха драстично между 2002 г. и 2014 г. (58 през 2013 г. и 42 през 2014 г.)⁽⁶⁾, като броят на арбитражните дела въз основа на споразуменията достигна 610 до края на 2014 г. Но тъй като повечето арбитражни форуми не поддържат публичен регистър на исковете, се очаква общият брой на случаите да бъде по-висок.

3.3.2 От 356-те известни случая, които са приключени, 25 % са решени в полза на инвеститора и 37 % — в полза на държавата. Специфичните условия на 28 % от случаите останаха поверителни.

3.4 Времетраене и разходи

3.4.1 Средният размер на разходите за арбитражно дело е 4 млн. щ. д. на страна, приблизително 82 % от които са правни разноски⁽⁷⁾. За приключването на някои дела са необходими няколко години.

3.4.2 Високите разходи доведоха до нарастване на броя на исковете, финансирани от трета страна. Като намалява финансовия риск за дружествата, това допринася за увеличаването на необоснованите случаи, за които някои държави все още поемат пълните съдебни разноски. ЕИСК категорично се противопоставя на докладваните спекулативни инвестиции от страна на хедж фондове в специфични случаи на УСИД срещу дял от всяко присъдено обезщетение⁽⁸⁾.

⁽²⁾ ОИСП (2012 г.), ISDS a scoring paper for the investment policy community (УСИД — рамков документ за инвестиционната политика).

⁽³⁾ ЮНКТАД, Recent Trends in IIAs and ISDS (Последни тенденции в сферата на МИС и УСИД) № 1, февруари 2015 г. http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/webdiaepcb2015d1_en.pdf

⁽⁴⁾ Придружителна бележка към обществената консултация относно УСИД в ТПТИ.

⁽⁵⁾ UNCTAD — ISDS Information Note on the US and EU (ЮНКТАД — Информационна бележка относно УСИД във връзка със САЩ и ЕС).

⁽⁶⁾ Вж. бележка под линия 3.

⁽⁷⁾ Е (SN/EP/6777), 10.12.2013 г.

⁽⁸⁾ Изследователски център на Европейския парламент „ISDS and prospects for reform“ (УСИД и перспективите за реформа) http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2015/545736/EPRS_BRI%282015%29545736_EN.pdf

4. Аргументи в полза на УСИД

4.1 С изключение на Ирландия, всички държави членки предвиждат УСИД в двустранните инвестиционни споразумения. Също така има 190 двустранни инвестиционни споразумения в рамките на ЕС, които са свързани с 16 % от всички известни случаи на УСИД в световен мащаб.

4.2 Мандатът на ЕК за преговори, одобрен през 2012 г. от тогавашните 27 държави членки, включва целта за изграждане на механизъм за УСИД. Предвижда се създаването на „ефективен и съвременен механизъм за уреждане на спорове“.

4.3 Позицията на ЕК ⁽⁹⁾ е, че УСИД е:

— *важен инструмент за защита на инвестициите и следователно за насърчване и гарантиране на икономическия растеж в ЕС;*

— *ефективен начин за изпълнението на задълженията, които нашите търговски партньори са договорили с нашите инвеститори при сключването на инвестиционни договори.*

4.4 Кръгла бизнес маса, организирана от група „Работодатели“ на ЕИСК относно ТПТИ, заключи в съвместна декларация ⁽¹⁰⁾, че: „Международно споразумение като ТПТИ би трябвало да създава подходящи условия за привличане на високо равнище от бъдещи инвестиции на трансатлантическия пазар. Това включва осигуряване на широк достъп и недискриминационно третиране на инвеститорите от двете страни и подобряване на настоящата рамка за защита на инвеститорите, включително УСИД, като тя става по-достъпна за МСП и като се намира подходящ баланс между правата на инвеститорите, правото на държавите и местните органи да регулират в интерес на обществото“. Необходимостта да се следи клаузите в ТПТИ, отнасящи се за УСИД, по никакъв начин да не накърняват възможността на държавите — членки на ЕС, да законодателстват в обществен интерес, намери израз и в заключенията на съвместно заседание относно трансатлантическите преговори, организирано през юни 2014 г. от заинтересованите категории „потребители“, „защитници на околната среда“ и „зеделски стопани“.

4.5 Необходимостта от система за УСИД има силната подкрепа на бизнес общностите от двете страни на Атлантическия океан, които виждат в нея основна гаранция за чуждестранните инвеститори и твърдят, че

— *тя е съществена част от защитата на инвестициите, която предоставя неутрален и основаващ се на факти механизъм за решаване на спорове с разпоредби за насърчване спазването на правото и предотвратяване на злоупотреби;*

— *тя спомага за установяване на правото на държавите да регулират и правото на инвеститорите да бъдат защитени по силата на международното право.*

4.6 Беше заявено също така, че УСИД е крайно средство и се използва само в изключителни случаи, когато всички възможности са се оказали неуспешни, и че около 90 % от двустранните търговски споразумения никога не са били използвани от инвеститорите за завеждане на дело. Въпреки че обемът на преките чуждестранни инвестиции в световен мащаб надвишава 25 млрд. щ. д., от 1987 г. насам са заведени само около 500 дела. Арбитражното решение предвижда само парично обезщетение. Арбитрите нямат възможността да променят законодателството или мерките, приети от държавите ⁽¹¹⁾.

4.7 Бизнес общността също така твърди, че една функционираща и модерна система за УСИД е важна и за МСП, които са завели 22 % от регистрираните в световен мащаб дела ⁽¹²⁾.

4.8 Въпреки призивите на бизнес общността за преговори за либерално споразумение за инвестиции ⁽¹³⁾ се признава, че би трябвало да бъдат взети мерки, за да стане УСИД по-ефективен, модерен, предвидим и прозрачен инструмент. Подкрепят се по-ясни определения на важни понятия като „инвеститор/инвестиции“, „справедливо и равноправно третиране“ и „непряко отчуждаване“ ⁽¹⁴⁾.

⁽⁹⁾ ЕС Factsheet on ISDS (Справка на ЕК относно УСИД), параграф 2, 3.10.2013 г.

⁽¹⁰⁾ Кръгла бизнес маса, организирана от ЕИСК — Съвместна декларация относно ТПТИ, 16.12.2014 г.

⁽¹¹⁾ Бизнес Европа — ISDS — Overview of BusinessEurope position (УСИД — преглед на позицията на BusinessEurope) — февруари 2015 г.

⁽¹²⁾ Пак там и в Eurochambres Position Paper — Views and priorities for the negotiations with the US for the ТПТИ (Виждания и приоритети относно преговорите за ТПТИ със САЩ), 6.12.2013 г.

⁽¹³⁾ Transatlantic Business Council — Comments of TBC concerning the proposed ТПТИ (Бележки на Трансатлантическия бизнес съвет относно предложеното Трансатлантическо споразумение за търговия и инвестиции), 10.5.2013 г.

⁽¹⁴⁾ Business Europe — ТПТИ — An Indispensable Tool to protect Investors (УСИД — незаменим инструмент за защита на инвеститорите), 2.5.2014 г. ISDS — Overview of BusinessEurope position (УСИД — преглед на позицията на BusinessEurope) — февруари 2015 г.

4.9 Посочва се аргументът, че — като се има предвид изключително голямото внимание, което привличат ТПТИ, ВИТС и преговорите за споразумение за свободна търговия между ЕС и Япония — непостигането на споразумение чрез преговори в такива случаи би се отразило отрицателно на перспективите за договаряне на разпоредби за УСИД във всяко друго двустранно инвестиционно споразумение, тъй като всяко споразумение ще оказва въздействие и върху други, които са още в процес на подготовка.

5. Опасения и възражения

5.1 Подкрепата за УСИД не се проявява в други ключови области на гражданското общество. Въпреки това съществува широк консенсус по въпроса, че чуждестранните инвеститори имат нужда от защита срещу пряко отчуждаване, да не са подлагани на дискриминация и да имат достъп до същите възможности, които са отворени за национални инвеститори.

5.2 Силна опозиция срещу трансатлантическото споразумение беше изразена от профсъюзите, НПО, организации на потребителите, екологични организации и организации за обществено здраве.

5.3 Основната тревога е, че системата за УСИД не е годна за постигане на целта си и издига транснационалния капитал до правен статут, равностоен на този на суверенна държава. Комитетът обаче отбелязва, че ако две държави желаят да насърчават икономическите отношения помежду си посредством МИС, всяка ще даде обещание на другата, че ще гарантира определени нива на третиране на инвеститорите и инвестициите от другата държава.

5.4 От умерено начало, когато системата за УСИД беше проектирана така, че да подпомага преките чуждестранни инвеститори да получават компенсация за пряко отчуждаване на частна собственост от националните правителства в развиващите се страни с лошо функциониращи съдебни системи, тя бързо прерасна в механизъм, който:

— коренно промени равновесието на силите между инвеститори, държави и други засегнати страни;

— дава на корпоративните права приоритет над правото на правителствата да регулират и над суверенното право на народите да решават собствените си дела.

5.5 Понятието за отчуждаване се разшири, включвайки *мерки, равностойни на отчуждаване, непряко и регулаторно отчуждаване*. В резултат на това се допускат искове срещу всички държавни мерки, които биха могли потенциално да окажат въздействие върху печалбите, бъдещите печалби или основателно очакваните печалби, дори ако въпросната политика или мярка е от общ характер и не се прилага за конкретната инвестиция.

5.6 Неблагоприятни национални съдебни решения бяха оспорвани като „отчуждаване“, включително искът за 500 млн. щ. д. на фармацевтичния гигант Eli Lilly срещу Канада, в който се твърди, че решения на Федералния съд, отнасящи се до два патентовани лекарствени продукта, нарушават инвеститорските права на предприятието. Това е първият опит от страна на фармацевтична корпорация — притежател на патент, да използва извънредни привилегии, предоставени от търговски споразумения на САЩ, като инструмент за постигане на по-голяма монополна патентна защита⁽¹⁵⁾.

5.7 Адвокатски кантори, специализирани в областта на корпоративното право, понастоящем дават консултации и правят капитал от случаи, които нямат почти нищо общо с отчуждаването на частна собственост. Няколко адвокатски кантори, занимаващи се с инвестиционно право, яхнаха вълната на арбитражите и имат господстващо положение в този бизнес.

5.8 *Необходимо ли е УСИД в рамките на ТПТИ?*

5.8.1 В ТПТИ е трудно да се твърди, че инвеститорите имат основание да се безпокоят за националните правни системи. Както ЕС, така и САЩ имат добре развити и солидни правни системи. Няма видима причина, поради която правата на чуждестранните инвеститори да не могат да бъдат защитени адекватно чрез включване просто на разпоредба за недискриминационна правна защита и равнопоставен достъп до националните съдилища. Подобни аргументи могат да бъдат приведени и в случаите с Канада и Япония. Ако се окаже трудно международните права да се прилагат чрез преговори, медиация или в националните съдилища в тези държави със силно развита демокрация, тогава спорът следва да се разреши преди всичко чрез споразумение между държавите.

⁽¹⁵⁾ <https://www.citizen.org/eli-lilly-investor-state-factsheet>

5.8.2 В доклад на LSE, в който се анализира моделът на двустранно инвестиционно споразумение със САЩ от 2012 г., се посочва, че в „отделни области ДИС със САЩ излиза значително извън правото на Обединеното кралство. По тези причини и имайки предвид мащаба на инвестициите на САЩ в Обединеното кралство, считаме, че е налице значителен риск Обединеното кралство да трябва да заплати значителна политическа цена под формата на изоставяне или модифициране на бъдещи предпочитани политики поради възражения на инвеститори от САЩ в Обединеното кралство“.

5.8.3 Не е правдоподобно да се твърди, че липсата на механизъм за УСИД е спирачка за чуждестранните инвестиции. Обемът на чуждестранните инвестиции варира значително в ЕС. Някои от държавите — членки на ЕС, които разполагат с процедури за УСИД в ДИС със САЩ, получават най-малко входящи инвестиции от САЩ:

- обемът на преките чуждестранни инвестиции между САЩ и ЕС понастоящем възлиза на над 2,5 млрд. щ. д. (1,5 млрд. евро) между двете страни. Само Белгия разполага с ниво на преки чуждестранни инвестиции от САЩ четири пъти по-високо от това на Китай.
- Бразилия — най-големият получател на преки чуждестранни инвестиции в Латинска Америка — няма споразумения за инвестиции, които да предвиждат УСИД.
- Австралия показва, че дадена държава може убедително да изключи защитата на инвестициите от търговското си споразумение с една държава (САЩ) и същевременно да я включи в споразумението си с друга (Корея). Няма причина ЕС да не може да следва същия път.

5.8.4 Крайно съмнително е дали липсата на механизъм за УСИД в рамките на ТПТИ би намалило възможността на ЕС да включва УСИД в бъдещи двустранни инвестиционни споразумения със страни, които не са членки на ОИСР, като например Китай. Китай вече изгради гъста мрежа от повече от 130 двустранни инвестиционни споразумения (включително с 26 държави членки). В Китай желанието за споразумение е също толкова силно, колкото и в ЕС. Спорно е обаче дали би било в интерес на ЕС да се даде възможност на китайските държавни предприятия, които по същество са инструмент на китайското правителство, да използват механизма за УСИД за противопоставяне на правителствената политика. Това би позволило на чужда страна да използва нещо, което се предполага, че е търговска процедура, при въпроси, които би трябвало да бъдат решавани чрез преговори и дипломатия.

5.8.5 Заклученията от подробно изследване, публикувано през март 2015 г. от Центъра за европейски политически изследвания, Центъра за трансатлантически отношения и Университета „John Hopkins“, гласят: „[...] включването на глава за закрила на инвестициите в ТПТИ заедно с УСИД е малко вероятно да доведе до значителни икономически или политически ползи за ЕС. Нашият анализ показва още, че включването на такива разпоредби би довело до значителни икономически и политически разходи за ЕС. Въпреки че е важно да не се надценява размерът на потенциалните разходи, общата ни оценка е, че е много вероятно разходите да надхвърлят потенциалните ползи за ЕС. Във тази връзка смятаме, че би било разумно ЕС да обмисли алтернативни варианти, освен ако УСИД не е съпроводено от значителни отстъпки от страна на Съединените щати с цел компенсиране на свързаните с УСИД разходи“⁽¹⁶⁾.

5.9 Политическата сцена в момента

5.9.1 Южна Африка, Боливия, Еквадор, Венецуела и Индонезия започнаха да отменят или постепенно да прекратяват действието на съществуващи двустранни инвестиционни споразумения. Съобщава се, че Индия също преразглежда своите договори, а вследствие на делото Philip Morris Австралия обяви, че в никое бъдещо споразумение няма да се съгласи да включи клауза за УСИД.

5.9.2 Националната конференция на законодателите, в която са представени всичките 50 щатски парламента на САЩ, обяви⁽¹⁷⁾, че „няма да подкрепи което и да е търговско споразумение, което предвижда УСИД“, тъй като то ограничава „тяхната възможност като щатски законодатели да приемат и прилагат справедливи, недискриминационни правила, които защитават общественото здраве, безопасността и благоденствието, гарантират здравето и безопасността на работниците и опазването на околната среда“.

⁽¹⁶⁾ „Transatlantic Investment Treaty Protection“, документ, публикуван едновременно на интернет страниците на Центъра за европейски политически изследвания (www.ceps.eu) и на Центъра за трансатлантически отношения (<http://transatlantic.sais-jhu.edu>).

⁽¹⁷⁾ <http://www.citizen.org/documents/State-Legislators-letter-on-Investor-State-and-TPP.pdf>

5.9.3 Отпорът срещу УСИД се разраства и в Европа, като Германия, Австрия, Гърция и Франция поставят под въпрос правата на инвеститорите в ТПТИ.

5.9.4 „Предупредителни изстрели“ бяха дадени в ЕП от членове на влиятелната INTA, които призоваха УСИД да отпадне от ТПТИ.

5.9.5 Комитетът на регионите предупреждава, че УСИД между ЕС и САЩ, което заобикаля обичайните съдилища, води до значителен риск и затова не го счита за необходимо⁽¹⁸⁾.

5.9.6 Тези намерения отразяват нагласите на много европейски организации на гражданското общество, които са против УСИД в ТПТИ. Един от ключовите моменти е, че ако инвеститор се обърне най-напред към националната съдебна система и съдът постанови окончателно решение, този инвеститор може въпреки това да подаде иск пред инвестиционен трибунал. Така арбитражният трибунал се превръща в последна инстанция, което се възприема като проклятие за демокрацията.

6. Обществена консултация на Европейската комисия относно защитата на инвеститорите и УСИД в рамките на ТПТИ

6.1 ЕИСК приветства решението на Европейската комисия да даде ход на обществена консултация относно УСИД в ТПТИ. Като се изключат дублиращите се подадени мнения, бяха получени 143 053 отговора, които засвидетелстват степента на обществен интерес. Работният документ на службите на Комисията, публикуван през януари 2015 г., предлага задълбочен анализ на съдържанието и темите на обществената реакция⁽¹⁹⁾.

6.2 Консултацията беше проведена въз основа на референтен текст, базиран на ВИТС. За съжаление този проект на споразумение, както и това със Сингапур не бяха предмет на обществена консултация. Въпреки това фактът, че ВИТС, по което преговорите са приключили, беше използвано като основа за обществена консултация, така да се каже „след като масилото по документа е изсъхнало“, доведе до някои опасения, че публичното обсъждане е било *почти свършен* факт, имащ за цел безкритично да одобри новото поколение инвестиционни споразумения, предложени от ЕС. Това опасение беше подсилено от факта, че документът за консултацията се концентрираше върху условията и не съдържа никакви конкретни въпроси относно включването на принципа на УСИД в рамките на ТПТИ. Целта на консултацията обаче беше да се получи становището на заинтересованите страни относно начините за усъвършенстване на УСИД в ТПТИ.

6.3 Консултацията добави малко нови аспекти към потока от информация от вече активния онлайн обществен дебат относно УСИД. Въпреки това тя беше изключително полезна мярка за съчетаването на различните направления на дискусиата и за предоставянето на възможност за пряк принос на гражданското общество.

6.4 Жалко е, че някои защитници на УСИД отхвърлиха 97 % от отговорите, внесени колективно посредством различни онлайн платформи. Колективните отговори са легитимна част от обществената консултация. ЕИСК приветства увереността, изразена от Европейската комисия, че „всички отговори бяха взети предвид при равни условия“.

6.5 ЕИСК отбелязва, че по-малко от 1 % от анкетираните са заявили, че са инвеститори в САЩ, но не смята, че това е обезпокоително. Широкият принос на гражданското общество и общественото мнение са от съществено значение и жизненоважни елементи относно такива въпроси като демокрацията и суверенните права на държавите да определят собствената си дейност.

6.6 Европейската комисия идентифицира четири области, в които би трябвало да се търсят по-нататъшни подобрения:

- защита на правото на регулиране;
- създаване и функциониране на арбитражни трибунали;
- връзка между националните съдебни системи и УСИД;
- преразглеждане на решения по УСИД чрез механизъм за обжалване.

⁽¹⁸⁾ CoR — ТПР — ECOS-V-063 02/15.

⁽¹⁹⁾ http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2015/january/tradoc_153044.pdf

Те са подробно развити в концептуалния документ „Инвестиции в рамките на ТПТИ и отвъд него — пътят на реформите“, представен от комисар Malmström пред Европейския парламент и Съвета през май 2015 г.

6.7 ЕИСК с изненада научи, че на срещата за диалог с гражданското общество, проведена на 18 май, е било потвърдено, че моделът за защита на инвеститорите, използван понастоящем в преговорите по споразумението за свободна търговия с Япония, е договореният в рамките на ВИТС. Като се има предвид, че в своя концептуален документ „Инвестиции в рамките на ТПТИ и отвъд него — пътят на реформите“, представен на ЕП на 6 май, комисарят набеляза редица области за допълнително подобрене в текста на ВИТС, Комитетът изразява загриженост, че той продължава да бъде основата за преговори с такъв важен глобален партньор като Япония.

7. Правото на регулиране

7.1 ЕИСК е обезпокоен от факта, че изявленията в обществената консултация на Европейския форум на услугите призовават изключенията и ограниченията да бъдат сведени до минимум и Европейската комисия „да използва своя мандат за преговори по силата на Договора от Лисабон, за да подобрява и укрепва, а не да отслабва“ УСИД. Тези искания включват „неограничени клаузи за най-благодетелствана нация и за национално третиране, неограничена клауза за справедливо и равноправно третиране; широка защитна клауза, никакви изключения за отделни сектори, никакви механизми за филтриране, пълно обезщетяване при пряко и непряко отчуждаване“⁽²⁰⁾.

7.2 УСИД все по-често се използва за заобикаляне на националните правни системи и вместо това да се завеждат искове срещу правителства пред частни международни арбитражи и да се претендира за обезщетение с пари на данъкоплатците за политики от обществен интерес, за които се твърди, че ограничават печалбите. Това е особено широко разпространено в сферите на здравеопазването и опазването на околната среда.

7.3 Неотдавнашни случаи, предизвикали широк отзвук, засилиха съпротивата срещу УСИД:

- Philip Morris срещу Австралия във връзка с цигарените опаковки, като компанията твърди, че те я лишават от стойността на инвестицията ѝ в търговски марки и друга интелектуална собственост;
- използвайки разпоредби на Договора за енергийната харта, Vattenfall иска над 3,7 млрд. щ. д. от Германия заради решението ѝ за постепенен отказ от ядрената енергия;
- Lone Pine срещу Канада за 250 млн. канадски долара, след като провинция Квебек по екологични съображения наложи мораториум върху хидравличното разбиване;
- Veolia срещу Египет заради неговото решение за увеличаване на минималната работна заплата, тъй като това щяло да намали печалбата на дружеството;
- Либия е осъдена да плати на кувейтско дружество 935 млн. щ. д. за пропуснати ползи от реално съществуващи и сигурни възможности, произтекли от отмяната на проект в областта на туризма⁽²¹⁾. Инвеститорът е вложил в проекта само 5 млн. щ. д. и строителството въобще не е започнало.
- Срещу Румъния беше заведен иск от Micala заради инвестиция, направена от дружеството в рамките на инициатива на правителството за стимулиране на бизнеса, преди страната да се присъедини към ЕС. След присъединяването си, за да спази правилата за държавна помощ, Румъния се отказа от програмата си за стимулиране. Трибуналет присъди обезщетение от 116 000 щатски долара плюс лихви (обща сума по оценки, възлизаща на 250 000 щатски долара) за неспазване на задълженията на страната по двустранното инвестиционно споразумение. През 2014 г. ГД „Конкуренция“ разпореди на Румъния временно да не извършва заплащането, тъй като то би било сметено за незаконна държавна помощ. Въпреки това арбитражите упълномощиха Micala да търси обезщетение пред съдилищата на САЩ, използвайки клауза, която се позовава на Нюйоркската конвенция.

⁽²⁰⁾ Отговор на ЕСФ в обществената консултация относно УСИД, 20.6.2014 г.

⁽²¹⁾ <http://www.iisd.org/itn/2014/01/19/awards-and-decisions-14/>

7.4 Инвестиционните споразумения забраняват всякакви ограничения на репатрирането на средства или печалби. Правителствата не могат да налагат контрол върху капиталите, за да предотвратят атаки срещу своите валути или да ограничават притока на „горещи пари“ в условията на криза, въпреки че МВФ смята този вид контрол за важна политическа мярка. Нито една държава членка не е била по-тежко засегната от случаи на УСИД от Аржентина, която трябваше да плати на САЩ над 500 млн. щ. д. след решението си да отдели песото от щатския долар през 2002 г.

7.5 Изключения за публични услуги съществуват в глава 11 от ВИТС (*Трансгранична търговия с услуги*), но не съществуват освобождавания или изключения за тях съгласно глава 10 (*Закрила на инвестициите*). Въпреки че по принцип трябва да е правилно инвеститорите да са защитени срещу произволни действия от страна на държавните органи, дефиницията за *отчуждаване* и особено за *непряко отчуждаване* поражда опасения относно способността на държавите да започнат отново, по легитимни съображения, свързани с публичната политика, да извършват определени дейности, които понастоящем се осъществяват от търговски субекти. Отчуждаването съгласно глава 10 включва всеки законодателен акт, водещ до намаляване на стойността на частно предприятие. Обезщетението трябва да отразява „действителната загуба“. Това би могло да направи икономически непосилно за държави повторното одържавяване на предоставянето на услуги.

7.6 Във ВИТС се признава, че определението на непряко отчуждаване е твърде широко и приложение X.11 параграф 3 има за цел да изясни въпроса чрез дефиниране на онези цели на публичната политика, които не биха представлявали непряко отчуждаване, например в областта на здравеопазването, безопасността или околната среда. Има опасност обаче то да се тълкува като предписание, оставящо други по-широки цели на публичната политика, като например икономическата или бюджетната политика или ренационализацията на основни услуги, отворени за претенции за непряко отчуждаване в контекста на УСИД. Важно е този въпрос да бъде уточнен.

7.7 Обявявайки своите планове за предотвратяване на злоупотребите с УСИД от страна на инвеститорите, ЕК заявява, че би желала в ТПТИ „да се включат разпоредби, които възпират необоснованите искове“⁽²²⁾. Проектът за ВИТС също предвижда ускорена процедура за отхвърляне на неоснователни и необосновани искове. Даването на дефиниция на понятието „необосновани“ в строго правна терминология обаче ще бъде изключително трудно и би могло допълнително да създаде благоприятна почва за специализираните инвестиционни адвокати.

7.8 Проектът за ВИТС предвижда също така изчерпателно определение за „справедливо и равноправно третиране“. То се счита за твърде широко от противниците на УСИД и за недостатъчно гъвкаво от бизнес общността. То все пак дава поле за действие на трибунала да тълкува и не разполага с гъвкав механизъм за преразглеждане.

7.9 Самата заплаха от дело за УСИД може да създаде регулаторна съдържаност, която възпира правителствата да създават законодателство в полза на обществен интерес поради страх от съдебни спорове и произтичащи от тях финансови санкции. Новозеландското правителство например замрази собствения си закон за стандартизирано опаковане на тютюневите изделия, докато не бъде постановено решение по делото Philip Morris срещу Австралия.

7.10 Част от информация на адвокатската кантора Freshfields Bruckhaus Deringer за нейните мултинационални клиенти: „Понастоящем дружествата са по-адекватно запознати с потенциалното значение на инвестиционните споразумения не само като последно средство за защита, когато възникнат проблеми, но също така и като важен инструмент за намаляване на риска при сключването на договор за инвестиции“.

7.11 Въпреки че Европейската комисия се ангажира да гарантира, че в рамките на бъдещи споразумения на ЕС за търговия и инвестиции държавата не може да бъде принуждавана да отмени дадена мярка, това не отчита потенциалното въздействие на заплахата от големи глоби, след като веднъж вече е бил предявен иск за милиарди долари.

7.12 Проектът за ВИТС предвижда също така разноските за арбитража да се поемат от загубилата страна по спора. Това означава, че от предявителите на незначителни искове ще се изисква да заплашат всички разноски. Въпреки това, като се има предвид огромният размер на много от исковете в последно време, е малко вероятно това — съпоставено с потенциалните печалби — да се окаже пречка за богатите мултинационални компании и специализираните адвокатски кантори. От друга страна, разходите от средно 4 млн. щ. д. за всяка страна трябва да действат като основен възпиращ фактор за МСП да предявяват искове в съответствие с разпоредбите за УСИД.

⁽²²⁾ EC Factsheet on ISDS (Справка на ЕК относно УСИД), параграф 8, публикувана на 3 октомври 2013 г.

8. Създаване и функциониране на арбитражни трибунали

8.1 Съществуващата система е обяснена в глава 3. Това е повод за широко разпространена загриженост в консултацията.

Налице е общо съгласие, че УСИД не може да продължава да съществува в сегашната му форма.

8.2 Арбитри по инвестиционни спорове

8.2.1 Арбитрите се подбират за всеки отделен случай, като двете засегнати страни определят своя арбитър и трябва да се договорят за третия. Ако не успеят, обикновено има определящ орган, който взема решение за третия арбитър. Процедурата се различава от тази за националните съдии, които се определят без участие на някоя от засегнатите страни. Те обикновено се номинират от средите на ICSID и UNCITRAL и са строго определени юристи, включително старши адвокати, преподаватели и бивши съдии. За разлика от практиката на СТО, изглежда, че защитници на правителства при УСИД или правителствени преговарящи по инвестиционно споразумение не са били избирани за арбитри по случаи, в които има участие на други държави.

8.2.2 Както твърди Обсерваторията на корпоративна Европа (Corporate Europe Observatory — CEO)⁽²³⁾ много от тях са били съветници по други дела — 50 % за инвеститорите и 10 % за държавите. Понякога се счита че тази размяна на роли сред относително малък брой (15 адвокати са били арбитри в 55 % от всички случаи)⁽²⁴⁾ води до взаимна корпоративна солидарност, която може да доведе до „нездрави компромиси“⁽²⁵⁾. Увеличаването на случаите на отхвърляне от страна на възразяващата страна на предложените арбитри свидетелства за наличието на опасения относно безпристрастността на пула от кандидати⁽²⁶⁾.

8.3 Ясно е, че разпоредбите на ВИТС относно избора и поведението на арбитрите и провеждането на производствата, макар и признати от много като подобрение в някои области, нямат широката подкрепа на гражданското общество. Съществуват сериозни опасения относно създаването и функционирането на арбитражните съдилища:

— Правото на държавите да регулират в интерес на обществото все пак би могло да бъде предмет на иск за обезщетение, който да се разгледа от група от трима частни арбитри.

— Гаранциите срещу конфликти на интереси са слаби и не допринасят много за разсейване на опасенията, че това може да бъде премахнато в рамките на система за УСИД. Член X.25 от ВИТС посочва, че арбитрите трябва да следват насоките на Международното сдружение на адвокатските колегии относно конфликтите на интереси в международния арбитраж. Това обаче не решава основния проблем конкретни лица да изпълняват ролята на съветник и на арбитър за една и съща страна в различни случаи, който е ключовият въпрос при конфликт на интереси.

— Проектът за ВИТС определя, че правилата за прозрачност на UNCITRAL се прилагат по отношение на публикуването на информация за обществеността и че изслушванията са публични. Тази първоначално привлекателна мярка в полза на прозрачността е силно повлияна от факта, че трибуналот разполага с широка свобода на преценка за това дали да провежда заседания при закрити врата и дали да отказва оповестяване на документи.

⁽²³⁾ Обсерваторията на корпоративна Европа (CEO) е група с нестопанска цел в областта на научните изследвания и кампанийните дейности, която извършва изследователска дейност и публикуване на доклади относно дейности на корпоративното лобиране на равнището на ЕС (<http://corporateeurope.org/>).

⁽²⁴⁾ Служба на ЕП за парламентарни изследвания (EPRS) — УСИД — актуално състояние и перспективи за реформа, 21.1.2014 г.

⁽²⁵⁾ Работен документ на ОИСР относно международните инвестиции № 2012/3, стр. 44–45.

⁽²⁶⁾ ЮНКТАД — Реформа на УСИД — в търсене на пътна карта — бележка № 2, юни 2013 г., стр. 4.

9. Връзка между националните съдебни системи и УСИД

9.1 ПЧИ се ползват понастоящем с почти уникално право, чрез което дадено лице може да внесе иск за арбитраж срещу държава съгласно международното право. Правото в областта на правата на човека предоставя специфични права, но, до голяма степен за да се избегне заобикаляне на националните съдебни системи, от физическите лица се изисква да изчерпят правните средства за защита, преди да може иск да бъде внесен пред международен съд. ВИТС не изисква изчерпване на местните средства за правна защита. От инвеститорите се изисква само да потърсят консултация.

9.2 Държавите членки изразиха сериозни, свързани с договорите и конституционното право, опасения относно УСИД, както то е заложено във ВИТС и както е предвидено за ТПТИ⁽²⁷⁾. Предложените подобрения на УСИД в двустранните инвестиционни споразумения към днешна дата не са разсеяли тези опасения⁽²⁸⁾. В своята търговска политика (членове 205 и 207 от ДФЕС) ЕС е обвързан от принципите, залегнали в член 3 от ДЕС, в Хартата на основните права и други правни стандарти на ЕС.

Въпреки това, в рамките на търговско споразумение, където инвестиционните спорове се уреждат от международни арбитражни процедури, които не са обвързани по такъв начин, е възможно да се достигне до решения, които не са в съответствие с правото на ЕС (вж. параграф 7.3 — *Micula* срещу Румъния).

9.3 Това делегиране на юрисдикция на частните арбитражни съдилища, които не са обвързани от принципите на ЕС, може да не бъде обхванато от Договора от Лисабон и би могло да бъде значително превишаване на правомощията. Съдът на Европейския съюз (СЕС) постанови, че установяването на подобна международна юрисдикция зависи от това да не се накърнява принципът на зачитане на автономията на правната система на ЕС и разпределянето на правомощията, установено в Договора⁽²⁹⁾.

9.4 Тъй като УСИД в рамките на ТПТИ трябва да бъде установено в рамките на смесено споразумение, е необходимо съгласието на 28-те парламента на държавите членки преди (предварителното) влизане в сила. Принципът на субсидиарност трябва да бъде признат по отношение на изключването на националните съдилища.

9.5 Следва да се признае, че съществува напрежение между правото на ЕС и международното право, по-специално в случаите, в които се засяга монополът върху юрисдикцията на Съда на ЕС (член 19 от ДЕС и член 263 от ДФЕС и следващите). Становището на Съда на Европейския съюз във връзка с присъединяването на ЕС към Европейската конвенция за правата на човека⁽³⁰⁾ и подходът на Европейската комисия, която призовава за върховенство на правото на ЕС в случая *Micula* срещу Румъния, са доказателства в това отношение. Член 14.16 от проекта за ВИТС отрича прякото действие на ВИТС и изисква разпоредбите на споразумението да бъдат включени в правото на ЕС или на държавите членки, за да може да бъдат използвани от инвеститорите. Това допълнително усложнява отношенията между правния ред на ЕС и делата по УСИД, гледани от арбитражните трибунали.

9.6 По отношение на създаването на първата по рода си система за УСИД в договорите за свободна търговия на ЕС със световно въздействие върху държавите членки и много граждани на ЕС, ЕИСК е на мнение, че е абсолютно наложително СЕС да извърши преглед на съответствието с правото на ЕС предварително. Това е от особено значение по отношение на основните ценности на ЕС и общата референтна рамка, но също така и по отношение на монопола на Съда върху правното тълкуване и субсидиарността. Следователно трябва да се получи подходящо правно становище и то да бъде взето предвид, преди споразумението да влезе в сила, а също и преди неговото временно прилагане (член 218 от ДФЕС). В това отношение следва да се отбележи, че ако ВИТС влезе в сила, то съдържа замразяваща клауза, която в случай на прекратяване би продължила действието на разпоредбите за 20 години за инвестициите, направени преди прекратяването.

⁽²⁷⁾ Правно становище: „Europa- und verfassungsrechtliche Vorgaben für das Comprehensive Economic and Trade Agreement der EU und Kanada (CETA)“ (Европейски разпоредби и разпоредби на конституционното право за Всеобхватното икономическо и търговско споразумение (ВИТС) между ЕС и Канада) от д-р Andreas Fischer-Lescano, Бремен, октомври 2014 г.; „Modalities for investment protection and Investor-State Dispute Settlement (ISDS) in TTIP from a trade union perspective“ (Начини за защита на инвеститорите и уреждане на спорове между инвеститорите и държавата (УСИД) в ТПТИ от перспективата на синдикатите) от д-р Markus Krajewski, Friedrich-Alexander-University, Ерланген-Нюрнберг, FES октомври 2014 г.; „Freihandelsabkommen, einige Anmerkungen zur Problematik der privaten Schiedsgerichtsbarkeit“ (Споразумения за свободна търговия: някои коментари по въпроса за частния арбитраж) от проф. Siegfried Broß, Report on Mitbestimmungsförderung (Доклад относно насърчаване на съвместното вземане на решения) № 4, H. Böckler Stiftung, 2015 г.

⁽²⁸⁾ СЕТА: „Verkaufte Demokratie“ (ВИТС: „продадена демокрация“, Corporate Europe Observatory.

⁽²⁹⁾ СЕС, Становище 1/91 от 14.12.1991 г. — ЕЕА 1; Становище 1/00 от 18.4.2002 г. — ЕСАА; Становище 1/09 от 8.3.2011 г. — Патентен съд.

⁽³⁰⁾ Становище на СЕС 2/13 от 18.12.2013 г.

9.7 Налице е неотложна необходимост Европейската комисия да обмисли как да се справи със съществуващите двустранни инвестиционни споразумения в рамките на ЕС и двустранните инвестиционни споразумения на държавите членки на ЕС с трети държави, особено с развити страни като САЩ и Канада, които съдържат неререформирани механизми за УСИД и които понастоящем могат да се използват за оспорване на правото на държавата да регулира и да формулира легитимни държавни политики. Повечето от тези споразумения съдържат и замразяващи клаузи, което допълнително усложнява процеса на тяхното прекратяване.

10. Механизъм за обжалване

10.1 Широката подкрепа на гражданското общество за механизъм за обжалване беше засвидетелствана по време на обществената консултация и беше потвърдена отново на публичното изслушване на ЕИСК.

10.2 Проектът за ВИТС не съдържа система за обжалване. Въпреки това, то открива възможността за създаването на такава система. ВИТС предвижда бъдещи консултации относно системите и начините за обжалване. Тази перспектива за „неизпълнено обещание“ свежда до минимум значението на въпроса. Спешно трябва да се намери решение.

10.3 По принцип решението на трибунала е окончателно и само при много извънредни обстоятелства е възможно преразглеждане или анулиране⁽³¹⁾. Това далеч не съответства на всяка национална съдебна система и не спомага за отстраняването на някои основни притеснения, изразени по време на консултацията.

11. Как да се реформира системата за УСИД

11.1 ЮНКТАД определи пет варианта за реформа на УСИД:

- адаптиране на съществуващите системи чрез международните инвестиционни споразумения
- ограничаване на достъпа на инвеститорите до УСИД
- насърчаване на алтернативно разрешаване на спорове от страна на държавата
- въвеждане на механизъм за обжалване
- създаване на постоянен международен инвестиционен съд.

11.2 ЕИСК счита, че тези възможности заслужават по-нататъшно задълбочено разглеждане. Европейската комисия работи по първите четири варианта, като същевременно дефинира нов подход към защитата на инвестициите и УСИД в рамките на ВИТС и проектите за споразумения между ЕС и Сингапур. Консултацията показва, че все още съществуват дълбоко вкоренени опасения. Комитетът счита, че идеята за създаването на международен инвестиционен съд е най-добрият път напред, тъй като това би било решителна стъпка към гарантиране на легитимността и прозрачността на системата и ще доведе до последователно тълкуване и по-голяма прецизност на решенията. В тази връзка ЕИСК приветства изказването на комисаря по въпросите на търговията, направено пред Комисията по международна търговия на 18 март, а именно, че: „Един международен съд би бил начин за по-ефикасно използване на ресурсите и би имал по-голяма легитимност.“

11.3 Въпреки това ЕИСК счита, че паралелното провеждане на преговори за включване на УСИД в ТПТИ заедно със средносрочна възможност за създаване на международен инвестиционен съд не представлява ефективен начин да се върви напред. Ако се постигне споразумение в рамките на ТПТИ, то почти сигурно ще се превърне в „златен стандарт“ и ще подкопае всички перспективи за набирането на подкрепа за международен съд. Положението се усложнява допълнително от факта, че ТПТИ няма да бъде автоматично инкорпориран във ВИТС. Важно е да се отбележи, че преговорите по ВИТС приключиха и няма гаранция, че канадското правителство ще се съгласи да включи каквито и да е промени, направени чрез ТПТИ.

⁽³¹⁾ Член 52 от Конвенцията на ICSID.

11.4 С приемането на настоящата стратегия ЕК се изправя пред перспективата първите ѝ стъпки в преговорите за защита на инвеститорите да доведат до създаването на три различни системи за САЩ, Канада и Сингапур. От друга страна, ако Комисията осигури единна система, това ще бъде резултат единствено от много трудни преговори. ЕИСК счита, че тогава ще бъде практически невъзможно да се осигури необходимата подкрепа за пренасочване на усилията към създаването на международен съд.

11.5 Ето защо ЕИСК стига до заключението, че с големи световни играчи като САЩ, Канада и Япония, всички участващи в паралелни нови търговски и инвестиционни преговори, се открива уникална възможност да се преследва целта за създаване на международен инвестиционен съд. Комитетът също така счита, че това е и най-добрата перспектива за убеждаване на развиващите се държави, където необходимостта от защита на инвеститорите е може би много по-голяма, да участват в една нова глобална система.

Брюксел, 27 май 2015 г.

Председател
на Европейския икономически и социален комитет
Henri MALOSSE

ПРИЛОЖЕНИЕ

към становището на Европейския икономически и социален комитет

Следното контрастановище, което получи най-малко една четвърт от подадените гласове, беше отхвърлено по време на разискванията:

Заличава се целият текст на становището и се заменя, както следва:

1. Заключение и препоръки

1.1 Преките чуждестранни инвестиции (ПЧИ) имат важен принос за икономическия растеж и създаването на работни места. Дружествата, които инвестират в друга държава де факто поемат конкретен риск, но чуждестранните контрагенти трябва да бъдат защитени срещу непропорционално и неправомерно третиране от страна на приемащата държава, където те са инвестирали, например под формата на пряко отчуждаване, дискриминация въз основа на национална принадлежност и несправедливо и неравностойно третиране в сравнение с местните инвеститори. Неутрален механизъм за уреждане на спорове е от съществено значение. Инвестициите често се извършват в дългосрочен план и политическите обстоятелства в приемащите държави могат да се променят.

1.1.1 Дадено международно инвестиционно споразумение (МИС) между две държави (или региони) се урежда от международното право. За да бъде ефективно, то се нуждае от ефективни, балансирани механизми за уреждане на международни спорове.

1.1.2 В повечето МИС обаче механизмът за уреждане на спорове свързва отделни дружества и приемащата държава чрез процедура за уреждане на спорове между инвеститор и държава (УСИД)⁽¹⁾. УСИД има действие със задна дата. За разлика от процедурата на СТО за уреждане на спорове, ако дадена държава загуби дело се изисква само изплащането на обезщетение. Не се налага отмяна на съответното законодателство. Инвестициите не са част от компетентността на СТО, тъй като бяха изключени от кръга преговори от Доха през 2003 г.

1.2 ЕС е както най-големият инвеститор, така и най-големият получател на международни инвестиции. Инвестициите са от основен интерес за предприятията на ЕС, включително МСП. Затова Комитетът приветства позицията на Комисията⁽²⁾, че УСИД е:

- важен инструмент за защита на инвестициите и следователно за насърчване и гарантиране на икономическия растеж в ЕС;
- ефективен начин за изпълнението на задълженията, които нашите търговски партньори са договорили с нашите инвеститори при сключването на инвестиционни договори.

1.2.1 Кръгла бизнес маса, организирана от група „Работодатели“ на ЕИСК относно Трансатлантическото партньорство за търговия и инвестиции (ТПТИ), заключи⁽³⁾, че: „Международно споразумение като ТПТИ би трябвало да създава подходящи условия за привличане на високо равнище от бъдещи инвестиции на трансатлантическия пазар. Това включва осигуряване на широк достъп и недискриминационно третиране на инвеститорите от двете страни и подобряване на настоящата рамка за защита на инвеститорите, включително УСИД, като тя става по-достъпна за МСП и като се намира подходящ баланс между правата на инвеститорите, правото на държавите и местните органи да регулират в интерес на обществото“.

⁽¹⁾ Разпоредби за УСИД са налице в около 93 % от над 3 250-те МИС, подписани до момента, въпреки че процедурата е била използвана в по-малко от 100 от тях, което възлиза на по-малко от 3 %.

⁽²⁾ ЕС Factsheet on ISDS (Справка на ЕК относно УСИД), параграф 2, 3.10.2013 г.

⁽³⁾ Кръгла бизнес маса, организирана от ЕИСК — Съвместна декларация относно ТПТИ, 16.12.2014 г.

1.3 Търговското споразумение между ЕС и Канада (ВИТС), което предстои да бъде ратифицирано, включва и подробна глава за защита на инвестициите, включително разпоредби за УСИД. Това, заедно с главата относно инвестициите, в споразумението за свободна търговия между ЕС и Сингапур⁽¹⁾, е първото по рода си инвестиционно споразумение, договаряно от ЕС, откакто той получи компетентност в областта на инвестициите в съответствие с Договора от Лисабон през 2009 г. За справяне с нерешените въпроси беше изминат дълъг път, но УСИД трябва да продължи да се развива.

1.4 Освен принципа на „най-облагодетелствана нация“ (НОН) и обезпечението, което обикновено Комисията включва за осигуряване на обезщетение в случаите на война, революция и т.н., Комитетът настоява за защитата на инвеститорите в рамките на МИС и следователно възможността за използването на УСИД да бъдат ограничени до покриване на четири съществени мерки за защита, а именно:

- да не се извършва дискриминация на основата на националната принадлежност на инвеститора;
- минимален стандарт за третиране, което обикновено са описва като „честно и справедливо“;
- бързо, подходящо и ефективно обезщетение в случай на отчуждаване (недискриминационно и със справедлив съдебен процес);
- възможност за трансфер на средства, свързани с инвестициите.

1.5 С течение на времето редица реални и предполагаеми злоупотреби възникнаха чрез използването на УСИД и сега те трябва да бъдат разглеждани. УСИД трябва да се актуализира. Комитетът приветства четирите области за допълнително проучване на защитата на инвестициите и УСИД, определени от Комисията през януари 2015 г. в резултат на обществената консултация относно защитата на инвестициите и УСИД в рамките на ТПТИ, след включването му в мандата за преговори, предоставен с единодушие от държавите членки.

1.5.1 Те включват:

- защита на правото на държавата на регулиране;
- създаването и функционирането на арбитражни трибунали;
- преразглеждането на решения по УСИД чрез механизъм за обжалване;
- връзката между УСИД и националните съдебни системи.

1.5.2 Комитетът счита, че надлежната защита на **правото на държавата на регулиране** е от съществено значение и че трябва да бъдат отстранени всички оставащи неясноти. Както се заявява в становището на ЕИСК относно ТПТИ⁽²⁾ „ЕИСК счита за важно всяка разпоредба във връзка с механизма ISDS, предложена в ТПТИ, да не пречи на възможността на държавите — членки на ЕС, да регулират в интерес на обществото“. Предходни МИС бяха изготвени преди всичко поради необходимостта от защита на инвестициите. Както във ВИТС, така и в споразумението със Сингапур бяха дадени по-строги ключови дефиниции, с цел да се избягват необосновани тълкувания. Те се отнасят по-конкретно до правото на регулиране в преамбюла на всяко споразумение. ЕИСК счита, че то би трябвало сега да бъде включвано в постановителната част на съответния текст като конкретен член на всяко едно такова споразумение.

1.5.3 От съществено значение е **арбитрите в арбитражните трибунали за УСИД** да бъдат напълно безпристрастни и да не са изложени на конфликти на интереси. Комитетът настоява арбитрите да се избират от списък, съставен предварително от страните по съответното споразумение, и да разполагат с ясни компетентности, а именно да притежават квалификация да заемат съдебна длъжност и да имат доказани експертни знания в съответните области на международното право.

⁽¹⁾ Също така все още предстои то да бъде ратифицирано и подлежи на правно оспорване в Съда на Европейския съюз за това дали е „смесено“ споразумение. Поради тази причина е необходимо одобрение от парламентите на всички държави членки.

⁽²⁾ Становище на ЕИСК относно Трансатлантическите търговски отношения и позицията на ЕИСК относно засиленото сътрудничество и евентуалното сключване на Споразумение за свободна търговия между ЕС и САЩ — 4 юни 2014 г., ОВ С 424, 26.11.2014 г., стр. 9.

1.5.4 Механизмът за обжалване също е от ключово значение — правна процедура без право на обжалване се среща наистина много рядко, въпреки че съществува в действащите международни инвестиционни споразумения. ЕИСК отбелязва, че в първоначалните указания за водене на преговори по ТПТИ се споменава механизъм за обжалване. Концепцията на подобен механизъм, включително методите за определяне на членовете, техните квалификации и възнаграждение, както и евентуалните срокове ще бъдат от решаващо значение. Концепцията следва да обхваща грешки при прилагане на правото и фактически грешки. На ранен етап следва да се разгледа въпросът дали двустранният механизъм би могъл да се трансформира в многостранен, може би по подобие на апелативния орган на СТО. Такъв механизъм ще бъдат свързан с допълнителни разходи, които също трябва да бъдат взети под внимание.

1.5.5 Връзките между **УСИД и националните съдебни системи** ще бъдат по-трудни за уреждане. МИС са международни споразумения, а националните съдилища не разполагат непременно с компетентност да тълкуват въпроси от областта на международното право. Дори и най-добрата система да може да се пропука, двойните искове следва да бъдат забранени. Всяка потенциална страна в процеса би трябвало да направи окончателен избор в самото начало на производството или да загуби правото да се обърне към националните съдилища, ако е избрала УСИД.

1.6 Многостранният **международен трибунал** е най-дългосрочното решение. Той трябва да се развива успоредно с развитието на УСИД в рамките на ТПТИ и другаде. Наложително е да се запази някаква форма на международна защита на инвеститорите по време на преговорите, свързани с подобен международен орган, и неговото установяване.

1.6.1 Важно е да се гарантира критична маса за създаването на международен трибунал като по-дългосрочна цел за уреждането на спорове в областта на инвестициите. За да бъде широко приет, подобен международен механизъм за обжалване би трябвало да бъде създаден с консенсус, откъдето и произтича необходимостта да бъдат решени свързаните потенциални проблеми, с които се сблъскват всички новосъздадени международни институции, включително и Международния наказателен трибунал.

1.6.2 ЕИСК предупреждава срещу идеята, според която, тъй като всички членове на Г-7 са включени понастоящем в преговорите относно МИС, те могат самостоятелно да започнат изграждането на международен трибунал. Критичната маса може да бъде постигната единствено ако много повече държави се присъединят от самото начало към тази инициатива, като вратата остане отворена за други страни да се присъединят, когато желаят.

1.6.3 Междувременно ЕИСК препоръчва ЕС и САЩ да се насочат към двустранен механизъм за уреждане на спорове в рамките на ТПТИ.

2. Контекст

2.1 Комитетът отбелязва, че ако две държави желаят да насърчат икономическите отношения помежду си посредством международно инвестиционно споразумение, всяка се ангажира към другата, че ще гарантира определени нива на третиране на инвеститорите и инвестициите от другата държава. Тези обещания, поети доброволно, тогава трябва да преминат през пълните вътрешни процедури по ратификация. Те по никакъв начин не отдават приоритет на корпоративните интереси над правото на правителствата да регулират. В интерес на върховенството на закона правителствата трябва обаче да стоят зад гаранциите, които те предоставят.

2.2 Комитетът признава, че макар преговарящите държави да се стремят да включват разпоредби за защита на собствените им дружества срещу дискриминиращи действия от страна на търговските партньори, не е реалистично засегнатите дружества да очакват, че всеки спор следва автоматично да бъде разглеждан на междудържавно равнище, като по този начин въпросът се поставя на политическо или дипломатическо ниво.

2.2.1 Ако дружествата трябваше да разчитат на ЕС да отнася споровете за разглеждане на междудържавно равнище, това би се случвало в много редки случаи и гласът на по-малките предприятия има слаба вероятност да бъде чул. Малко вероятно е да има много случаи между две зрели демократични правни системи, но ако процедурата за уреждане на спорове на междудържавно равнище трябва да се превърне в норма, броят на потенциалните дела ще нараства, което ще има значителни последици за ресурсите на държавите.

2.2.2 Както подчерта комисар Malmström⁽¹⁾ във връзка с преговорите по ТПТИ, в съдилищата на САЩ не може да се прави позоваване на международното право, а и законодателството на САЩ не забранява дискриминацията срещу чуждестранни инвеститори. В други държави националните съдилища може да не са съвсем надеждни.

⁽¹⁾ ЕП, 6 май.

2.2.3 Инвестициите не са идентични с търговията. В търговския спор задължението за доказване се пада на дадена държава. Споровете често се отнасят за категория продукти, например банани, слънчеви панели или текстил: дъмпингът е ключов въпрос в процедурата за уреждане на споровете в рамките на СТО.

3. Развитието на УСИД

3.1 Въпреки че общият брой на случаите по УСИД ⁽¹⁾ е малък, използването на този механизъм е нараснало значително от 2002 г. насам. Това е пропорционално на увеличаването на всички преки чуждестранни инвестиции, които през 2013 г. в световен мащаб надхвърлят 25 млрд. щ. д. Европейски инвеститори са внесли около 50 % от всички искове от 2002 г. насам. Значителна част от тях са заведени от по-малки или специализирани компании ⁽²⁾. Важно е всяка реформирана процедура по УСИД да бъде по-достъпна за МСП.

3.1.1 От 356-те известни дела, които са приключени, 25 % са решени в полза на инвеститора и 37 % — в полза на държавата. Останалите са били уредени по доброволен път ⁽³⁾.

3.2 Въпроси, повдигнати основателно или не, в резултат на изхода от редица случаи на УСИД в световен мащаб, включително няколко, които са все още в ход, предизвикват загриженост сред все по-голяма част от общественото мнение в ЕС, водено от профсъюзите, НПО и други организации, като включването на главата относно инвестициите и УСИД в рамките на ТПТИ среща нарастваща опозиция.

3.3 Без реформа на УСИД и включването на главата относно инвестициите в рамките на ТПТИ, Комитетът отбелязва, че предишните договорености, както са залегнали в 1 400 двустранни инвестиционни споразумения, сключени от отделни държави членки (с изключение на Ирландия), и по-конкретно тези сключени по-рано от девет държави членки със САЩ, очевидно все още са валидни и остават валидни.

Резултати от гласуването:

Гласове „за“:	94
Гласове „против“:	191
Гласове „въздържал се“:	25

⁽¹⁾ 610 случая до края на 2014 г.

⁽²⁾ Търговската камара на Стокхолм посочва, че от 100 приключени дела между 2006 г. и 2011 г., 22 % са заведени от МСП. Федерацията на германските индустрии също отбелязва, че приблизително 30 % от исковите, заведени от германските предприятия, са били от МСП.

⁽³⁾ ЕС Factsheet on ISDS [Справка на ЕК относно УСИД], 3 октомври 2013 г.

III

(Подготвителни актове)

ЕВРОПЕЙСКИ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ

508-А ПЛЕНАРНА СЕСИЯ НА ЕИСК, 27 И 28 МАЙ 2015 Г.

Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Предложение за директива на Съвета за изменение на Директива 2011/16/ЕС по отношение на задължителния автоматичен обмен на информация в областта на данъчното облагане“

[COM(2015) 135 final — 2015/0068 CNS]

и „Предложение за директива на Съвета за отмяна на Директива 2003/48/ЕО на Съвета“

[COM(2015) 129 final — 2015/0065 (CNS)]

(2015/C 332/07)

Главен докладчик : г-н Petru Sorin DANDEA

На 31 март 2015 г. Съветът на Европейския съюз реши, в съответствие с член 115 от Договора за функционирането на Европейския съюз, да се консултира с Европейския икономически и социален комитет относно

„Предложение за директива на Съвета за изменение на Директива 2011/16/ЕС по отношение на задължителния автоматичен обмен на информация в областта на данъчното облагане“

COM(2015) 135 final — 2015/0068 CNS

и

„Предложение за директива на Съвета за отмяна на Директива 2003/48/ЕО на Съвета“

COM(2015) 129 final — 2015/0065 (CNS).

На 17 март 2015 г. Бюрото на Комитета възложи на специализирана секция „Икономически и паричен съюз, икономическо и социално сближаване“ да подготви работата на Комитета по този въпрос.

Предвид неотложното естество на работата, на 508-ата си пленарна сесия, проведена на 27 и 28 май 2015 г. (заседание от 27 май 2015 г.), Европейският икономически и социален комитет реши да определи г-н Petru Sorin DANDEA за главен докладчик и прие настоящото становище със 148 гласа „за“, 11 гласа „против“ и 15 гласа „въздържал се“.

1. Заключение и препоръки

1.1. ЕИСК приветства представеното от Европейската комисия предложение за директива, с което тя продължава изпълнението на мерките, съдържащи се в плана за действие за борба с данъчните измами и укриването на данъци ⁽¹⁾.

⁽¹⁾ COM(2012) 722 final — План за действие за укрепване на борбата срещу данъчните измами и укриването на данъци.

1.2. ЕИСК подкрепя включването на информацията относно предварителните данъчни становища във връзка с трансгранични сделки и предварителните споразумения за ценообразуване в механизма за задължителен автоматичен обмен на информация, регламентиран с Директива 2011/16/ЕС на Съвета, тъй като в някои ситуации тази информация се използва от предприятията, извършващи трансгранична дейност, за създаване на структури, които водят до намаляване на данъчната основа в държавите членки и понижават ефективността на вътрешния пазар.

1.3. ЕИСК се обявява против законното избягване на данъци, което, без да е незаконно, е неморално дотолкова, доколкото позволява на предприятията, които го използват, да плащат данъци, които в абсолютни стойности са много по-ниски от тези на физическите лица или на малките и средните предприятия.

1.4. ЕИСК счита, че предвидените в проекта на директива мерки могат да доведат до значително намаляване на загубите на приходи на държавите членки, поради което препоръчва те да се приемат възможно най-скоро.

1.5. Информацията за предварителните данъчни становища и предварителните споразумения за ценообразуване е много важна и може да помогне на държавите членки да откриват фиктивните сделки. При все това ЕИСК обръща внимание на факта, че в много случаи определянето на дадена сделка като фиктивна от правна гледна точка може да се окаже трудно. Поради това препоръчва на държавите членки да положат усилия да транспонират възможно най-точно съдържанието се в проекта на директива разпоредби.

1.6. ЕИСК препоръчва на Европейската комисия да активизира своите усилия при преговорите в ОИСР с цел приемане на стандарта за намаляване на данъчната основа и прехвърляне на печалби и с цел той да включва разпоредбите от проекта на директива. Стандартът за намаляване на данъчната основа и прехвърляне на печалби и стандартът на ОИСР за задължителния автоматичен обмен на информация ще бъдат най-подходящите инструменти за борба с данъчните измами и избягването на данъци в световен мащаб.

1.7. ЕИСК приветства предложението на Комисията за отмяна на Директива 2003/48/ЕО на Съвета относно данъчното облагане на доходи от спестявания („директивата относно данъчното облагане на спестяванията“). Директива 2014/107/ЕС на Съвета, с която се изменя Директива 2011/16/ЕС на Съвета, обхваща всички финансови продукти, включително тези, които попадат в приложното поле на директивата относно данъчното облагане на спестяванията. С настоящото предложение за отмяна се цели да се предотврати паралелното прилагане на два стандарта и се дава възможност за опростяване на нормативната уредба.

2. Предложения на Комисията

2.1. На 18 март 2015 г. Европейската комисия представи три документа⁽²⁾, целящи прилагането на мерките, предвидени в плана за действие за укрепване на борбата срещу данъчните измами и укриването на данъци⁽³⁾. Първият документ — СОМ(2015) 135 final, представлява предложение за директива на Съвета за изменение на Директива 2011/16/ЕС относно административното сътрудничество в областта на данъчното облагане. Вторият е съобщението СОМ(2015) 136 final, в което са представени напредъкът в областта на данъчната прозрачност и планираните от Комисията мерки за повишаването ѝ. Третият документ — СОМ(2015) 129 final, представлява предложение за директива на Съвета за отмяна на Директива 2003/48/ЕО (директивата относно данъчното облагане на доходи от спестявания, наричана „директива относно данъчното облагане на спестяванията“).

2.2. С предложението за директива за изменение на Директива 2011/16/ЕС Комисията възнамерява да гарантира широкообхватно и ефективно административно сътрудничество между данъчните администрации чрез въвеждане на задължителен автоматичен обмен на информация относно предварителните данъчни становища във връзка с трансгранични сделки и предварителните споразумения за ценообразуване, които се използват от предприятията. В някои случаи тези практики могат да доведат до ниски данъчни ставки в държавите членки, издали данъчното становище, и по този начин могат да намалят значително облагаемия доход в други заинтересовани държави членки.

⁽²⁾ СОМ(2015) 135 final — Предложение за директива на Съвета за изменение на Директива 2011/16/ЕС по отношение на задължителния автоматичен обмен на информация в областта на данъчното облагане.
СОМ(2015) 136 final — Съобщение на Комисията до Европейския парламент и Съвета относно данъчната прозрачност за борба с отклонението от данъчно облагане и избягването на данъци.

СОМ(2015) 129 final — Предложение за директива на Съвета за отмяна на Директива 2003/48/ЕО на Съвета.

⁽³⁾ СОМ(2012) 722 final — План за действие за укрепване на борбата срещу данъчните измами и укриването на данъци.

2.3. Предложението за директива на Съвета за отмяна на Директива 2003/48/ЕО на Съвета (директивата относно данъчното облагане на доходи от спестявания, наричана „директивата относно данъчното облагане на спестяванията“) е необходимо, тъй като след приемането на 9 декември 2014 г. на Директива 2014/107/ЕС на Съвета за изменение на Директива 2011/16/ЕС в частта, отнасяща се до задължителния автоматичен обмен на информация в областта на данъчното облагане, чрез което в законодателството на ЕС беше въведен световният стандарт за автоматичен обмен на информация за финансови сметки, тази директива наред с други категории доходи ще обхваща и спестяванията. Това е причината директивата относно данъчното облагане на спестяванията да бъде отменена, за да се избегне паралелното прилагане на два стандарта, което би довело до непропорционална допълнителна административна тежест за предприятията.

2.4. Що се отнася до Съобщението на Комисията до Европейския парламент и Съвета относно данъчната прозрачност за борба с отклонението от данъчно облагане и избягването на данъци, в него е представен напредъкът, постигнат в прилагането на мерките, съдържащи се в плана за действие за борба с данъчните измами и укриването на данъци. В него Комисията представя и мерките, които биха могли да се използват в бъдеще.

3. Общи бележки

3.1. Представяйки проекта на директива за изменение на Директива 2011/16/ЕС относно административното сътрудничество в областта на данъчното облагане, Комисията продължава изпълнението на мерките, съдържащи се в плана за действие за борба с данъчните измами и укриването на данъци, който тя представи в края на 2012 г. по искане на Европейския съвет. В становището си по този въпрос ⁽⁴⁾ ЕИСК приветства представянето на упоменатия по-горе план и изрази подкрепата си за Комисията в борбата с тези практики, които засягат вътрешния пазар.

3.2. С проекта на директива се цели сред категориите информация, подлежащи на задължителен автоматичен обмен, да се въведат такива, които се отнасят до предварителните трансгранични данъчни становища във връзка с трансгранични сделки и предварителните споразумения за ценообразуване. Предприятията често изискват такива становища от данъчните администрации, за да получат потвърждение за законността на своите търговски дейности. Сами по себе си данъчните становища не представляват проблем и се използват от много държави членки. Понякога обаче те се използват от предприятията за създаване на структури, позволяващи им да плащат по-малко данъци, което води до намаляване на данъчната основа в държавите членки и понижава ефективността на вътрешния пазар. ЕИСК подкрепя включването на тази информация в категорията на информацията, подлежаща на задължителен автоматичен обмен, тъй като тя е необходима на държавите членки в борбата срещу агресивното данъчно планиране.

3.3. Препоръчаните от Комисията промени ще дадат също възможност на държавите членки да откриват създадените от предприятията структури, водещи до намаляване на националните данъчни основи, например чрез трансферно ценообразуване, което им позволява да се ползват от ниски данъчни ставки върху доходите в страните, различни от държавата членка, в която тези доходи са получени. ЕИСК многократно се е противопоставял на тези практики, които макар и да не са незаконни, са неморални, тъй като подтикват държавите членки да увеличават данъчните ставки на малките данъкоплатци — предприятия или физически лица, които в крайна сметка в абсолютно изражение плащат повече данъци от големите предприятия.

3.4. Комисията е съгласна, че законното избягване на данъци, измамите и незаконното избягване на данъци имат важно трансгранично измерение, тъй като тези явления са благоприятствани от глобализацията и повишената мобилност на данъкоплатците. ЕИСК счита, че предвидените в проекта на директива мерки могат да доведат до значително намаляване на загубите на приходи на държавите членки, поради което препоръчва те да се приемат възможно най-скоро.

3.5. Включването на спестяванията в категориите доходи, подлежащи на задължителен автоматичен обмен на информация, определена в Директивата относно административното сътрудничество в областта на данъчното облагане, може да опрости регулаторния режим, като същевременно увеличи прозрачността на процеса на данъчно облагане. ЕИСК подкрепя проекта на директива за отмяна на Директива 2003/48/ЕО на Съвета (директивата относно данъчното облагане на доходи от спестявания, наричана „директивата относно данъчното облагане на спестяванията“), чието приложно поле е възприето и разширено в Директива 2014/107/ЕС на Съвета за изменение на Директива 2011/16/ЕС в частта, отнасяща се до задължителния автоматичен обмен на информация в областта на данъчното облагане.

⁽⁴⁾ Становище на Европейския икономически и социален комитет относно Съобщение на Комисията до Европейския парламент и Съвета „План за действие за укрепване на борбата срещу данъчните измами и укриването на данъци“ (ОВ С 198, 10.7.2013 г., стр. 34).

4. Специфични бележки

4.1. Агресивното данъчно планиране, което се насърчава от някои предприятия, извършващи трансгранична дейност, води до бюджетни загуби на държавите членки от порядъка на стотици милиарди евро годишно. ЕИСК подкрепя включването на издаваните от националните органи предварителни данъчни становища и предварителни споразумения за ценообразуване в категорията на информацията, подлежаща на задължителен автоматичен обмен, определена в член 8, параграф 5, буква а) от Директива 2011/16/ЕС; освен това той счита, че това изменение е необходим етап с оглед на увеличаването на данъчната прозрачност и борбата с това отрицателно явление.

4.2. Фактът, че съгласно разпоредбите на предложението за директива държавите членки ще имат достъп до информация за двата вида решения, не гарантира, че структурите, използвани от предприятията за избягване на данъци, ще бъдат премахнати. В повечето случаи тези структури използват пропуските в националните законодателства или асиметриите между тях. ЕИСК препоръчва Комисията и държавите членки да продължават да работят за опростяването и хармонизирането на съществуващата правна рамка на европейско и национално равнище.

4.3. Информацията за предварителните данъчни становища и предварителните споразумения за ценообразуване е много важна и може да помогне на държавите членки да откриват фиктивните сделки. Чрез прилагане на общото правило за борба със злоупотребите, предвидено в Директива 2011/96/ЕС (директивата относно общата система за данъчно облагане на дружества майки и дъщерни дружества от различни държави членки), държавите членки ще могат да си възстановяват загубите от данъчни приходи, понесени вследствие на фиктивна трансакция. При все това ЕИСК обръща внимание на факта, че в много случаи определянето на дадена сделка като фиктивна от правна гледна точка може да се окаже трудно.

4.4. ЕИСК отново отправя предложението, изразено в негово предходно становище, държавите членки да установят процедура, която да забранява достъпа до обществени средства и средства на ЕС на предприятията, насърчаващи законното избягване на данъци или извършващи своите дейности посредством територии, признати за данъчни убежища.

4.5. Като се има предвид голямото количество информация, която ще бъде предмет на задължителен автоматичен обмен, и факта, че към информацията, вече обхваната от член 8 от директивата, ще бъдат добавени нови видове информация, ЕИСК препоръчва на държавите членки да осигурят човешките ресурси и информационните технологии, необходими за правилното прилагане на разпоредбите, предвидени в проекта на директива. Освен това ЕИСК счита, че е необходимо служителите на националните данъчни органи, отговарящи за задължителния автоматичен обмен на информация, да бъдат обучени как правилно да използват формулярите, които ще бъдат изготвени съвместно с Комисията и ще улеснят този обмен на информация, и как да въвеждат тази информация в бъдещия централен регистър, който ще се управлява от Комисията.

4.6. Вследствие на промените, направени през 2013 г., и под въздействието на тези, които се препоръчват в разглеждания проект на директива, Директива 2011/16/ЕС предвижда обмен на информация за всички основни видове доходи на физическите лица и в още по-голяма степен на юридическите лица. Това означава, че държавите членки ще разполагат с информация за доходите, получени на територията на Европейския съюз. Структурите, създадени от предприятията, насърчаващи агресивното данъчно планиране, в много от случаите обхващат държави или територии извън ЕС. Тъй като предложението, направено от Комисията в разглеждания проект на директива, е по-амбициозно от проекта на стандарт ЕВІТВ (за намаляване на данъчната основа и прехвърляне на печалби), който е в процес на обсъждане в рамките на ОИСР, ЕИСК препоръчва Комисията и държавите членки да активизират усилията си за сътрудничество, така че стандартът ЕВІТВ и разработеният стандарт за задължителен автоматичен обмен на информация да станат истински световни стандарти.

4.7. ЕИСК приветства предложението на Комисията за отмяна на Директива 2003/48/ЕО на Съвета относно данъчното облагане на доходи от спестявания („директивата относно данъчното облагане на спестяванията“). По-конкретно, както вече беше обяснено, Директива 2014/107/ЕС на Съвета, с която се изменя Директива 2011/16/ЕС на Съвета, обхваща всички финансови продукти, включително тези, които попадат в приложното поле на директивата относно данъчното облагане на спестяванията. Целта на разглежданото предложение за директива е да се предотврати паралелното прилагане на два стандарта за обмена на информация относно финансовите сметки. По този начин правилата за данъчно облагане стават по-прости и по-прозрачни.

Брюксел, 27 май 2015 г.

Председател
на Европейския икономически и социален комитет
Henri MALOSSE

Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Предложение за решение на Съвета относно насоки за политиките за заетостта на държавите членки“

[COM(2015) 098 final — 2015/0051 (NLE)]

(2015/C 332/08)

Докладчик: г-н Carlos Manuel TRINDADE

Съдокладчик: г-жа Vladimíra DRBALOVÁ

На 10 март 2015 г. Съветът реши, в съответствие с член 148 от Договора за функционирането на Европейския съюз, да се консултира с Европейския икономически и социален комитет относно

„Предложение за решение на Съвета относно насоките за политиката на държавите членки в областта на заетостта“

[COM(2015) 098 final — 2015/0051 (NLE)].

Специализирана секция „Заетост, социални въпроси и гражданство“, на която беше възложено да подготви работата на Комитета по този въпрос, прие своето становище на 7 май 2015 г.

На 508-ата си пленарна сесия, проведена на 27 и 28 май 2015 г. (заседание от 27 май), Европейският икономически и социален комитет прие настоящото становище със 109 гласа „за“, 9 гласа „против“ и 4 гласа „въздържал се“.

1. **Заклучения и препоръки**

1.1. Продължителната и неотслабваща икономическа криза в ЕС оказва силно отрицателно влияние на нивата на заетост, особено на дългосрочната безработица, както и на нивата на бедност в повечето държави членки, забави и затрудни прехода на младите хора от образователните институции към пазара на труда. Въпреки положените усилия и предприетите мерки и в противовес на желаното сближаване на икономиките различията между държавите членки и между техните региони се задълбочиха. ЕИСК намира това положение за неприемливо и препоръчва на Комисията да изготви, заедно с държавите членки, краткосрочни и подробни цели и мерки с цел промяна на настоящата ситуация.

1.2. ЕИСК изразява задоволство от това, че Европейската комисията промени насоките за заетостта за 2015 г. с цел отразяване на актуалната ситуация и преодоляване на много от съществуващите икономически и социални слабости.

1.3. Като има предвид по-специално факта, че е налице силно взаимодействие между насоките за заетостта и общите насоки на икономическите политики на държавите — членки на ЕС, ЕИСК призовава Комисията и държавите членки незабавно да осъществят необходимите промени в своите икономически, финансови и социални политики, за да се постигне цялостно изпълнение на целите на стратегията „Европа 2020“, основани на структурни реформи.

1.4. ЕИСК приветства Пакета за социални инвестиции ⁽¹⁾ и одобри стартирането на Гаранцията за младежта, като направи предложения за подобрене ⁽²⁾. Приносът на ЕИСК продължава да бъде актуален и Комисията следва да го вземе под внимание в контекста на европейския семестър. Ролята на държавите членки за увеличаване на публичните инвестиции за създаване на работни места е решаваща и понятието „заетост“ при възлагането на обществени поръчки трябва да бъде възприемано като важен критерий при подбора на предложенията.

1.5. Според ЕИСК с новите насоки за заетостта трябва да се преодолеят слабостите и да се постигне силна мобилизация на всички икономически и социални действащи лица около подходящи и реалистични политики, които да укрепват растежа и конкурентоспособността и да водят до създаването на работни места с цел изпълнение на стратегията „Европа 2020“ (както и интелигентния, устойчивия и приобщаващия растеж, който тя предвижда), и да се подобрят условията на живот на европейските граждани и тяхната хармонизация в напредъка.

⁽¹⁾ ОВ С 226, 16.7.2014 г., стр. 21.

⁽²⁾ SOC/522 18.3.2015 г. — Становище на ЕИСК относно „Инициатива за младежка заетост — предварителното финансиране“ (все още непубликувано в ОВ).

1.6. ЕИСК е сериозно разтревожен от продължителната политика на строги икономии в ЕС, която ще възпрепятства постигането на целите за заетост и намаляване на бедността. В тази връзка Комитетът с изненада отбелязва, че Комисията напълно пренебрегва както в Съвместния доклад за заетостта, така и в насоките за заетостта опасността ниската инфлация да се превърне в дефлация. Определени групи от населението бяха особено засегнати, като например младите хора, хората с ниска квалификация, дългосрочно безработните, жените, лицата с увреждания, мигрантите, децата, ромите и семействата с един родител. ЕИСК счита, че насоките за заетостта не отразяват в достатъчна степен необходимостта борбата с безработицата и бедността да се превърне в основна цел на политиките на ЕС и държавите членки.

1.6.1. ЕИСК счита, че ЕС не успя да се справи със създаването и предлагането на възможности за заетост и че държавите членки и самият той чрез подходящи и бързи решения трябва да се справят с различни предизвикателства, а именно:

- а) запазването на високи равнища на безработица в много държави членки;
- б) недопустимо високата безработица сред младите хора;
- в) тревожната дългосрочна безработица;
- г) нарастващото сегментиране на пазара на труда и продължавашото натрупване на нестандартни договори;
- д) лошото качество на новите работни места;
- е) високия риск от социално изключване и сегрегация, най-вече на децата, ромите, имигрантите и бездомните, водещ до загуба на връзка с пазара на труда и до увеличаване на безработицата;
- ж) натрупването на все повече случаи на ниско заплащане и на бедност сред работещите;
- з) нарастващото неравенство между и в рамките на държавите членки;
- и) ниската мобилност на работниците в ЕС;
- й) продължавашото неравенство между половете и по-високия риск от бедност при жените;
- к) лошото съгласуване между търсенето и предлагането на пазара на труда поради неподходящи умения и ниския процент на успешен преход от училище към работа;
- л) недостатъчното участие на социалните партньори и на гражданското общество в политиката на пазара на труда.

1.6.2. В насоките следва да се определят количествени цели по отношение на заетостта и намаляването на бедността, които би трябвало да се допълнят от измерими цели за уязвимите групи. Въпреки че целите на държавите членки следва да се определят с оглед на специфичните ограничения, те трябва да бъдат достатъчно амбициозни, за да се даде възможност на ЕС да постигне определените за цялото европейско пространство цели.

1.6.3. Според ЕИСК липсата на количествено измерение, в краткосрочен и средносрочен план, в насоките свидетелства за отслабване на европейския подход в областта на заетостта и бедността. Прехвърляне на задълженията по определяне на целите и задачите изцяло върху държавите членки ще доведе до по-слабото им участие в политиката в областта на заетостта и в борбата с бедността и социалното изключване.

1.6.4. ЕИСК призовава Комисията да насърчава социалната икономика като средство за увеличаване на възможностите на пазара на труда за безработните и уязвимите групи, препоръчайки на държавите членки да заделят подходящо и устойчиво финансиране за тази цел.

1.6.5. ЕИСК споделя мнението на Комисията, че поддържането на ограничен достъп до финансиране за МСП представлява основна пречка пред създаването на работни места. Освен това промените в политиката на ЕЦБ не доведоха до по-добри условия за финансиране в реалната икономика, факт, който притеснява ЕИСК и би трябвало да бъде предмет на специално внимание от страна на ЕС и държавите членки. Потенциалът на МСП за откриване на нови работни места трябва да се проучи по-обстойно чрез по-добър достъп до финансиране и чрез новите информационни и комуникационни технологии (ИКТ) и пазарните възможности, като се отчита ролята на средните и големите предприятия в този процес.

1.6.6. ЕИСК вярва, че възстановяването на растежа с оглед на подобряването на условията на пазара на труда трябва да се осъществи преди всичко чрез засилване на вътрешното търсене, и по-специално чрез значителни публични инвестиции като катализатор за частните инвестиции. Това е пътят, по който Европа да се доближи до пълната заетост, а пълната заетост продължава да бъде водеща цел за ЕИСК.

1.6.7. ЕИСК счита, че социалните аспекти на обществените поръчки могат да играят ключова роля в подобряването на качеството на пазара на труда. Всяка обществена поръчка следва да включва разпоредби, забраняващи на изпълнителя или на неговите подизпълнители използването на несигурни договори, принудителното самонаемане или много дългия матурирет на фактури.

1.6.8. ЕИСК призовава държавите членки да включват по-ефективно социалните партньори в политиката за регулиране на пазара на труда, и по-специално в насърчаването на колективното договаряне, в укрепването на активните политики за пазара на труда, в намаляването на сегментирането му и в увеличаването на инвестициите в човешки капитал с цел преодоляване на социалните рискове и постигане на по-голямо социално приобщаване.

1.6.9. ЕИСК призовава за преразглеждане на текста на предложението относно насоките за заетостта по следния начин:

- Насока 5: Предлага да се добави в първото изречение „(...) да намалят пречките пред бизнеса да наема работна ръка, **както и да насърчават стабилна заетост и качествени работни места (...)**“ и да се включи в края изречението **„и да настояват за амбициозно използване на социалните инвестиции с цел стимулиране на заетостта“**.
- Насока 6: Да се добави **конкретна и измерима цел за борбата срещу младежката безработица и редовна оценка за това дали ресурсите се използват ефикасно**.
- Насока 7:
- Социалните партньори и гражданското общество следва да вземат по-активно участие при планирането и провеждането на необходимите реформи, но това трябва да става **в съответствие с националните особености и при зачитане на автономността на националните социални партньори**.
- В края на първия параграф се добавя следният текст: „Обществените институции следва да бъдат пример за подражание по отношение на качеството на работните места, като запазват по-специално социалните аспекти при възлагане на обществени поръчки, и по-конкретно наемането на дългосрочно безработните лица и на лица, изключени от пазара на труда“.
- Да се разшири определението за „качествена заетост“ по следния начин: „Следва да бъде осигурена качествена заетост от гледна точка на **справедливо възнаграждение/адекватно заплащане, стабилни трудови отношения и представителство на работниците**, социално-икономическата сигурност (...)“ и да се промени заглавието на насоката „Подобряване на функционирането на пазара на труда **с цел създаване на качествени работни места**“.
- Насока 8: **Премахване на предложението за обвързване на задължителната пенсионна възраст с продължителността на живота** и, за сметка на това, включване на **необходимостта от насърчаване на мерки, доближаващи реалната пенсионна възраст до задължителната пенсионна възраст**.

2. Въведение

2.1. В Годишния обзор на растежа⁽³⁾, който поставя началото на петия Европейски семестър, Комисията препоръчва три основни стълба за икономическата и социалната политика на ЕС през 2015 г.: насърчаване на инвестициите, подновен ангажимент за структурни реформи и стремеж към фискална отговорност.

⁽³⁾ COM(2014) 902 final.

2.2. Като част от пакета документи, публикуван заедно с Годишния обзор на растежа, съвместният доклад за заетостта ⁽⁴⁾ прави преглед на развитието на състоянието на заетостта и на социалната сфера в Европа с оглед на приложението на насоките за заетостта, националните програми за реформи и специфичните за всяка държава препоръки на национално равнище.

2.3. През 2014 г. ръстът на БВП достигна 1,3 % в ЕС и 0,8 % в еврозоната. През 2015 г. ръстът ще бъде малко по-висок (съответно 1,5 и 1,1 %), като се очаква да се повиши през 2016 г. (съответно до 2,0 и 1,7 %). Съществуват вътрешни фактори, които пречат на по-бързия растеж в ЕС. Едни от основните поводи за опасение са продължаващият риск от нисък растеж, почти нулевата инфлация и високата безработица.

2.4. ЕИСК изразява пълно съгласие с факта, че малкият обем инвестиции пречи на възстановяването на Европа. Поради това приветства намерението на Комисията да подобри конкурентоспособността и да насърчи инвестициите за създаване на работни места, като отбелязва, че Планът за инвестиции за Европа ⁽⁵⁾ е стъпка в правилната посока, но е твърде ограничен, тъй като не отчита необходимостта от големи публични инвестиции, а предвижда само инвестиции в инфраструктура, пропускайки социалните инвестиции ⁽⁶⁾. ЕИСК препоръчва, съгласно фискалните правила на ЕС, бъдещите публични инвестиции да не се разглеждат като разходи при изчислението на бюджетния дефицит и подчертава необходимостта от нови подходи за получаване на средства и балансирано управление на излишните ресурси в някои държави членки и недостига в други.

2.5. В настоящото становище ЕИСК отново отправя препоръки, изразени в предишни становища ⁽⁷⁾, които не бяха надлежно приети от Комисията.

3. Запазване на високо равнище на безработица, в това число на дългосрочна и младежка безработица, бедност и социално неравенство в ЕС

3.1. В настоящата глава са представени най-важните аспекти на съвместния доклад за заетостта ⁽⁸⁾, илюстриращи настоящата ситуация в социалната сфера в ЕС.

3.2. Европа продължава да бъде в изключително критично положение по отношение на **безработицата** ⁽⁹⁾, като между отделните държави членки се наблюдават големи различия. Понастоящем броят на безработните в ЕС е 24,1 милиона, а равнището на безработица варира от 4,8 % в Германия и 4,9 % в Австрия до 23,7 % в Испания и 25,8 % в Гърция.

3.2.1. В периода между първото тримесечие на 2008 г. и първото тримесечие на 2014 г. ⁽¹⁰⁾ заетостта на пълно работно време е намаляла с 8,1 милиона, а заетостта на непълно работно време постоянно се е увеличавала (с 4 милиона повече). Признава се, че тежестта от адаптирането засегна главно временните работни места (под формата на неподновяване на договорите).

3.2.2. Дългосрочната безработица продължава да нараства, покачайки се през последната година (като процент от общата безработица) от 45 % на 49 %. Рискът от маргинализация се засилва в Европа, след като „един от всеки пет дългосрочно безработни в ЕС никога не е работил, а трима от всеки четирима са млади хора на възраст под 35 години“ ⁽¹¹⁾.

3.2.3. Младите хора ⁽¹²⁾ и нискоквалифицираните работници бяха най-силно засегнати от нарастваща безработица, като процентът при тях е почти два пъти по-висок от този на общата безработица. Равнището на безработицата при младите хора варира от 7,6 % в Германия и 9,1 % в Австрия до 50,7 % в Гърция и 53,7 % в Испания.

⁽⁴⁾ COM(2014) 906 final.

⁽⁵⁾ COM(2014) 903 final.

⁽⁶⁾ ECO/374, 19.3.2015 г. — „План за инвестиции за Европа“ (все още непубликувано в ОВ).

⁽⁷⁾ ОВ С 133, 9.5.2013 г., стр. 77, ОВ С 11, 15.1.2013 г., стр. 65, ОВ С 143, 22.5.2012 г., стр. 94 и ОВ С 21, 21.1.2011 г., стр. 66.

⁽⁸⁾ COM(2014) 906 final.

⁽⁹⁾ Въпреки че е с 0,3 процентни пункта по-ниско в сравнение с декември 2013 г., равнището на безработица в ЕС–28 достигна 9,9 % през декември 2014 г. (11,4 % в ЕЗ–18).

⁽¹⁰⁾ COM(2014) 906 final.

⁽¹¹⁾ Пак там.

⁽¹²⁾ Въпреки че е с 1,7 процентни пункта по-ниско в сравнение с декември 2013 г., равнището на безработица при младежите в ЕС–28 достигна 21,4 % през декември 2014 г. (23 % в ЕЗ–18).

3.3. Това развитие на безработицата се отразява и върху **равнището на заетост** в ЕС, чиято тенденция продължава да е отрицателна⁽¹³⁾, и достигането на набелязаната за 2020 г. цел от 75 % става практически невъзможно. Освен това съществуват големи несъответствия в развитието на заетостта между различните сегменти на пазара на труда, между различните държави членки и между техните региони.

3.3.1. Държавите членки в Южна Европа са регистрирали най-ниските равнища на заетост през 2013 г. Между 2008 и 2013 г. много от южните държави членки са отчели съществен спад в равнището на заетост, докато някои държави членки от северна Европа са подобрили или запазили равнището.

3.3.2. Равнището на заетост сред младите хора (15 — 24-годишните) е спаднало от 37 % на едва 32 % в периода между 2008 и 2013 г., понижавайки се с пет процентни пункта⁽¹⁴⁾. В осем държави членки регистрираният спад достигна дори 12 или повече процентни пункта. Германия е единственият пример, при който не се наблюдава понижение на равнището на заетост сред младите хора (47 %).

3.4. В съобщението се отбелязва, че **процентът на хората, изложени на риск от бедност и социално изключване**, се е увеличил значително, с все по-големи различия между държавите членки. Между 2008 и 2012 г. броят на изложените на риск от бедност или социално изключване европейски граждани нарасна с 9 милиона, достигайки 25,1 % от населението. Комитетът счита за неприемливо, че в много европейски държави рискът от бедност или социално изключване остава много висок и проблемът се изостря през последните години⁽¹⁵⁾.

3.4.1. Отчита се увеличаване на броя на безработните домакинства или на домакинства с нисък интензитет на икономическа активност, както и на бедността при работещите. През 2013 г. около 32 милиона души са изпитвали сериозни материални лишения.

3.4.2. Рискът от бедност или социално изключване при децата нарасна, като семействата с един родител са изложени на два пъти по-висок риск от бедност в сравнение със семействата с двама възрастни⁽¹⁶⁾. Рискът от бедност за гражданите на трети държави е също два пъти по-висок от този за гражданите на държавите членки (49 % срещу 24 % през 2012 г.). Около 31 % от семействата с три или повече деца са изправени пред риск от бедност или социално изключване.

3.4.3. От 2011 г. насам социалните разходи намаляха, което влоши икономическите и социалните условия⁽¹⁷⁾. В някои държави членки лицата в уязвимо положение и с ниски доходи продължават да изпитват затруднения по отношение на достъпа до здравни грижи, преди всичко във Финландия, Португалия и Гърция.

3.5. **Сегментирането на пазара на труда** продължава да бъде значително в някои държави членки, като се открояват високият процент на временна заетост (40 %) и заетост на непълно работно време (30 %) при младите хора, все още съществуващата разлика в заплащането между жените и мъжете и ниската степен на преминаване от по-малко защитени към други договорни форми с по-висока степен на защита.

4. Общи забележки относно предложените насоки

4.1. Резултатите от неотдашните консултации с обществеността по повод стратегията „Европа 2020“⁽¹⁸⁾ показват, че що се отнася до заетостта, НИРД и бедността, ЕС все още е далеч от постигането на поставените цели. Данните за 2013 г. показват равнище на заетост от 68,4 % (много под целта от 75 %), ниво на инвестициите в НИРД от 2,0 % от БВП (далеч от целта от 3 %) и 122 милиона души в риск от бедност и социално изключване (доста далеч от целта от 97 милиона).

4.2. ЕИСК отбелязва напредъка в тези насоки, постигнат от Комисията, в сравнение с насоките от 2010 г. и приветства по-положителния подход в насока 5.

4.3. В контекста на продължителната икономическа и финансова криза и все още слабо възстановяване от нея борбата с безработицата и бедността следва да бъде основна цел на политиката на ЕС и държавите членки. ЕИСК е на мнение, че инициативите за наблюдение на пазара на труда, прехода от училище към работа и борбата срещу бедността трябва да се подобрят и да се включват конкретни цели и мерки за най-уязвимите групи.

⁽¹³⁾ През 2013 г. равнището на заетост в ЕС беше 68,4 %, докато през 2008 г. то достигна 70,3 % (спад от 1,9 процентни пункта).

⁽¹⁴⁾ В периода между 2008 и 2013 г. спадът на равнището на заетост при мъжете (20 — 64 години) в ЕЗ-18 беше 2,5 процентни пункта, като заетостта от 70,2 % през 2008 г. се понижи на 67,7 % през 2013 г.

⁽¹⁵⁾ SOM(2014) 906 final.

⁽¹⁶⁾ През 2012 г. цифрите в ЕС-28 са били съответно 47,8 и 24,4 %.

⁽¹⁷⁾ SOM(2014) 906 final.

⁽¹⁸⁾ SOM(2015) 100 final.

4.4. ЕИСК отбелязва, че в насоките за заетостта не се съдържат количествени цели, което води до по-слаба ангажираност на държавите членки с постигането на общите цели за работни места в ЕС. В много от становища си ЕИСК предлага да се начертаят измерими цели, по-специално по отношение на равенството между половете, младежката заетост, борбата с условия на труд с недостатъчна социална закрила, борбата с бедността (също и при работещите) и по отношение на заетостта на мигрантите и хората с увреждания⁽¹⁹⁾.

4.5. Социалните аспекти на обществените поръчки трябва да се включат като един от основните начини за подобряване на качеството на трудовия пазар и насърчаване на търсенето на работна ръка.

4.6. Европейската стратегия по заетостта следва да съдържа ясни цели в области като намаляване на безработицата сред младите хора, намаляване на дългосрочната безработица, предложения за работа или обучение за млади хора в много кратки срокове, създаване на подходящи структури за съвместяване на професионалния и семейния живот, намаляване на неравенствата между мъжете и жените и борба срещу бедността, едновременно с оценка на ефективността на приетите мерки. Насоките от 2010 г. допринесоха малко за подобряването на заетостта и намаляването на бедността, като оправдание за тази липса на напредък беше необходимостта ЕС и държавите членки да потърсят спешно по-амбициозни решения.

5. Конкретни забележки и предложения за допълнения към четирите насоки за заетост

5.1. *Насока 5: Насърчаване на търсенето на работна ръка*

5.1.1. ЕИСК изразява изрична подкрепа за постигане на целта на ЕС за повишаване на равнището на заетост до 75 % до 2020 г. Въпреки това изразява загриженост за негативната тенденция, наблюдавана през последните години, която налага промяна на политиките, за да се постигне целта.

5.1.2. ЕИСК признава, че ролята на държавата и на публичните инвестиции е от ключово значение за създаването на работни места. Затова изисква значителни усилия по отношение на публичните инвестиции и интелигентните и амбициозните политики за заетост с цел създаване на работни места, а измерението „заетост“ следва да бъде важен критерий при възлагането на обществени поръчки. „Технологичните“, „зелените“ и „белите“ работни места, както и групите „млади хора“ и „дългосрочно безработни лица“ трябва да бъдат приоритетните полюси на насоките за заетостта.

5.1.3. ЕИСК приветства мерките за улесняване на създаването на работни места, особено подкрепата за МСП, предприемачеството и насърчаването на социалната икономика и социалните иновации, и поради това призовава ЕС и държавите членки да се съсредоточат върху тях. В същото време призовава създаването на работни места да се извършва по устойчив начин. В тази връзка предлага да се добави в първото изречение на насока 5 „(...) да намалят пречките пред бизнеса да наема работна ръка, както и да насърчават стабилна заетост и качествени работни места, (...)“.

5.1.4. ЕИСК отдавна счита, че трябва да се наблегне на НИРД, обучението, инфраструктурата, здравеопазването и социалните услуги с цел да се създават работни места и по-голям икономически растеж. Във връзка с това ЕИСК изтъква многобройните положителни ефекти на социалните инвестиции в заетостта и препоръчва насърчаването на инвестициите да бъде централен елемент при преработването на интегрираните насоки⁽²⁰⁾.

5.1.5. Що се отнася до данъчното облагане, ЕИСК препоръчва промени, намаляващи данъчната тежест върху труда, при условие че тези промени не застрашават равнищата на социална защита и други социални разходи, които, от друга страна, трябва да се подобрят. Всички приходи трябва да допринасят по подходящ начин за финансирането на социалната сигурност. Следователно, за да се компенсира това намаление, ще трябва да се вземат предвид и други източници на приходи (например собствените ресурси на ЕС⁽²¹⁾), данъчното облагане на финансовите трансакции и данъкът върху имоти и предприятия).

5.1.6. ЕИСК изразява съгласие с Комисията относно необходимостта за насърчаване на социалния диалог и колективното договаряне, в съответствие с националните особености и гарантирането на автономността на социалните партньори. Фиксирането на минимална работна заплата в отделните държави и повишаването на най-ниските заплати допринасят за увеличаване на вътрешното търсене и намаляване на бедността.

⁽¹⁹⁾ ОВ С 242, 23.7.2015 г., стр. 9, ОВ С 12, 15.1.2015 г., стр. 16, ОВ С 354, 28.12.2010 г., стр. 8, ОВ С 318, 23.12.2009 г., стр. 52, ОВ С 318, 23.12.2009 г., стр. 15 и ОВ С 318, 23.12.2009 г., стр. 113.

⁽²⁰⁾ ОВ С 226, 16.7.2014 г., пар. 1.5 и 5.3.3.

⁽²¹⁾ Както е описано в становище ЕСО/377 — „Европейски данък като собствен ресурс на ЕС (все още непубликувано в ОВ).“

5.2. Насока 6: Усъвършенстване на предлагането на работна ръка и на уменията

5.2.1. Както ЕИСК вече заяви, политика, която цели качествени работни места и си поставя амбициозни цели в сферата на общото и професионалното образование, както и в сферата на ученето през целия живот, допринася съществено за растежа и увеличаването на производителността. Ето защо приветства факта, че Комисията отдава приоритетно значение на борбата с преждевременното напускане на училище, както и на несъответствията между предлагането на умения и нуждите на пазара на труда.

5.2.2. Въпреки леките „положителни изменения на коефициента на младежка безработица“⁽²²⁾ ЕИСК счита, че положението остава много сериозно в някои държави членки, особено в страните от Южна Европа, и не може да приеме, че разликите между отделните държави са толкова големи и трайни. ЕИСК неведнъж е призовавал за амбициозни цели при борбата с младежката безработица в рамките на стратегията „Европа 2020“ или на насоките за заетостта и твърдо настоява, независимо от преразглеждането на стратегията „Европа 2020“, за определяне в тази насока на количествена цел за намаляване на безработицата сред младите хора.

5.2.3. ЕИСК намира за изключително тревожен факта, че делът на младите хора, неучастващи в никаква форма на заетост, образование или обучение (NEET), е нараснал значително в половината от държавите членки. Държавите членки следва да създадат системи за учене през целия живот и продължавашо образование за всички възрастови групи. ЕИСК призовава ЕС и държавите членки да приложат приоритетно национални планове в рамките на Гаранцията за младежта, осигурявайки по този начин необходимите средства на съответните институции, докато същевременно оценяват качеството на националните планове и ефективността на вече използваните финансови ресурси.

5.2.4. Като се има предвид нарастващата тежест на дългосрочната безработица, ЕИСК подчертава неотложната необходимост ЕС и държавите членки да разработят национални планове за борба с това явление, подобни на настоящите планове на Гаранцията за младежта, и да набележат цели за нейното намаляване.

5.2.5. ЕИСК смята, че развитието на уменията на неквалифицираните работници и насърчаването на образованието за възрастни са от първостепенно значение, като уменията следва да бъдат подобрени, за да се отговори по-добре на нуждите на пазара на труда. Държавите членки трябва да предоставят възможности за обучение както на безработните, така и на работещите. За целта в тази насока следва да се разгледат и изискат мерки, като определянето на показатели, свързани с публичните и частните инвестиции в професионалното обучение, и правото на работниците на платен отпуск с цел обучение. От съществено значение са още и насърчаването на професионалната подготовка и модернизиранието на учебните програми с цел улесняване на прехода от училище към работа. Затова предприятията следва да бъдат запознати с важността на обучението.

5.3. Насока 7: Подобряване на функционирането на пазара на труда

5.3.1. ЕИСК приветства факта, че в тази насока става въпрос за необходимостта от осигуряване на качествена заетост от гледна точка на социално-икономическата сигурност, възможностите за образование и обучение, условията на труд (включително здравето и безопасността на работното място) и успешното съчетаване на професионалния и личния живот. При все това ЕИСК призовава в определението за качествени работни места да се включат изрично справедливото възнаграждение/адекватното заплащане, стабилните трудови отношения и представителството на работниците. ЕИСК настоява, че е необходимо пазарът на труда да се наблюдава, особено по отношение на намаляването на неговото сегментиране и на качествените аспекти на новите работни места.

5.3.2. Както ЕИСК вече заяви, качественият аспект на заетостта е от първостепенно значение, тъй като създаването на заетост на всяка цена, без прилични/достойни икономически и социални условия (временна заетост с много ниско заплащане и без здравословни и безопасни условия на труд), не е решение. Поради това е необходимо да се промени тази тенденция, наблюдавана в много държави членки. За да се наблегне на този приоритет, ЕИСК предлага заглавието на насока 7 да се промени, както следва: „Подобряване на функционирането на пазара на труда с цел създаване на качествени работни места“.

5.3.3. ЕИСК е на мнение, че новите работни места следва да бъдат систематично наблюдавани въз основа на критерии за качество. Трудовото право трябва да насърчава стабилните договори. Независимо от вида трудов договор, работниците не могат да бъдат лишавани от съответните права на закрила на труда. Нетипичните трудови договори трябва да бъдат по-скоро изключение, а не правило. ЕИСК подчертава необходимостта държавите членки да продължат усилията си за интегриране на неформалната икономика в легалната икономика и за премахване на нелегалния труд.

⁽²²⁾ COM(2014) 906 final.

5.3.4. Според ЕИСК обществените институции следва да бъдат пример за подражание по отношение на качеството на работните места и това задължение не може да се пренебрегва при възлагане на дейности на външни изпълнители или възлагане на обществени поръчки. Следователно обществените институции следва да се възползват в голяма степен от възможностите на социалните аспекти на обществените поръчки, предвидени в Директива 2014/24/ЕС, за да гарантират качеството на работа. Те би следвало да избягват несигурни договори или принудително самонаемане, както и да налагат справедливи договори с подизпълнители.

5.3.5. ЕИСК изразява съгласие с Комисията относно необходимостта от засилване на активните политики на пазара на труда и по-добро взаимодействие на активните с пасивните политики. Улесняването на прехода от безработица към заетост при приемливи икономически условия по време на преходните периоди заслужава специално внимание от страна на публичните служби по заетостта, които следва да окажат индивидуална и навременна подкрепа на безработните. Активните политики трябва да се укрепват, а не да се отслабват. Това означава гарантиране на подходяща финансова основа във времена на криза, както и при тежки условия на пазара на труда.

5.3.6. ЕИСК изразява съгласие с увеличената мобилност на работниците в рамките на европейското пространство, като счита, че признаването на квалификации и третирането на работниците в съответствие с условията на труд, които са в сила в приемащата държава, са условия за гарантиране на преносимостта на пенсионните права. Работниците от трети страни също следва да получат подобавашо отношение, като им се гарантира съблюдаване на закона и премахване на злоупотребите.

5.4. Насока 8: Осигуряване на справедливост, борба с бедността и насърчаване на равните възможности

5.4.1. ЕИСК счита, че растящото социално неравенство в Европа налага засилване на борбата срещу бедността и социалното изключване, което, на свой ред, изисква специфични мерки, насочени към уязвимите групи, а именно: младите хора и децата, семействата с един родител, мигрантите, малцинствата, хората с увреждания, възрастните хора, ромите и бездомните. Както ЕИСК вече заяви, тази насока следва да се съсредоточи върху намаляването на риска от бедност и да набележи конкретни цели⁽²³⁾.

5.4.2. ЕИСК напомня, че намаляването на риска от бедност изисква стабилни и надеждни общи показатели за наблюдение на напредъка. Въпреки че е налице положително развитие, ЕИСК подчертава необходимостта от разработване на нови показатели за оценка, по-специално за оценка на връзката между доходите и покупателната способност във всяка държава членка.

5.4.3. ЕИСК подчертава необходимостта от гарантиране на минимален доход⁽²⁴⁾ и противодействие на натрупването на случаи с ниско заплащане чрез мерки срещу „бедността при работещите“ и социалното изключване. Въпреки че все още съществуват законосъобразни договорни клаузи, трябва да се сведат до минимум несигурните договори и да се насърчат постоянните трудови договори, предлагащи социална защита, както и да се инвестира в обучението и създаването на работни места, борбата с младежката безработица и интеграцията на лица, изключени от пазара на труда, и осигуряването на социална защита при прехода от обучение към работа.

5.4.4. ЕИСК призовава ЕС и държавите членки да засилят мерките за борба с бедността и социалното изключване чрез съвместна работа с изложените на най-висок риск групи и набелязване на специфични цели за интеграция на хората в обществото и пазара на труда.

5.4.5. ЕИСК припомня, че най-добрият начин за борба с бедността е да се осигурят качествени работни места за хората, да се насърчава тяхното участие на пазара на труда и в обществото и да се повишават пригодността им за заетост и приспособимостта им.

5.4.6. В предходни свои становища⁽²⁵⁾ ЕИСК изрази също така силно съмнение, че с повишаването на законово установената пенсионна възраст съществено ще се допринесе за преодоляване на демографските предизвикателства. Според него това, което наистина е важно, е доближаване на реалната пенсионна възраст до законово установената пенсионна възраст (което, на първо място, означава да се адаптират условията на труд към възрастта на работещите⁽²⁶⁾). Следователно е необходимо да се измени текстът на насока 8 относно пенсионната реформа.

Брюксел, 27 май 2015 г.

Председател
на Европейския икономически и социален комитет
Henri MALOSSE

⁽²³⁾ ОВ С 21, 21.1.2011 г., стр. 66.

⁽²⁴⁾ ОВ С 170, 5.6.2014 г., стр. 23.

⁽²⁵⁾ ОВ С 318, 29.10.2011 г., стр. 1, параграф 2.2.

⁽²⁶⁾ ОВ С 318, 29.10.2011 г., стр. 1, глави 2 и 6.

ПРИЛОЖЕНИЕ

към становището на Европейския икономически и социален комитет

Следните изменения бяха отхвърлени по време на разискванията, макар че получиха поне по една четвърт от подадените гласове:

Параграф 1.6

се изменя, както следва:

„ЕИСК е ~~сериозно~~ разтревожен от продължителната политика на строги ограничения в някои държави членки на ЕС, която ще възпрепятства постигането на целите за заетост и намаляване на бедността. В тази връзка Комитетът с изненада отбелязва, че Комисията напълно пренебрегва както в Съвместния доклад за заетостта, така и в насоките за заетостта, опасността ниската инфлация да се превърне в дефлация. Определени групи от населението бяха особено засегнати, като например младите хора, хората с ниска квалификация, дълготрайно безработните, жените, лицата с увреждания, мигрантите, децата, ролите и самотните родители. ЕИСК счита, че насоките за заетостта не отразяват в достатъчна степен посланието, че борбата с безработицата и бедността, както и по-доброто съответствие между предлагането и търсенето на пазара на труда, и бедността следва да се превърнат в основна цел на политиките на ЕС и държавите членки.“

Гласуване

Гласове „за“:	32
Гласове „против“:	66
Гласове „въздържал се“:	9

Параграф 1.6.9

се изменя, както следва:

„Насока 8: ~~Премахване на предложението за обвързване на задължителната пенсионна възраст с продължителността на живота и, за сметка на това, включване на~~ Вместо да се говори за повишаване на реалната възраст на пенсиониране, би трябвало да се подчертае по-дебело необходимостта от насърчаването на мерките, чрез които тя да се доближаващи реалната пенсионна възраст до задължителната законоустановената пенсионна възраст.“

Гласуване

Гласове „за“:	36
Гласове „против“:	73
Гласове „въздържал се“:	11

След параграф 5.3 се създава нов параграф:

„Държавите членки следва да намалят и предотвратят сегментирането на пазара на труда, като същевременно насърчават създаването на работни места. Правилата и институциите за защита на заетостта следва да осигурят подходяща среда за набиране на персонал, наред с друго, чрез различни договорни споразумения, достъпни на пазара на труда.“

Гласуване

Гласове „за“:	36
Гласове „против“:	63
Гласове „въздържал се“:	10

Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Предложение за регламент на Европейския парламент и на Съвета за изменение на Регламент (ЕО) № 1007/2009 относно търговията с тюленови продукти“

[COM(2015) 45 final — 2015/0028 (COD)]

(2015/C 332/09)

Докладчик: г-н Thomas MCDONOGH

На 12 февруари 2015 г. Европейският парламент и на 20 февруари 2015 г. Съветът решиха, в съответствие с член 114 от Договора за функционирането на Европейския съюз, да се консултират с Европейския икономически и социален комитет относно

„Предложение за регламент на Европейския парламент и на Съвета за изменение на Регламент (ЕО) № 1007/2009 относно търговията с тюленови продукти“

COM(2015) 45 final — 2015/0028 (COD).

Специализирана секция „Земеделие, развитие на селските райони, околна среда“, на която беше възложено да подготви работата на Комитета по този въпрос, прие своето становище на 5 май 2015 г.

На 508-ата си пленарна сесия, проведена на 27 и 28 май 2015 г. (заседание от 27 май), Европейският икономически и социален комитет прие настоящото становище със 161 гласа „за“ и 9 гласа „въздържал се“.

1. Заключение и препоръки

1.1. Изменението на законодателството на ЕС трябва да бъде прието, за да се приведе в съответствие с препоръките и решенията по отношение на основния регламент, отправени на 18 юни 2014 г., когато Органът за уреждане на спорове на СТО (ОУС) прие докладите на експертната група и на апелативния орган.

1.2. Различните компетентни органи, включително ЕС, би трябвало строго да прилагат правилата и разпоредбите за хуманни методи на умъртвяване. Следва да се предприемат всички възможни мерки за премахване на ненужните страдания на популацията на тюлените. Така например биенето на млади тюлени в Канада през пролетта може да се опише най-добре като варварско и организациите за защита на правата на животните в целия свят непрекъснато се борят с него. ЕИСК е ужасен от този метод на умъртвяване.

1.3. Трябва да бъдат въведени реалистични проверими квоти, включително допустими методи на умъртвяване при традиционния лов, практикуван за препитание от инуитските общности. Едновременно с това трябва да се спазват изискванията за хуманно отношение към животните.

1.4. Квотите, ограниченията върху лова, други въпроси на съответствието и др. следва да бъдат надлежно наблюдавани и контролирани.

1.5. Минималните изисквания за схема за проследимост биха могли да се формулират като набор от изисквания, които икономическите оператори, желаещи да извършват внос в ЕС, трябва да изпълняват, включително три основни аспекта ⁽¹⁾:

1. Изисквания за идентифициране
2. Изисквания за запис и за водене на документация
3. Способност да се изготвят доклади за проследяване (проверка).

2. Въведение

2.1. С Регламент (ЕО) № 1007/2009 на Европейския парламент и на Съвета от 16 септември 2009 г. относно търговията с тюленови продукти (наричан по-долу „основният регламент“) е установена обща забрана върху пускането на тези продукти на пазара на Съюза.

⁽¹⁾ Финансирано от Комисията проучване относно мерките за изпълнение за търговията с тюленови продукти, проведено от консултантска фирма COWI в сътрудничество с ECORYS.

2.2. В него обаче от общата забрана се предвижда изключение за тюленови продукти, получени от лов, традиционно извършван от инуитите и други коренни общности, който допринася за тяхното препитание („изключение за коренните общности“).

2.3. Предвиждат се също изключения за вноса на тюленови продукти от лов, извършван единствено с оглед устойчиво управление на морските ресурси, с нестопанска и нетърговска цел („изключение за управлението на морските ресурси“), както и за епизодичен внос, състоящ се само от стоки за лична употреба на пътниците и техните семейства.

2.4. Подробни правила за прилагането на основния регламент са установени с регламента за прилагането, Регламент (ЕС) № 737/2010 на Комисията от 10 август 2010 г.

2.5. И двата акта („режимът на ЕС относно тюлените“) бяха оспорени от Канада и Норвегия в рамките на Световната търговска организация (СТО) в споровете ЕС — Measures Prohibiting the Importation and Marketing of Seal Products (Европейски общности — мерки, които забраняват вноса и пускането на пазара на тюленови продукти, DS400 и DS401).

2.6. В докладите на СТО се заключава, че забраната върху тюленовите продукти по принцип може да бъде обоснована с морални съображения, свързани с хуманното отношение към тюлените, но двете изключения (за коренните общности и за управлението на морските ресурси) се поставят под въпрос.

2.7. Констатира се, че изключението за управлението на морските ресурси не е обосновано, тъй като евентуалната разлика в търговския характер на лова с търговска цел и на лова с цел управление на морските ресурси (малък мащаб, нестопанска цел) не е достатъчна, за да може да служи като основание за това разграничение.

2.8. Що се отнася до изключението за коренните общности, макар че то по принцип отразява основателно разграничение, апелативният орган реши, че някои елементи от концепцията и прилагането му представляват „произволна и необоснована дискриминация“.

2.9. На 10 юли 2014 г. Европейският съюз уведоми ОУС, че възнамерява да приложи препоръките и решенията му по този спор по начин, при който се съблюдават задълженията на ЕС в рамките на СТО.

2.10. На 5 септември 2014 г. Европейският съюз, Канада и Норвегия постигнаха съгласие, че разумният срок за прилагане на препоръките и решенията на ОУС следва да бъде 16 месеца. Следователно този срок изтича на 18 октомври 2015 г.

2.11. Целта на настоящото законодателно предложение е да бъдат приложени препоръките и решенията на ОУС по отношение на основния регламент. С него освен това се създава правно основание за привеждане на Регламент (ЕС) № 737/2010 в съответствие с въпросните решения.

2.12. На опасенията във връзка с изключението за управлението на морските ресурси се дава отговор, като това изключение се премахва от основния регламент. В отговор на опасенията, свързани с концепцията и прилагането на изключението за коренните общности, това изключение се изменя, като по-специално използването му се обвързва с хуманното отношение към животните и се въвежда ограничение на пускането на тюленови продукти на пазара, ако мащабът на лова или други обстоятелства са такива, че да създават предположение, че ловът се извършва предимно с търговска цел.

2.13. Освен това експерти от Комисията и от Канада работят съвместно по създаването на система за оценка, която е необходима, за да се даде възможност на канадските инуити да се ползват от изключението за коренните общности съгласно режима на ЕС относно тюлените.

2.14. Съответните правителства би трябвало да създадат пазарна структура за инуитските продукти.

3. Общи бележки

3.1. Ловът на тюлени е неразделна част от културата и идентичността на инуитите и на други коренни общности и допринася в значителна степен за тяхното препитание. Установената преди няколко години пълна забрана на лова на тюлени поради натиск от страна на общественото мнение предизвика дълбока криза сред инуитската общност, която живее в бедност и не е способна да осигури оцеляването си. Понастоящем 90 % от инуитите са безработни и много от тях са напълно зависими от социалното осигуряване. Поради тези причини ловът на тюлени, традиционно извършван от инуитските и други коренни общности, наскоро беше отново разрешен, ако се извършва за тяхното собствено препитание.

3.2. ЕИСК предлага инуитската общност да бъде включена в текущия процес между Европейската комисия и правителството на Канада с цел заедно да се намери най-добрият начин за гарантиране на правото на продължавашо препитание на инуитите, и едновременно с това да се защитят тюлените от международната търговия и от изчезване.

3.3. При лова, извършван от инуитските и от други коренни общности, както и при другите начини на лов на тюлени не е възможно последователно и ефективно да се прилага действително хуманен метод на убиване на тези животни. При все това обаче, с оглед на целта на Регламент (ЕО) № 1007/2009, е целесъобразно пускането на пазара на Съюза на продукти, получени от лов, извършван от инуитските и от други коренни общности, да се обвърже с условието този лов във възможно най-голяма степен да се извършва по начин, който намалява болката, стреса, страха или други форми на страдание у животните.

3.4. Регламент (ЕО) № 1007/2009 разрешава също така под формата на изключение пускането на пазара на тюленови продукти, които са получени от лов, извършван единствено с цел устойчиво управление на морските ресурси.

3.5. Въпреки че се признава важното значение на лова с цел устойчиво управление на морските ресурси, на практика може да е трудно той да се разграничи от лова в голям мащаб, извършван предимно с търговска цел. Това може да доведе до неоснователна дискриминация по отношение на съответните тюленови продукти. Ето защо това изключение би трябвало да се премахне.

3.6. Пускането на пазара на тюленови продукти се разрешава само ако тюленовите продукти са получени от лов, извършван от инуитите и други коренни общности, ако са изпълнени всички долу посочени условия:

- а) ловът е традиционно извършван от общността;
- б) ловът допринася за препитанието на общността и не се извършва предимно с търговска цел;
- в) ловът се извършва по начин, който във възможно най-голяма степен намалява болката, стреса, страха или други форми на страдание у животните, като същевременно се вземат предвид традиционният начин на живот и нуждите, свързани с препитанието на общността.

3.7. ЕИСК изразява съгласие с условията за пускане на тюленови продукти на пазара, но предлага Европейската комисия да намери добър баланс между защитата на тюлените и потребността на инуитите да ловуват, тъй като това е от решаващо значение за тяхното оцеляване. Едно непрагматично тълкуване на споменатите условия би могло на практика да възпрепятства лова на тюлени от страна на инуитите.

3.8. ЕИСК счита, че е полезно:

- а) да се създаде специален статут за тюленовите продукти, произведени от инуитите в съответствие с традиционния начин на ловуване, например „традиционно уловен от инуити“. В този случай, за да се избегнат повече международни спорове, би било полезно това понятие да се определи ясно като „непромишлен лов“;
- б) да се създаде система за проследяване, етикетиране и специално лого, за да се наблюдава инуитската дейност, както и с цел защита и информиране на потребителите;
- в) би трябвало да се обмислят квоти за внос, ако възникне съмнение, че се злоупотребява с договореностите.

3.9. Разрешава се също така вносът на тюленови продукти, който е епизодичен и се състои само от стоки за лична употреба на пътниците и техните семейства. Естеството и количеството на тези стоки не може да са такива, че да създават предположение за вноса им с търговска цел.

3.10. Начинът, по който ще бъде организирана допълнително проследимостта, зависи от вида на въведената система и отговорностите, възложени на различните заинтересовани страни. В контекста на регулирането на търговията с тюленови продукти тези минимални изисквания следва да се тълкуват, както следва:

Изисквания за идентифициране

По принцип изискванията за идентифициране включват три основни елемента:

- ловеца (инуит, ловец от коренно население или лицензиран ловец за целите на управлението на ресурсите), който трябва да има уникален идентификационен номер,
- пункта за събиране (обозначаване на територията/географско местоположение),
- продукта (който позволява основно да се проследи сделката между ловеца и пункта за събиране).

Освен това или вместо това може да е необходимо да се идентифицира „ловът“, в случай че той не е пряко свързан с ловеца, няма пункт за събиране или той не обхваща националното равнище, а само специфични региони.

3.11. При вземането на своето решение, което ще бъде окончателно и обвързващо, СТО трябва да съчетае противоречащи си разпоредби от международни споразумения, сключени преди почти 70 години. Една от тези разпоредби забранява „произволна или неоправдана дискриминация“ между държавите. Другата посочва, че държавите могат да действат по начин, който е „необходим за опазването на обществения морал“⁽²⁾.

3.12. *„Величието на една нация и моралният ѝ напредък могат да бъдат оценявани според това как тя се отнася към животните си.“*⁽³⁾

Брюксел, 27 май 2015 г.

Председател
на Европейския икономически и социален комитет
Henri MALOSSE

⁽²⁾ A. Butterworth и M. Richardson, Marine. Policy 38, стр. 457–469; 2013 г.

⁽³⁾ Цитат, приписван на Махатма Ганди.

Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Предложение за регламент на Европейския парламент и на Съвета за изменение на Регламент (ЕС) № 1236/2010 на Европейския парламент и на Съвета за определяне на схема за контрол и изпълнение в зоната, обхваната от Конвенцията за бъдещо многостранно сътрудничество в областта на риболова в североизточната част на Атлантическия океан“

[COM(2015) 121 final — 2015/0063 COD]

(2015/C 332/10)

На 25 март 2015 г. Европейският парламент и на 23 март 2015 г. Съветът решиха, в съответствие с член 43, параграф 2 от Договора за функционирането на Европейския съюз, да се консултират с Европейския икономически и социален комитет относно

„Предложение за регламент на Европейския парламент и на Съвета за изменение на Регламент (ЕС) № 1236/2010 на Европейския парламент и на Съвета за определяне на схема за контрол и изпълнение в зоната, обхваната от Конвенцията за бъдещо многостранно сътрудничество в областта на риболова в североизточната част на Атлантическия океан“

[COM(2015) 121 final — 2015/0063 COD].

Тъй като Комитетът вече е изразил мнението си по съдържанието на въпросното предложение в своето становище относно „Предложение за регламент на Европейския парламент и на Съвета за определяне на специални условия за риболова на дълбоководни запаси в североизточната част на Атлантическия океан и на разпоредби за риболова в международни води от североизточната част на Атлантическия океан и за отмяна на Регламент (ЕО) № 2347/2002“, прието на 13 февруари 2013 г. ⁽¹⁾, и в становището си относно „План за действие за морска стратегия за района на Атлантическия океан — Осигуряване на интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж“, прието на 18 септември 2013 г. ⁽²⁾, на 508-ата си пленарна сесия, проведена на 27 и 28 май 2015 г. (заседание от 27 май), той взе решение със 173 гласа „за“ и 10 гласа „възпържал се“ да не изготвя ново становище по въпроса, а да се позове на изложената в горепосочените документи позиция.

Брюксел, 27 май 2015 г.

Председателна
Европейския икономически и социален комитет
Henri MALOSSE

⁽¹⁾ ОВ С 133, 9.5.2013 г., стр. 41.

⁽²⁾ ОВ С 341, 21.11.2013 г., стр. 77.

ISSN 1977-0855 (електронно издание)
ISSN 1830-365X (печатно издание)

Служба за публикации на Европейския съюз
2985 Люксембург
ЛЮКСЕМБУРГ

BG